

Muumiruotsi, fossiili jäännös ja suhteellisen vähäpätöinen asia

DISKURSSIANALYYTTINEN TUTKIMUS YLEN VERKKOFOORUMIN
PAKKORUOTSIKESKUSTELUSTA

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Oulun yliopisto
elokuu 2014

Anita Heikkilä

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimusaihe ja -tavoitteet	1
1.2. Tutkijan positio	3
1.3. Tutkimusaineisto	4
2. KIELIPOLITIikka	6
2.1. Kielipolitiikan lähtökohtia	6
2.2. Kielipolitiikka Suomessa	7
3. DISKURSSIT TUTKIMUSKOhteena	9
3.1. Diskurssianalyysin määritelmiä	9
3.2. Kriittinen diskurssianalyysi	10
3.3. Poliittinen diskurssi ja verkkotekstit	11
3.4. Ideologiat kielessä vs. kieli-ideologiat	13
3.5. Diskurssianalyysi tämän tutkimuksen menetelmänä	15
4. AINEISTON ANALYYSI	17
4.1. Diskurssikategoriat ja kieli-ideologioiden esiintyminen	17
4.2. Hyötydiskurssi	18
4.2.1. Välinediskurssi	19
4.2.2. Resurssidiskurssi	25
4.3. Kielivapausdiskurssi	30
4.3.1. Kielipoliittinen diskurssi	30
4.3.2. Holhoamisdiskurssi	36
4.3.3. Menneisyysdiskurssi	38
4.4. Estediskurssi	42
4.5. Enemmistö-vähemmistö-diskurssi	47
4.6. Paremmuusdiskurssi	50
4.7. Asennediskurssi	54
4.8. Identiteettidiskurssi	57
4.9. Vastadiskurssi	59

5. PÄÄTÄNTÖ

67

LÄHTEET

72

LIITTEET

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimusaihe ja -tavoitteet

Tutkin pro gradu -tutkielmassani Yleisradion (Yle) verkkofoorumin pakkoruotsikeskustelua. Keskustelua ruotsin kielen pakollisuudesta käydään kaikilla median osa-alueilla. Television ja lehdistön välittämiin keskusteluihin osallistuvat kuitenkin pääasiassa toimittajat, poliitikot ja asiantuntijat. Verkkofoorumeista on muodostunut keskusteluareena, jonka avulla maallikot osallistuvat pakkoruotsikeskusteluun.

Pakkoruotsikeskustelu löytää tiensä verkkosivustoille helposti. Keskustelut voivat viritä esimerkiksi peruskoulun tuntijakoon ja opetukseen liittyvistä uutisista sekä ylipäätään vähemmistöjen asemaa ja maahanmuuttoa käsittelevistä keskusteluista. (ks. Saukkonen 2011: 89.) Verkkokeskustelut poikkeavat muissa medioissa käytävistä keskusteluista muun muassa siten, että kirjoittajat ovat anonyymeja. Kirjoittajan anonymiteetti luo erilaisen lähtökohdan verkkokeskustelun sisällölle, ja toisaalta ohjaa kirjoittajan tekemiä valintoja. Anonyymina kirjoittaminen antaa mahdollisuuden tunneperäiselle kommentoinnille ja ääri-ilmausten käytölle, mikä korostuu verkossa käytävässä pakkoruotsikeskustelussa.

Varsinaisia kieliriitoja ei enää 2000-luvulle tultaessa ole havaittavissa, mutta negatiivisia asenteita ruotsin kieltä kohtaan esiintyy edelleen useissa eri yhteyksissä. Keskusteluissa ruotsin kielestä huomio on kohdistunut eniten ruotsin kielen asemaan pakollisena oppiaineena. Vuonna 2004 eduskunta teki päätöksen, jolla ruotsin kieli poistettiin ylioppilaskirjoitusten pakollisena kirjoitettavien aineiden joukosta. Päätöksestä aiheutuneessa keskustelussa muun muassa vähäteltiin ruotsin kielen merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa. Toisaalta keskustelussa esiintyi myös positiivista suhtautumista ruotsin kielen pakollisuuteen. (Saari 2005: 329–330.)

Pakkoruotsikeskusteluihin liittyvää tutkimusta on tehty jonkin verran. Muun muassa Kjell Herberts (1988) on tutkinut jo 1980-luvulla sanomalehdissä käytyjä pakkoruotsikeskusteluja. Verkossa käytävää keskustelua pakollisesta ruotsista on sen sijaan tutkittu vähän, vaikka keskustelua pakollisesta ruotsista on käyty

verkkofoorumeilla useita vuosia. Yksi syy tutkimuksen vähyyteen voi olla, että verkko-keskustelua osana julkisia keskusteluareenoja ei ole arvostettu kovin korkealle (esim. Pietilä 2011: 30). Verkossa käytävien pakkoruotsikeskustelujen maine ääri-ilmauksia viljelevänä ja rasistisia sävyjä saavana diskurssina sekä toisaalta anonyymeina esitetyt mielipiteet ovat voineet vaikuttaa siihen, ettei verkkokeskusteluja ole nähty vakavasti otettavana tutkimuskohteena.

Verkossa käytävää pakkoruotsikeskustelua on viime aikoina selvitelty esimerkiksi Pasi Saukkonen (2011). Varsinaista lingvistin metodein tehtyä tutkimusta verkossa käytävästä pakkoruotsikeskustelusta ei kuitenkaan tietävästi ole tehty. Saukkonen on tarkastellut tutkimuksessaan eri medioissa käytyjä pakkoruotsikeskusteluja. Nettikeskustelut ovat olleet yhtenä Saukkosen analyysin kohteista. Saukkonen on lähestynyt nettikeskusteluja sisällön analyysin avulla ja perehtynyt muun muassa siihen, millaisin argumentein keskusteluja käydään sekä millä tavalla asialliset ja tunnepohjaiset argumentit yhdistyvät keskusteluissa.

Selvitän tutkimuksessani, millaisia diskursseja pakkoruotsikeskustelussa aktivoituu sekä millaisia käsityksiä kielestä eli kieli-ideologioita diskurssianalyysi nostaa esille. Tarkastelen diskurssien rakentumista ja kieli-ideologioiden aktivoitumista lähinnä nomini- ja verbivalintojen analyysillä, mutta joissakin kommentteissa kiinnitän huomiota myös kommenttien kielipillisiin rakenteisiin, kuten verbimuotoihin ja lauserakenteeseen. Lisäksi tarkastelen tutkimuksessani, millaisilla retorisia keinoja kirjoittajat käyttävät.

Tutkimukseni tavoitteet tiivistyvät seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia diskursseja pakkoruotsikeskustelussa aktivoituu?
2. Millaisia kieli-ideologioita aineiston diskursiivinen analyysi nostaa esiin?
3. Millaisilla kielellisillä valinnoilla diskursseja rakennetaan ja kieli-ideologioita aktivoidaan sekä millaisia retorisia keinoja kirjoittajat käyttävät?

Keskityn aineistoni analyysissä kielenpiirteiden laadulliseen tarkasteluun, jolloin tutkimukseni on luonteeltaan kvalitatiivista. Siihen, kuinka moni kirjoittajista vastustaa pakollista ruotsia ja kuinka moni puolustaa, en ole kiinnittänyt huomiota, koska tutkimukseni tavoitteena ei ole mielipiteiden määrällinen kartoittaminen. Sovellan tutkimukses-

sani kriittistä diskurssianalyysia, vaikka mitenkään tarkkarajaista tutkimusmenetelmää se ei tarjoa. Tutkimuksessani kriittinen diskurssianalyysi onkin lähinnä analyysille suuntaa antava näkökulma sekä tapa lähestyä analysoitavaa aineistoa (ks. 3.5. Diskurssianalyysi tässä tutkimuksessa).

1.2. Tutkijan positio

Minulla on monella tapaa läheinen suhde ruotsin kieleen sekä yksityiselämän että opiskelujen ja nykyisin myös työn kautta. Aloitin pohjoismaisen filologian pääaineopinnot Oulun yliopistossa vuonna 2004 ja valmistuin ruotsin kielen opettajaksi syksyllä 2011. Olen tekemisissä ruotsin kielen kanssa lähes päivittäin.

Tutkiminen on vuorovaikutuksellista toimintaa: Tutkija kuuntelee aineistonsa suullisia ja tekstuaalisia ääniä, sekä käy dialogia aineiston ja muiden tutkijoiden kanssa. Vuorovaikutuksessa osallisena on myös yleisö, jolle tutkija suuntaa puheensa tai kirjoituksensa. Tutkija on siis ennen kaikkea kulttuurinen toimija, jolloin hänellä on käytössään tietyt tulkintaresurssit. Tutkijan toiminnallisen osallisuuden häivyttäminen olisi näistä lähtökohdista tieteellisen faktan konstruoimista. (Juhila 1999: 201–202.) Kielellisen taustani vuoksi pakkoruotsikeskusteluihin on vaikea suhtautua neutraalisti. Tämän seikan tiedostaen pyrin kuitenkin tarkastelemaan ja analysoimaan aineistoani mahdollisimman objektiivisesta näkökulmasta.

Ruotsin kielen opettaja ei voi eikä hänen pidä sivuuttaa pakkoruotsikeskusteluja. Koen, että kieltenopettajana minulla on vastuu osallistua pakkoruotsikeskusteluun muun muassa siten, että teen tutkimuksellani nämä keskustelut näkyväksi. Verkossa käytävän pakkoruotsikeskustelun näkyväksi tekeminen toimikin keskeisenä perusteena sille, miksi valitsin tutkimuskohteekseni pakkoruotsikeskustelun.

1.3. Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoni koostuu Ylen verkkosivujen keskustelufoorumin kommenteista, jotka keräsin lokakuussa 2011. Ylen Ajankohtaisen kakkosen Pakkoruotsi-ilta-ohjelma esitettiin televisiossa 30. marraskuuta 2010. Keskustelufoorumi avattiin Ylen verkkosivustolle ohjelman esittämisen jälkeen. Ohjelmassa keskusteltiin muun muassa ruotsin kielen pakollisuudesta kouluissa, kielen osaamisen hyödyistä suomalaisessa yhteiskunnassa sekä mahdollisuudesta korvata pakollinen ruotsin kieli venäjällä. Pakkoruotsi-ilta-ohjelmaan osallistui sekä pakollista ruotsia kannattavia että vastustavia keskustelijoita. Liitteessä 1 on lueteltu Pakkoruotsi-illassa esiintyneet studiokeskustelijat.

Pakkoruotsi-ilta-ohjelma herätti paljon keskustelua. Esimerkiksi Yle uutisoi verkkosivustoillaan Pakkoruotsi-ilta-ohjelmasta herännyttä kiihvasta keskustelua otsikolla *Pakkoruotsikeskustelu ruuhkautti nettikeskustelun* (Ylen uutiset 2010). Paljon huomiota saanut ajankohtaisohjelma vaikutti myös siihen, että päädyin keräämään aineistoni Ylen verkkosivuston keskustelufoorumilta.

Valitsemani verkkokeskustelufoorumi sisältää 235 kommenttia. Olen rajannut aineistosta analysoitavaksi kaikki 80–150 sanetta sisältävät kommentit. Verkkokeskustelujen analysoimisen yhtenä ongelmana on se, että kommenttien laajuus vaihtelee paljon. Esimerkiksi valitsemani verkkokeskustelufoorumin lyhin kommentti sisältää 4 sanetta ja pisin 410 sanetta. Tämän vuoksi päädyin rajaamaan aineistoksi vain tietyn mittaiset kommentit. Lisäksi rajasin aineistosta pois viisi kommenttia, joissa ei varsinaisesti otettu kantaa pakkoruotsikeskusteluun, vaan kommentoitiin Pakkoruotsi-ilta-ohjelmassa haastateltujen henkilöiden ulkonäköä, käyttäytymistä tai puhetapoja. Liitteessä 2 on ote Pakkoruotsi-illan verkkokeskustelufoorumilta, josta ilmenee kommenttien laajuuden vaihtelu.

Verkkokeskustelufoorumilta kerätyn aineiston käsittelyyn liittyy tiettyjen epävarmuustekijöiden sietäminen. Ensinnäkin aineistoni diskurssi- ja kommenttien analyysissä en ole voinut tarkastella keskustelijoiden sukupuolta, ikää tai sosiaalista taustaa, koska näistä muuttujista ei ole saatavilla luotettavaa tietoa. Toiseksi verkkokeskusteluissa on toisinaan mahdollista, että sama henkilö esiintyy samassa keskustelussa useammalla eri nimimerkillä. Tällöin keskusteluun osallistuvien henkilöiden määrästä ei

voida olla täysin varmoja. Ongelmalliseksi aineistoni luotettavuuden kannalta osoittautui nimimerkki ”Pekka”. Aineistossa esiintyy kaksi kirjoitusasultaan ja sisällöltään täysin toisistaan poikkeavaa kommenttia, joista toisessa nimimerkki ”Pekka” puoltaa ja toisessa vastustaa pakollista ruotsia. Koska en ole voinut olla varma, onko kyseessä kirjautumisessa tapahtunut virhe, jossa kaksi eri henkilöä on voinut rekisteröityä keskustelufoorumille samalla nimimerkillä, vai yksi henkilö, olen jättänyt nimimerkin ”Pekka” kommentit analyysin ulkopuolelle.

Aineistossani on kaikkiaan 49 kommenttia ja 49 nimimerkkiä, jolloin voidaan olettaa, että keskusteluun on osallistunut useampi eri henkilö (vrt. Saukkonen 2011). Liitteessä 3 olevasta listasta näkyy, kuinka kommenttimäärät jakautuvat kirjoittajien kesken. Diskursseittain jaoteltuja analysoitavia kommentteja on kaikkiaan 120. Olen jättänyt analyysin ulkopuolelle kommentteissa ne osat, jotka eivät millään tavalla liity pakkoruotsikeskustelussa käytäviin aihepiireihin, kuten pakolliseen ruotsin opiskeluun, ruotsin kielen tai ruotsinkieliseen väestöön. Olen poistanut joistakin kommentteista kappalejaot sekä ylimääräisiä välilyöntejä. Muutoin kommentit ovat alkuperäisessä muodossaan ja kirjoitusasussaan.

Käytän tutkimuksessani tietoisesti käsitettä **pakkoruotsikeskustelu** viitatessani ruotsin kielestä käytäviin keskusteluihin. Nimityksellä *pakkoruotsi* viitataan usein koulujen pakolliseen ruotsin opetukseen, mutta sitä käytetään myös yleisterminä ruotsin kielen pakollisuutta koskevissa keskusteluissa. Muun muassa kieltenopettajat ovat kritisoineet käsitteen käyttöä, koska se antaa negatiivisen mielikuvan ruotsin kielestä ja sen opiskelusta.

2. KIELIPOLITIikka

2.1. Kielipolitiikan lähtökohtia

Kielipolitiikka on aihe, johon pakkoruotsikeskusteluilla pyritään vaikuttamaan. Marjut Johansson ja Riitta Pyykkö (2005: 16) määrittelevät käsitteen **kielipolitiikka** lyhyesti ilmaistuna tietoisiksi toimenpiteiksi, joilla järjestetään kielen ja yhteiskunnan välisiä suhteita. **Kielisuunnittelu** on Johanssonin ja Pyykön mukaan osa kielipolitiikkaa. Käsitteellä tarkoitetaan toimenpiteiden suunnittelua ja arviointia sekä kielipoliittisten toimenpiteiden konkreettista täytäntöönpanoa.

Kielipolitiikka ja kielisuunnittelu -käsitteitä käytetään rinnakkain ja synonyymeinä, mutta käsitteiden välinen yhteys ei ole selkeä. Toisinaan käsitteiden välinen yhteys voidaan ymmärtää hierarkkisesti, jolloin kielisuunnittelun katsotaan toteuttavan ylemmän tason kielipolitiikkaa. (Takala ym. 2000: 231, 235.) Robert Kaplan ja Richard Baldauf Jr. (1997: 252) näkevät kielisuunnittelun ja kielipolitiikan välisen suhteen kaksisuuntaisena: kielisuunnittelu määrittelee kielipolitiikan sisältöä ja kielipolitiikka ohjaa kielisuunnittelua. Kaplan ja Baldauf korostavat, että ilman kielipolitiikkaa ei myöskään olisi vakavasti otettavaa kielisuunnittelua. Sauli Takala, Kari Sajavaara ja Paula Sajavaara (2000: 235) ovat päätyneet samoihin tulkintoihin ja pitävät Kaplanin ja Baldaufin näkemyksiä kielisuunnittelun ja kielipolitiikan vuorovaikutteisesta suhteesta perusteltuina.

Kielipolitiikka ja -suunnittelu jaetaan tavallisesti kahteen tai kolmeen osa-alueeseen (Mantila 2001: 16–17). Esimerkiksi tutkija Robert L. Cooper (1989: 32–34) jakaa kielipolitiikkaan ja -suunnitteluun liittyvät painotukset kolmeen osa-alueeseen, joita ovat **statussuunnittelu** (*status planning*), **korpussuunnittelu** (*corpus planning*) sekä **kielenopetuksen ja -omaksumisen suunnittelu** (*aquisition planning*).

Statussuunnittelussa kielipoliittiset toimet kohdistuvat kielen asemaan yhteiskunnassa ja valtiossa. Statussuunnittelussa jokin kieli voidaan esimerkiksi virallistaa tai sen asemaa saatetaan edistää. Korpussuunnittelulla tarkoitetaan puolestaan kieleen itseensä kohdistuvia toimia. Kielenhuollon tehtävät, kuten esimerkiksi kirjoitusjärjestelmän, kieliopin ja sanaston kehittäminen, ovat osa korpussuunnittelua. (Johansson & Pyykkö 2005: 17.) Cooperin mukaan kielipolitiikan ja -suunnittelun kolmas ulottuvuus on kielenopetuksen

ja -omaksumisen suunnittelu, jolla tarkoitetaan valtion päätöksiä siitä, millaista kielenopetusta yhteiskunnassa annetaan ja miten kielenomaksumista tuetaan. Cooper näkee, että kielenopetuksen ja -omaksumisen suunnittelu on syytä pitää omana kategorianaan kahdesta syystä. Ensinnäkin suunnittelu liittyy kielen leviämiseen eli siihen, miten kielenopetuksella pyritään lisäämään tietyn kielen tai kielimuodon käyttäjien määrää. Toiseksi lisääntynyt kielenkäyttäjien määrä vaikuttaa sekä kielen käyttöaloihin että sen rakenteeseen. Kielen omaksuminen, käyttömuodot ja rakenteet vaikuttavat kaikki toisiinsa, ja ne tulee ottaa huomioon kielensuunnittelussa. (Cooper 1989: 33–34.)

Lainsäädännön puitteissa tapahtuvat kielipoliittiset toimenpiteet ovat vain yksi osa kielipolitiikan ja kielisuunnittelun ulottuvuuksia. Harri Mantila (2005: 308) mainitsee kielipoliittiseksi ulottuvuudeksi **kielipoliittiset valinnat**, joilla tarkoitetaan yksilön ja yhteisön vapaita kielenkäyttöön kohdistuvia valintoja. Arkielämässä kielipoliittiset valinnat voivat koskea esimerkiksi lapsen koulukieltä, yliopistojen opetuskieltä tai yrityksen sisällä käytettävää kieltä. Myös kielenhuollon suositukset, kuten esimerkiksi oikeinkirjoituskäytännöt, ovat kielipoliittisia valintoja.

2.2. Kielipolitiikka Suomessa

Kielipolitiikan toimimista käytännössä voidaan tarkastella Suomen kielilainsäädännön avulla. Suomen kielipolitiikan perustana ovat perustuslaki (371/1999) ja kielilaki (423/2003). Kielilaki (423/2003: 1.–2. §) määrittää Suomen kansalliskieliksi suomen ja ruotsin. Kielilain tarkoituksena on turvata jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimissa ja muussa viranomaisessa suomea tai ruotsia. Tavoitteena on, että yksilön kielelliset oikeudet toteutetaan ilman, että niihin tarvitsee erikseen vedota. Kielilain (35.–37. §) keskeinen tavoite on kielellisten oikeuksien edistäminen ja niiden seuranta. Laki edellyttää, että jokaisen viranomaisen tulee valvoa lain noudattamista. Valtioneuvoston tulee raportoida vaalikausittain kielilainsäädännön soveltamisesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta sekä tarpeen mukaan muistakin kielioloista.

Suomen kielilainsäädäntö turvaa sekä enemmistökielisen että vähemmistökielisen väestön kielelliset oikeudet koko maassa ja kaikilla yhteiskunnan aloilla. Suomen kielilainsäädännön kaltaista vahvaa vähemmistön asemaa turvaavaa lainsäädäntöä ei tietä-

västi ole muualla maailmassa. (Piri 2001: 111.) Lainsäädännön turvaamat kielelliset oikeudet eivät kuitenkaan aina toteudu käytännössä. Suomenruotsalaisia tutkineet Erik Allardt ja Christian Starck (1981: 96) ovat havainneet ruotsin kielen aseman muuttuneen vähemmistökielen kaltaiseksi. Muutos näkyy Allardtin ja Starckin mukaan muun muassa siinä, että ruotsinkieliset ovat yhä enemmän kaksikielisiä, kun taas vain osa suomenkielisistä kykenee ilmaisemaan itseään ruotsiksi. Esimerkiksi palvelujen saaminen ruotsin kielellä voi olla Suomessa vaikeaa, koska ruotsinkielentaitoista henkilökuntaa ei ole riittävästi (Beijar ym. 2000: 71; Saari 2005: 334).

Lainsäädäntö ja yhteiskunnalliset instituutiot, kuten koulu, yliopisto, kulttuurilaitokset ja viestintäkanavat, eivät voi yksin turvata kielen säilymistä. (Nuolijärvi 1991: 16). Myös kielenpuhujien asenteilla sekä edellä mainituilla kielipoliittisilla valinnoilla (ks. 2.1. Kielipolitiikan lähtökohtia) näyttää olevan merkitystä. Folktingetin teettämän tutkimuksen Svenska på stan (2000) lähtökohtana oli Erik Allardtin väite, jonka mukaan ruotsin kieleen liittyvät uhkakuvat johtuvat suomenruotsalaisista itsestään. Tutkimuksen tulokset osoittavat väitteen todeksi. Allardt havaitsi analyysissään, että pääkaupunkiseudun ruotsinkielisillä on taipumus kätkeä kielellinen identiteettinsä, koska monessa tilanteessa heidän on helpompaa käyttäytyä enemmistön tavoin. Allardt varoittaakin, että mahdollisuus säilyttää ruotsin kieli elinvoimaisena ja käyttökelpoisena kielenä pienenee, jos suomenruotsalaiset eivät itse käytä ruotsia julkisissa tilanteissa. (mts. 21–22.)

3. DISKURSSIT TUTKIMUSKOHTENA

3.1. Diskurssianalyysin määritelmiä

Käsitteellä **diskurssianalyysi** tarkoitetaan usein kielitieteessä kielenkäytön, kirjoitettujen tekstien, keskustelujen ja kokonaisten viestintätapahtumien tutkimusta. Toisinaan termiä pidetään yläkäsitteenä lukuisille eri tutkimussuuntauksille, joihin lukeutuvat esimerkiksi pragmatiikka, puheaktiteoria, keskustelunanalyysi ja tekstilingvistiikka. (Luukka 2000: 133–134.) Diskurssianalyysi ei etsi vastauksia siihen, miksi toimitaan tietyllä tavalla tai miksi jokin kulttuuri on tietynlainen, vaan tutkimuksen kohteena ovat tavat, joilla toimijat kuvaavat ilmiöitä. Diskurssianalyysissä ollaan siis kiinnostuneita siitä, miten asioita tehdään ymmärrettäväksi kielenkäytön avulla. (Suoninen 1999: 18.)

Diskurssintutkimusta harjoitetaan monilla tieteenaloilla, jolloin siihen liittyvät käsitteet eivät ole yksiselitteisiä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 22). Diskurssianalyysisessä tutkimuksessa joudutaankin tavallisesti operoimaan useammalla diskurssin määritelmällä (Pälli 2003: 227). Diskurssintutkimuksen keskeinen termi on **diskurssi**. Kun kielitieteellisen tutkimuksen painopisteet muuttuivat kielen rakenteiden tarkastelun sijasta kielenkäyttöön kontekstissaan, myös diskurssin määritelmä muuttui. Nykyään diskurssin käsitteellä viitataan kielitieteessä usein tietyn alan tai tilanteen vakiintuneeseen kielenkäyttöön. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 22, 24–25.)

Diskurssilla on vaikutuksia ympäröivään maailmaan, eli niihin asioihin, joista puhutaan ja kirjoitetaan. Samasta asiasta voi olla yhtäaikaisesti useita eri näkemyksiä, joihin voidaan puolestaan viitata termillä diskurssit monikossa. (Pietikäinen 2000: 192.) Diskurssilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi koulu- tai tieteellistä diskurssia, eli koulussa käytettävää tai kouluun liittyvää kieltä tai tieteen tapaa käyttää kieltä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 25.)

3.2. Kriittinen diskurssianalyysi

Kriittinen lingvistiikka sai alkunsa 1970-luvulla Britanniassa. Kriittiset lingvistit olivat ennen kaikkea kiinnostuneita siitä, miten kieli toimii nimeämisen ja luokittelun väli-
neenä. Kieliopillisten rakenteiden analyysillä kriittiset lingvistit pyrkivät paljastamaan
kielenkäytön taustalla vaikuttavia ideologioita ja vallankäytön muotoja. (Väliverronen
1998: 26–27.) Kriittistä lingvistiikkaa on arvosteltu analyysin suoraviivaisuudesta ja
siitä, ettei analyysissa huomioitu tekstien laajempaa sosiaalista ja kulttuurista kontekstia
(Fairclough 1997: 43). 1970-luvun lopulla kriittisessä lingvistiikassa siirryttiinkin tut-
kimaan laajemmin kielen sosiaalista käyttöä ja kielen vaikutuksia (Pietikäinen 2000:
194).

Norman Faircloughin kehittelemän kriittisen diskurssianalyysin taustalla vaikuttaa M.
A. K. Hallidayn systeemis-funktionaalinen kieliteoria. Hallidayn mukaan kielen kolme
funktioita, ideationaalinen, interpersonaalinen ja tekstuaalinen, toimivat tekstissä aina
samanaikaisesti. Kielen ideationaalinen funktio tuottaa representaatiota maailmasta,
interpersonaalinen funktio luo suhteita ja identiteettejä kieleen. Tekstuaalisella funkti-
olla Halliday viittaa puolestaan siihen, miten teksti koostuu yksittäisistä lauseista. (ks.
Halliday 1985.) Fairclough (1997: 30) näkee Hallidayn systeemis-funktionaalisen kie-
liteorian vahvuuden siinä, että teoria tarkastelee tekstejä vaihtoehtojen kokoelmana.
Yhtä asiaa voidaan sanoa usealla eri tavalla, mutta jokin noista tavoista on kuitenkin
jostakin syystä valikoitunut tekstiin.

Kriittisessä diskurssianalyysissä tarkastelun kohteena ovat kontekstiin sidottu kielen-
käyttö sekä kielen ja sosiaalisten tapahtumien välinen suhde. Kriittisessä diskurssiana-
lyysissä **kriittinen lähestymistapa** tarkoittaa sitä, että analyysin painopiste on val-
tasuhteiden, ideologioiden ja diskurssin limittäisissä suhteissa, jolloin diskurssia analy-
soidaan sosiaalisten konventioiden näkökulmasta. Kriittisen diskurssianalyysin kriittiset
ja poliittiset tavoitteet erottavat kriittisen diskurssianalyysin muista diskurssianalyy-
seistä. (Pietikäinen 2000: 193.)

Funktionaaliseen kielikäsitteeseen sisältyy oletus diskurssien sosiaalisesta luonteesta:
kieli on sosiaalisen toiminnan muoto ja osa yhteiskuntaa. Diskurssien ja yhteiskunnan
dialoginen suhde näkyy muun muassa siten, että sosiaaliset rakenteet muokkaavat dis-

kurssia ja diskurssit puolestaan muokkaavat sosiaalisia rakenteita. (Fairclough 1989: 22–23.) Diskursseja voidaan tarkastella myös yksilön kielen ja mielen sekä kielen ja kielenulkoisen todellisuuden kautta. Pekka Pälli (2003: 11) näkee, että kielenkäyttö ei sinänsä heijasta kielenulkoista todellisuutta tai yksilön kognitiota, vaan kielenkäytössä näkyy pikemminkin, miten sekä kognitiivisia prosesseja että sosiaalista todellisuutta tuotetaan ja käytetään.

3.3. Poliittinen diskurssi ja verkkotekstit

Diskurssin olemusta ja sen funktionaalista luonnetta voidaan tarkastella poliittisten keskustelujen avulla. Fairclough (1997: 238–239) näkee poliittisen diskurssin olemuksen kaksijakoisena: toisaalta poliittinen diskurssi määrittyy sisäisesti politiikan kentällä. Toisaalta diskurssi määrittyy ulkoisesti sen mukaan, mikä on diskurssin suhde politiikan ulkopuoliseen maailmaan, kuten poliitikkojen edustamien ihmisten elämään.

Poliittisessa diskurssissa korostuu ammattipolitikointiin ja arkikokemuksiin perustuvien diskurssien välinen monimutkainen vastakkainasettelu. Ammattipolitikoinnin diskursseihin osallistuvat tavallisesti poliitikot ja arkikokemuksiin perustuviin diskursseihin taas maallikot. Kuitenkin maallikot saattavat nojautua ammattipolitikoinnin diskursseihin, kun taas poliitikot voivat tukeutua arkikokemuksiin. Diskursseihin voidaan nojautua eri tavoin: niitä voidaan käyttää retorisiin tarkoituksiin, niistä voidaan kiistellä, niitä voidaan vähätellä tai niistä voidaan kamppailla. (Fairclough 1997: 245–246.)

Medioituneessa poliittisessa diskurssissa on keskeistä, kuinka tietyt puheäännet, diskurssit ja genret nivELYVÄT toisiinsa. Tarkasteltaessa eri tiedotusvälineiden poliittisia diskursseja on ensinnäkin määriteltävä puheäännet eli ne yhteiskunnallisten toimijoiden perusryhmät, jotka osallistuvat diskursseihin. Lisäksi on osoitettava, kuinka eri ryhmien puheäännet rakentuvat suhteessa toisiinsa. Fairclough erottaa yhteiskunnallisiksi toimijoiksi kaikkiaan viisi ryhmää, joita ovat a) poliittiset toimittajat, b) poliitikot, c) asiantuntijat, d) uusien yhteiskunnallisten liikkeiden edustajat sekä e) maallikot. (Fairclough 1997: 242.)

Diskursseja analysoitaessa on kiinnitettävä huomiota selvästi erottuviin yksilöllisiin puheääniin ja tyyleihin sekä kollektiivisiin puheääniin (Fairclough 1997: 246). Toisaalta esimerkiksi Pälli (2003: 225) näkee, että henkilökohtaisen mielipiteen esittäminen ei välttämättä erota yksilöä tietystä ryhmästä, vaan voi päinvastoin vahvistaa yksilön olevan sitoutunut jonkin ryhmän edustamaan mielipiteeseen. Diskurssin tulkitseminen sosiaalisena toimintana vaatii, että puhuja nähdään jonain muuna kuin irrallisena yksilönä.

Verkkokeskustelufoorumit muodostavat areenan, jolla maallikot käyvät keskustelua pakollisesta ruotsista, ja jonka välityksellä he voivat esittää mielipiteensä. Ammattipoliittikoinnin ulkopuolinen kielipoliittinen diskurssi ulottuu siis pakkoruotsikeskustelussa ennen kaikkea verkkotekstien maailmaan. Nuolijärvi (2000: 32–33) käyttää verkkotekstejä tutkivasta sosiolingvistiikasta termiä **virtuaalisosiolingvistiikka**. Virtuaalipuheetta ei Nuolijärven mukaan ole syytä erottaa reaali- puheesta, mutta kielellinen konteksti on silti syytä huomata. Nuolijärvi korostaa, että vaikka tutkimusympäristö ja kielentutkijan tehtävät ovat verkkotekstien maailmassa erilaiset, verkkopuhe on vuorovaikutusta siinä missä kasvokkain tapahtuva puhekin.

Mediatekstejä tutkimalla on mahdollista tehdä päätelmiä tekstien tuotannosta, selvittää, millä tavalla tekstin vastaanottajaa puhutellaan, sekä tarkastella, mikä rooli joukkoviestinnällä on yhteiskunnan ja kulttuurin muutoksissa (Kantola ym. 1998: 8). Kielenkäytökontekstin vaihtuminen painetuista lähteistä internetin ja tietotekniikan luomiin ympäristöihin vaikuttaa kielenkäyttöön ja kielellisiin resursseihin. Verkko mahdollistaa erilaisten kieli- ja diskurssiyhteisöjen olemassaolon. Toisaalta on syytä ottaa huomioon, ettei kaikilla ole pääsyä näihin yhteisöihin eikä samanlaisia kielellisiä resursseja toimia verkossa. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 46–47.) Pakkoruotsikeskusteluun osallistuvien taustatietoja on mahdotonta selvittää, koska kirjoittajat ovat anonyymeja. Voidaan kuitenkin pohtia, millainen mahdollisuus esimerkiksi vanhemmalla sukupolvella tai henkilöillä, joilla ei ole atk-taitoja, on osallistua verkossa tapahtuviin keskusteluihin. Verkkokeskustelufoorumit mahdollistavat sen, että maallikot voivat osallistua pakkoruotsikeskusteluun, mutta samalla on huomattava, että nämä foorumit eivät ole kaikkien ulottuvilla.

3.4. Ideologiat kielessä vs. kieli-ideologiat

Kriittisessä diskurssianalyysissa **ideologia** käsitetään diskursiiviseksi prosessiksi, jossa esitetään näkemys jostakin asiasta, ja tämä näkemys liitetään tiettyyn ihmisryhmään tai sosiaaliseen identiteettiin (Pietikäinen 2000: 202–203). Robert Hodge ja Gunther Kress (1996: 6) määrittelevät kielellisen ideologian osaksi sosiaalista todellisuutta. Tosin Hodge ja Kress näkevät, että tämä todellisuus on vain osittainen eli toisin sanoen yksi tulkinta todellisuudesta.

Ideologiat voidaan käsittää tekstiin ennalta rakentuneina epäsuorina väittäminä, jotka on muotoiltu toisaalla etukäteen. Ideologiat liittyvät toisten tekstien läsnäoloon tekstissä. Kriittisessä diskurssianalyysissa intertekstuaalisen analyysin painopisteenä on muun muassa se, kuinka teksteissä nojaututaan toisiin diskursseihin ja genreihin. (Fairclough 1997: 25–26, 100.) Hodgen ja Kressin (1996: 210) mukaan ihmiset tuottavat merkityksiä itsestään selvänä pidetyn taustatiedon kautta. Tällainen taustatieto ei yleensä ole havaittavissa suoraan tekstistä, jolloin tekstinulkopuolisen todellisuuden tarkastelu onkin tärkeää. Jan Blommaert (1999: 10–11) huomauttaa, että ideologioiden valta piilee juuri siinä, että niitä pidetään itsestäänselvyyksinä. Esimerkiksi Vesa Heikkinen (1999: 100) kyseenalaistaa Faircloughin näkemyksen siltä osin, että tekstiin rakentuneet ideologiat kävisivät ilmi teksteistä pelkästään epäsuorasti. Heikkisen mukaan ideologiat voivat olla tekstissä myös suoraan havaittavissa.

Kieli-ideologisen tutkimuksen perustana pidetään tavallisesti antropologi Michael Silversteinin esitelmää, jossa hän määrittelee kieli-ideologioiden tarkoittavan muun muassa kielenkäyttäjien uskomuksia kielestä (Silverstein 1979: 193). Käsite **kieli-ideologia** voidaan nähdä samanaikaisesti sekä konkreettisena että abstraktina. Sillä voidaan kuvata yhteisön uskomuksia ja näkemyksiä kielestä. Toisaalta käsitteen avulla tutkijan on mahdollista analysoida yksittäisenkin kielenkäyttäjän lokaalisia kielikäytänteitä. Käsitteen avulla pystytään siis analysoimaan kielenkäytön mikro- ja makrotason ilmiöitä. (Mäntynen ym. 2012: 328.)

Kieli-ideologioiden tutkimuksesta hahmottuu moninainen ja jatkuvasti muokkautuva tutkimusala. Vuosikymmeniä jatkuneesta kieli-ideologioiden tutkimuksesta huolimatta yhtenäistä viitekehystä tai tutkimusmetodia ei ole vielä toistaiseksi kehitetty (Kunnas

2006: 233). Kieli-ideologioiden tutkimusalaa ovat hahmotelleet esimerkiksi Maria Wingstedt (1998) ja Nancy C. Dorian (1998). Kriittisen diskurssianalyysin lukutapaa kieli-ideologioiden analyysissä on hyödyntänyt Tommaso M. Milani (2007), joka on tutkinut ruotsin kielen asemaa Ruotsissa 1990- ja 2000-luvuilla. Oulun yliopistossa kieli-ideologioita käsitteleviä pro gradu -tutkielmia ovat viime aikoina tehneet esimerkiksi Laura Arola (2004) ja Johanna Peteri (2009). Arola on selvittänyt tutkimuksessaan torniolaaksolaisten nuorten kielellistä identifiointumista ja käsityksiä meänkielestä sekä kieli-ideologioita käsitteleviä teorioita. Peteri on puolestaan tutkinut kielikylypyoppilaiden kielellisen identiteetin rakentumista tarkastelemalla muun muassa oppilaiden kieli-käsityksiä.

Erilaiset diskurssit kielestä ja sen käyttäjistä, kuten esimerkiksi keskustelut ruotsin pakollisuudesta tai vapaaehtoisuudesta suomenkielisissä kouluissa, ovat esimerkkejä kieli-ideologioiden materiaalistumisesta (Mäntynen ym. 2012: 328). Kieli-ideologioiden muodostumisesta on kyse myös silloin, kun vahvistetaan tietyn kielen erillisasemaa nimeämällä kieli tai sen varieteetti joksikin (Halonen 2012: 444–445). Kielellinen toiminta, kielelliset valinnat ja esimerkiksi kielipoliittiset linjaukset muokkaavat kieli-ideologioita (Pietikäinen 2012: 412).

Jotkut tutkijat kokevat, että kriittisen diskurssianalyysin tulkinnat kielellisestä ideologiasta ja kieli-ideologiat on syytä pitää erillään. Esimerkiksi Wingstedt (1998: 20) tekee selvän eron kriittisen diskurssianalyysin ja kieli-ideologioiden välille. Wingstedt painottaa, että Faircloughin edustamassa kriittisessä diskurssianalyysissä tutkimuskohteena ovat ideologiat **kielessä** ja kuinka valtasuhteita uusinnetaan **kielellä**, kun taas hänen näkemyksensä mukaan kieli-ideologiat ovat uskomuksia ja käsityksiä **kielestä**. Anne Mäntynen, Mia Halonen, Sari Pietikäinen ja Anna Solin (2012: 327) puolestaan katsovat, ettei kriittisen diskurssianalyysin ja kieli-ideologioiden käsitteitä ole syytä niputtaa, koska ne kuuluvat eri tutkimusaloihin.

Selvitän tutkimuksessani, millaisia käsityksiä kielestä eli kieli-ideologioita aineiston diskursiivinen analyysi nostaa esiin. Pakkoruotsikeskustelulla halutaan vaikuttaa, jolloin nämä keskustelut itsessään ovat ideologisesti latautuneita diskursseja ja jolloin ne ilmentävät tiettyjä valtasuhteita. Tutkimuksessani limittyvät siis kriittiseen diskurssianalyysiin pohjautuva kielen ideologisuuden tarkastelu sekä kieli-ideologioiden tarkastelu

(ks. myös Arola 2004: 36). Kielenkäytössä näkökulman käsite kytkeytyy ideologiaan, ja tämän näkökulman eli kielellisten valintojen taustalla vaikuttaa puhujan arvojen ja uskomusten järjestelmä (Kalliokoski 1996: 13–14). Tällöin voidaan kysyä, eivätkö myös käsitykset kielestä eli kieli-ideologiat edellytä tiettyä ideologista näkökulmaa kielestä. Oletan, että kielen ideologisuudessa ja kieli-ideoologioissa on kyseessä sama kognitiivinen prosessi, jonka kautta kieltä hahmotetaan. Tämän vuoksi en näe syytä, miksi kriittisen diskurssintutkimuksen näkemys ideoologioista ja kieli-ideologiat eivät voisi yhdistyä tässä tutkimuksessa.

3.5. Kriittinen diskurssianalyysi tämän tutkimuksen menetelmänä

Kriittinen diskurssianalyysi on tutkimuksessani näkökulma, jonka avulla lähestyn aineistoani. Verkkokeskusteluissa korostuu kriittisessä diskurssianalyysissa painottuva sosiaalinen lähtökohta, minkä vuoksi tutkimusmenetelmän valinta tuntuu luontevalta. Keskityn tutkimuksessani pääasiassa aineistossa esiintyvien nomini- ja verbivalintojen tarkasteluun. Muutamassa kommentissa olen kuitenkin ottanut analyysin kohteeksi myös kieliopilliset rakenteet, kuten verbimuodot sekä lauserakenteet. Lisäksi analysoin, millaisilla retorisisilla keinoilla kirjoittajat pyrkivät vaikuttamaan keskusteluun.

Olen jaotellut aineistosta esille nousevat diskurssit kommenttien sisällön perusteella. Sisällöllä en tarkoita pelkästään kommenttien temaattista sisältöä, eli esimerkiksi sitä, puhutaanko ruotsin kielen asemasta pakollisena oppiaineena vai ruotsin kielen merkityksestä yrityselämässä. Lähtökohdan eri diskurssikategorioille muodostavat yleisten aihepiirien sisällä aktivoituvat diskurssit sekä se, millaisena kieli näissä diskursseissa hahmotetaan. Tekemäni diskurssijaottelu ei ole aukoton. Näkökulman ja analysointitavan mukaan kommentit voitaisiin sijoittaa diskurssikategorioihin eri tavalla. Kommenttien valikoituminen tiettyihin diskurssikategoriaan on tällöin tutkijan subjektiivinen valinta.

Tarkastelen valitsemaani pakkoruotsikeskustelua aineistolähtöisesti. Tämä tarkoittaa, että en ole tehnyt ennakko-oletuksia mahdollisista esille nousevista diskursseista tai siitä, millainen kielenaines valikoituu analyysin kohteeksi. Valitsin tutkimukseni kohteena olevat kielenpiirteet diskurssijaottelun aikana. Myös kieli-ideologiat valikoituivat

tutkimuskohteeksi luokitellessani aineistoa. Luokittelussa aineistosta nousi esille useita ideologisesti latautuneita diskursseja, minkä vuoksi koin tarpeelliseksi valita kieli-ideologiat yhdeksi diskursiivisen analyysin kohteeksi.

Hyödynnän analyysissäni aineistolähtöistä lähestymistapaa, jolloin tutkimuksessani on piirteitä analyyttisen diskurssianalyysin tutkimustraditiosta. Analyyttinen lähtökohta nojaa kuitenkin tiukkaan aineistolähtöisyyteen, jossa tutkijan ennakkokäsitykset ja tutkijan oma positio pyritään häivyttämään, ja jossa kulttuuri pyritään sulkeistamaan analyysin ulkopuolelle (Jokinen & Juhila 1999: 86–87). Näin jyrkkä aineistolähtöisyys ei ole omassa tutkimuksessani suotavaa. Tässä tutkimuksessa aineistolähtöisyys tarkoittaa, että lähestyn aineistoani ilman ennalta määriteltyjä tutkimushypoteeseja analyysin tuloksista tai analyysin kohteista. En kuitenkaan pyri tarkastelemaan pakkoruotsikeskustelua kulttuurisesta ja sosiaalisesta kontekstista erotettuna, vaan pikemminkin osana sitä. Pakkoruotsikeskustelua analysoivassa tutkimuksessa kaikkien ennakko-oletusten kieltäminen ja tutkijan oman position häivyttäminen voisi olla analyysin luotettavuuden kannalta arveluttavaa ja jopa haitallista. Koen, että pakkoruotsikeskustelun analyysin keskeinen lähtökohta on tehdä näkyväksi, kuka analysoi, mistä lähtökohdista ja miksi.

4. AINEISTON ANALYYSI

4.1. Diskurssikategoriat ja kieli-ideologioiden esiintyminen

Olen erottanut aineistosta omiksi diskurssikategorioikseen yhteensä yhdeksän diskurssia. **Hyötydiskurssi** ja **kielivapausdiskurssi** edustavat aineiston kahta suurinta diskurssikategoriaa. Kielivapausdiskurssilla on lisäksi kolme ja hyötydiskurssilla kaksi alakategoriaa. Hyötydiskurssin alakategoriat ovat **välinediskurssi** sekä **resurssidiskurssi**. Kielivapausdiskurssin alakategoriat ovat **kielipoliittinen diskurssi**, **holhoamisdiskurssi** sekä **menneisyysdiskurssi**. Pienempiä mutta selvästi omiksi kategorioikseen erottuvia diskursseja ovat **estediskurssi**, **enemmistö-vähemmistö-diskurssi**, **paremmuusdiskurssi**, **asennediskurssi** sekä **identiteettidiskurssi**. Aineistosta nousi esille vielä yksi diskurssi varsinaisen diskurssijaottelun jälkeen, jota kutsun **vastadiskurssiksi**.

Nimimerkkien kommentteja ei ole voitu sijoittaa diskurssikategorioihin sellaisenaan. Keskustelufoorumien kommentteille on luonteenomaista niiden hajanainen argumentointi ja diskurssien limittyminen. Kommentit eivät useinkaan ole jäsenneiltyjä, vaan kirjoittaja saattaa samassa kommentissa siirtyä nopeasti diskurssista toiseen. Tavallinen piirre analysoimissani kommentteissa on, että yksittäisen nimimerkin kommentissa voi aktivoitua samanaikaisesti useita eri diskursseja. Yksittäisessä kommentissa voidaan siis puhua esimerkiksi yksilön oikeuksista valita opiskeltava kieli vapaasti sekä samalla pohtia kielen taloudellisia hyötyjä.

Aineistosta nousee esille seitsemän selkeästi omaksi kokonaisuudeksi erottuvaa kielikäsitystä eli kieli-ideologiaa. Näitä ovat **instrumentaalinen** sekä **ekonominen kieli-ideologia**, **sosiaalisen koheesion ideologia**, **pluralistinen ideologia**, **nationalistinen kieli-ideologia**, **etninen ideologia** sekä estediskurssissa aktivoituva **estämisen ideologia**.

Kieli-ideologiat limittyvät aineistossa diskurssien tapaan. Kieli-ideologiat eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan usein mielipiteiden taustalla on havaittavissa vaikutteita useista eri kieli-ideologioista (Wingstedt 1998: 169). Kieli-ideologioiden limittyminen aineistossa havainnollistuu esimerkiksi siten, että joissakin kommentteissa aktivoituu yksi-

kielisyyden ideologia voi tarkoittaa kommentin kirjoittajalle yksikielisyyttä vain lain-
säädannöllisestä näkökulmasta. Sama kirjoittaja voi nähdä monikielisyyden positiivi-
sena asiana silloin, kun opiskeltavat kielet saa valita itse, jolloin kirjoittajan kielikäsit-
ys on samanaikaisesti sekä yksikielinen että pluralistinen.

Joissakin aineistoni diskursseissa kieli-ideologiat nousevat esille selkeästi, kun taas jois-
sain diskursseissa ne ovat vaikeammin havaittavissa. Koska kirjoittajia ei ole ohjattu
lähestymään pakkoruotsikeskustelua näkökulmasta, jossa kielikäsitteitä ilmentävä dis-
kurssi aktivoituisi, kieli-ideologiat eivät esiinny aineistossani systemaattisesti. Tarkas-
telen analyysissäni kieli-ideologioita niiden diskurssikategorioiden ja kommenttien yh-
teydessä, joissa ne tulevat esille.

4.2. Hyötydiskurssi

Hyötydiskurssi aktivoituu kaikkiaan 35 kommentissa, ja se edustaa aineiston laajinta
diskurssikategoriaa. Diskurssista nousee esille kaksi kielikäsitteistä, joita ovat välinedis-
kurssin instrumentaalinen kieli-ideologia sekä resurssidiskurssin ekonominen kieli-
ideologia. Instrumentaalisessa kieli-ideologiassa kieli nähdään pelkästään kommuni-
koinnin välineenä, ja kieli arvotetaan sen hyödyllisyyden mukaan. Ekonomisessa kieli-
ideologiassa kielen arvo perustuu puolestaan sen taloudelliseen hyötyyn. (Wingstedt
1998: 5; Dorian 1998: 9.)

Analysoimassani pakkoruotsikeskustelussa kieli nähdään usein hyödykkeenä, jonka
avulla saavutetaan jotain. Samantapainen näkemys ilmenee muissakin kielikäsitteistä
analysoivissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Milanin (2007: 186) tutkimuksessa, jossa tar-
kasteltiin julkisia keskusteluja ruotsin kielen asemasta Ruotsissa, kieli nimettiin
työkaluksi ja *avaimeksi*. Myös Peterin (2009: 50) tutkimat kielikylypoppilaat pitävät
ruotsin kieltä ensisijaisesti kielenkäytön välineenä. Näiden perusteella kielen näkemistä
kommunikoinnin välineenä ei siis voida pitää epätyypillisenä tapana hahmottaa kieltä.
Tarkastelen seuraavaksi luvussa 4.2.1. ruotsin kieltä välineenä sekä luvussa 4.2.2. kir-
joittajien näkemyksiä ruotsin kielestä resurssina.

4.2.1. Välinediskurssi

Käsitys kielestä kommunikoinnin välineenä perustuu ajattelumalliin, jossa kieli ymmärretään välineeksi tai työkaluksi. Kieleen liitetään analogisesti samanlaisia ominaisuuksia kuin työkaluun: kieltä voidaan muokata, korjata, parantaa ja yhdenmukaistaa. Tällaisen ajattelumallin mukaan tietyt kielet ovat parempia kuin toiset. Tietyt kielet nähdään selkeämpinä, tehokkaampina, taloudellisempina, joustavampina ja kauniimpina. (Wingstedt 1998: 5.) Välinediskurssissa korostuu edellä kuvattu materialistinen ajattelutapa. Pakkoruotsikeskustelussa ruotsin kielen arvo määrittyy sen mukaan, mitä kielellä saavutetaan tai mitä ei saavuteta. Esimerkeissä 1–3 arvioidaan ruotsin kielen merkitystä työelämässä.

- (1) - - *Yli neljäkymmentä vuotta kestäneen **koko työurani** näkökulmasta voin sanoa, että **mihinkään** en ole ruotsia aivan välttämättä **tarvinnut**. Mutta jotain muita kieliä kyllä **kovastikin**, kuten venäjää.* - - (Oikeakielisesti)
- (2) - - ***Koko työurani** aikana en ole ko. kieltä **tarvinnut**, koska aina **jos** sitä on johonkin **tarvinnut** niin on löytynyt kieltä huomattavasti paremmin osaavia, joiden osaamista on voinut **hyödyntää**.* - - (10 vuotta virkamiehenä)
- (3) - - *ai työelämässä **tärkeä** kieli? no jos olet kunnan, pankkisektorin, vakuutusyhtiön palveluksessa tai Stockmannilla töissä, kyllä toki silloin :-)* (muutos - kyllä)

Hyötyajattelua merkityksellistetään verbeillä *tarvita* ja *hyödyntää* ja esimerkissä 3 adjektiivilla *tärkeä*. Ruotsin kielen tarpeettomuutta perusteellaan esimerkeissä 1 ja 2 rinnastamalla pitkäkestoinen ajanjakso *koko työura* aikaan, jolloin kieltä ei ole tarvittu. Nimimerkki ”Oikeakielisesti” merkitsee kielen tarpeettomuutta kieltohakuksella kvanttoripronominilla (VISK § 757) *mihinkään*, kun taas astemääritteellä *kovasti* luodaan vastakohtainen suhde ruotsin ja muiden kielten tarpeellisuuden välille. Nimimerkki ”muutos - kyllä” korostaa puolestaan kielen marginaalista käyttöalaa rajaamalla ruotsin vain tiettyjen alojen kieleksi.

Peterin tutkimat kielikylypyoppilaat pitävät ruotsin kieltä ensisijaisesti kielenkäytön ja kommunikaation välineenä, ja kokevat ruotsin kielen hyödyllisenä nimenomaan opiskelun näkökulmasta (Peteri 2009: 50). Analysoimissani kommentteissa edustuu vastakkainen näkökulma: peruskoulussa ja toisella asteella opiskeltavaa ruotsin kieltä ei pidetä lainkaan hyödyllisenä.

- (4) - - *Itse en ole ruotsia **sanaakaan** puhunut sen jälkeen kun viimeiseltä ruotsinkurssilta ammattikorkeasta aikoinaan pääsin. Ulkomailla olen kyllä asunut ja työskennellyt, ja tarvinnut siellä ollessani kyllä paljon englantia, espanjaa tai saksaa, **mutta** ruotisista ei ole minulle ollut **MINKÄÄNLAISTA** hyötyä.* - - (quinny)
- (5) - - *Itse olen koulussa oppinut englantia ja ruotsia pakollisena, vapaaehtoisesti saksaa. Nykyisin tarvin **vain** saksaa ja englantia,* - - (tuollaiset virat lopetettava)

Nimimerkki ”quinny” merkitsee väheksyvän kantansa ruotsin kielen tarpeellisuutta kohtaan kielteisellä liitepartikkelilla *-kAAAn (sanaakaan)*. Ruotsin kielen tarpeettomuutta verrattuna muihin kieliin korostetaan puolestaan adversatiivikonjunktiolla *mutta* ja esimerkissä 5 rajoitusta ilmaisevalla adverbilla *vain*. Esimerkissä 4 kirjoittaja vahvistaa hyödyttömyyttä kielteisellä adjektiivilla *minkäänlainen*, jonka hän nostaa esille tekstistä kapiteelein.

Hyötydiskurssissa kirjoittajat erittelevät kommentteissaan, millä aloilla ruotsin kieltä tarvitaan (esimerkki 3), mihin ruotsia tarvitaan (esimerkki 6) ja kuka hyötyy kielestä (esimerkki 7). Sen sijaan ruotsin asemaa kansalliskielenä ei mainita.

- (6) *Pakkoruotsin puolustajien perustelut vaikuttavat suorastaan kolisevan tyhjyyttään. Kuten vaikka tuo Nylanderin perustelu siitä ettei koskaan tiedä päätyykö tehtävään jossa tarvitaan ruotsia - - Tiettyyn työ- tai jatko-opiskelupaikkaan pyrkiminen voi vaatia tiettyjä opintoja, **ruotsi ei ole tässä mikään poikkeus.*** - - (Sisä-Suomalainen)
- (7) ***Pakkoruotsista eivät hyödy sen kummemmin koululaiset kuin virkamiehetkään.** Sekin on jo nähty ja todistettu moneen kertaan.* - - (Äimän Käki)

Nimimerkki ”Sisä-Suomalainen” pitää ruotsia minkä tahansa muun kielen kaltaisena: *ruotsi ei ole mikään poikkeus*. Vähättelevää sävyä tavoitellaan esimerkissä 7 kielteisen merkityksen omaavalla adjektiivilla *kummemmin* sekä nimeämällä kieli *pakkoruotsiksi*.

Hyötydiskurssia puolestaan rakennetaan mainitsemalla merkittävän määrän ihmisiä käsitteävät ryhmät *koululaiset* ja *virkamiehet*, ja toteamalla, että he *eivät hyödy* kielestä. Esimerkissä 8 Suomen kouluissa opetettava ruotsi nähdään käyttökeltvottomana muissa pohjoismaissa.

- (8) *Suomessa kouluissa opetettava ruotsinkieli ei ole sama asia kuin **riikin ruotsi**. **Kouluruotsilla ei Pohjoismaissa pärjää**, mutta riikinruotsilla kyllä. Olen supisuomalainen pakkoruotsin lukenut nainen, joka asuu kuudetta vuotta Malmössä, on töissä Kööpenhaminassa ja puhuu ruotsia päivittäin tanskalaisten, ruotsalaisten ja norjalaisten kollegojeni kanssa. Tähän **ei pakkoruotsi** (suomenruotsi) **anna valmiuksia** vaan kyllä kielen oppiminen on tapahtunut Ruotsissa kovalla työllä ja tahdon voimalla. - - (Ei pakkoruotsille)*

Kirjoittaja pohjaa kokemustustansa Ruotsissa asumiseen, mutta ottaa samalla etäisyyttä kieliryhmään nimeämällä itsensä *supisuomalaiseksi*. Nimimerkki ”Ei Pakkoruotsille” kategorisoi kielen *kouluruotsiksi* ja *pakkoruotsiksi*, millä hän merkitsee ruotsin marginaalisen käyttöalan kieleksi, ja asettaa vertailukohteeksi Ruotsissa puhuttavan ruotsin eli niin sanotun valtion standardikielen *riikinruotsin*. Hyödyttömyyttä korostetaan kieltomuodossa esiintyvällä verbillä *pärjätä* sekä mainitsemalla kielellä toimimiseen tarvittavat *valmiudet*, joita Suomessa opittava ruotsi ei kirjoittajan mukaan anna. Näkemys ruotsin kielen vähäpätöisyydestä painottuu myös esimerkeissä 9 ja 10, joissa kieli vertautuu muihin kieliin ja jopa oppiaineisiin.

- (9) *- - Matematiikkaa **tarvitsee** kaikki, enemmän tai vähemmän, ruotsia ei. **Matematiikan kieli** pysyy samana ympäri maailman. - - (mustakyy)*
- (10) *- - Ruotsi ei ole **merkittävässä asemassa maailman kielissä**, ja on suorastaan hölmöä antaa muille maille **etua** opiskella kieliä joita toidella **tarvitaan**, ja näin **pärjätä** paremmin esim. liike-elämässä maissa joissa ei puhuta ruotsia tai englantia. - - Toisaalta ei **suomenkielisenkannata** lähteä keskustelmaan liike-elämässä **ruotsalaisen** kanssa ruotsia, vaikka ruotsia osaisikin, koska silloin äidinkielenään puhuva pystyy **dominoimaan** keskustelua ja viedä jopa suuntaan johon haluaa. - - (ap)*

Hyötydiskurssia rakennetaan verbeillä *tarvita* ja *pärjätä* sekä rinnastamalla *merkittävässä asemassa* olevat *maailman kielet* sekä universaali *matematiikan kieli* tarpeettomampaan ruotsiin. Ekonomista ideologiaa aktivoidaan taloudelliseen hyötyyn viittaavalla verbillä *kannattaa* sekä substantiivilla *etu*. jolloin kommentti voitaisiin kä-

sitellä myös osana resurssidiskurssia. Kielenkäytön valtasuhteita merkityksellistetään verbillä *dominoida*. Kirjoittaja näkee ruotsin kieltä käyttävän henkilön aseman alisteisena ja pitää kielenkäyttöä jopa vahingollisena natiivin kielenpuhujan kanssa kommunikoidessa.

Näkemyks kielestä välineenä ei rajoitu pakollista ruotsia vastustavien kommentteihin. Hyötyajattelu aktivoituu myös niissä kommentteissa, joissa kieleen suhtaudutaan positiivisesti. Esimerkeissä 11 ja 12 kirjoittajat pitävät kielen opiskelun aloittamista nuorena tarpeellisena.

- (11) - - *Ongelma on esim. se että paljon nuoria muuttavat pääkaupunkiseudulle missä on paljon ruotsinkielisiä. Kun esim. itärajalta muutetaan ruotsinkielisille alueelle esim. HKi, Espoo ym. miten vanhempana sitten enää opetella ruotsia, tämän takia on hyvä opiskella ruotsia vaikka ei tarvitse sitä kotona.* (SamS)
- (12) *Olen kotoisin **ummikkosuomenkieliseltä** alueelta, eikä kansakoulussa opetettu ruotsia. Muutin sitten Helsinkiin hyvin nuorena ja menin heti iltaloppikouluun kun se oli mahdollista. Siellä sitten opiskeltiin ruotsia ja englantia. Siitä se alkoi ja huomasin, että Helsingissä ihan jokapäiväisessä elämässä ruotsin kielestä oli paljon **apua**. Nykyään katselemme paljon ruotsinkielisiä tv-ohjelmia. Lapset ovat pienestä pitäen katsoneet ruotsinkielisiä lasten ohjelmia ja näin oppivat kielen jo ennen kouluikää, siis koulussa siitä ei enää tullutkaan pakkokieltä. Väitänpä, että ruotsinkielentaidosta on **apua** muiden kielten oppimisessa, se voisi olla sellainen **ensimmäinen porras** kielten opiskeluun ja alkaa vaikka leikin varjolla heti ensimmäiseltä luokalta. Olen aina "**kadehtinut**" kaksikielisiä ystäviäni. - -* (Monikielinen)

Esimerkissä hyötydiskurssi nousee esille positiivisessa merkityksessä: kielitaidon nähdään tuoneen *apua* arkielämään sekä muiden kielten opiskeluun. Välinediskurssia puolestaan merkityksellistetään kielikuvalla, jossa kirjoittaja mieltää ruotsin kielitaidon kieltenopiskelun aloittamisen *ensimmäiseksi portaaksi*. Kirjoittaja merkitsee positiivisen suhtautumisensa kaksikielisyyteen verbillä *kadehtia*. Toisaalta termin *ummikko* käyttö merkityksessä 'ihminen, joka osaa vain äidinkieltään' (KS 2008 s.v. *ummikko*), sekä sanan liittäminen *suomenkielinen*-sanana määriteosaksi, on yksikielisyyttä leimaava.

Moni kirjoittaja perustelee ruotsin kielen tarpeettomuutta sillä, että ruotsalaiset osaavat muitakin kieliä. Samankaltainen näkemys esiintyy Saukkosen aineistossa, jossa kirjoittajat kokivat pärjäävänsä hyvin englannin kielellä pohjoismaisessa kanssakäymisessä ja painottivat muiden suurempien kielten osaamisen tarvetta (Saukkonen 2011: 71–72). Ruotsinkielisten kielitaitoa pidetään esimerkeissä 13 ja 14 lähes itsestäänselvytenä.

- (13) - - *Suomenruotsalaisistakin varmaan **suurin joukko** osaa ihan hyvin myös Suomea.* - - (Muutoksen aika)
- (14) - - *En ole tarvinnut sitä [ruotsia] mihinkään, koska **kaikki ruotsalaiset** osavat puhua englantia.* - - (Mietiskelijä)

Hyötydiskurssia aktivoidaan korostamalla kielitaitoisten ihmisten määrää, joka kirjoittajien mukaan käsittää *suurimman joukon* tai jopa *kaikki*. Esimerkeissä 15–17 kielialueella oleskelua pidetään kielen tarpeellisuutta mittaavana tekijänä.

- (15) *Olen asunut liki koko elämäni ruotsinkielisellä alueella sitä kieltä tarvitsematta! (asukkaat liki 70% ruotsalaisia).* - - (Jarre)
- (16) *Asuin Ruotsissa kolme vuotta kansainvälisessä yrityksessä työskennellen. Suomalaiset kollegani eivät **koskaan** puhuneet ruotsia vaan englantia kanssamme. Ruotsalaiset puhuvat **mielellään** englantia ja täysin **ongelmitta** kuten me suomalaisetkin.* - - (Juan Españasta)
- (17) *Pääosin skandinavian maihin suuntautuvassa työssäni olen joutunut toistuvasti tilanteisiin joista olen keskinkertaisella englannillani aina **menestyksellä** selviytynyt. Ruotsia ei ole tarvinnut **kuin** eteläisellä Uudellamaalla puhua ja kirjoittaa. Silloinkin oli neuvottelussa **vain** yksi hlö joka ei Suomea taitanut.* (Ruotsiakkin osaava)

Mielikuvaa englannin kielen helppoudesta ja vaivattomuudesta rakennetaan adverbeilla *mielellään* ja *menestyksellä* sekä abessiivisijaisella substantiivilla *ongelmitta*. Ruotsin kielen marginaalisuutta korostetaan rajallisuutta merkitsevillä adverbeilla *koskaan* ja *vain* sekä vertailukonjunktilla *kuin*. Esimerkissä 18 kirjoittaja puolestaan näkee ruotsin kielen korvaamisen englannilla huonona asiana ja kokee kielitaidottomuuden olevan häpeä. Näkemystä aktivoituu kirjoittajan negatiivissävytteisissä sananvalinnoissa.

- (18) - - ruotsi- ja englanninkieli, jota olen suomenkielisten kuullut puhuvan on **melkoista mongerrusta**, vaikka mukamas sitä osataan. Kyllä minä **häpeän** kun liike-elämästä puhutaan "pisneselämänä" ja kun ollaan tekemisissä esimerkiksi ns. riikinruotsalaisten, norjalaisten tai tanskalaisten kanssa Suomen liike-elämässä, niin puhutaan englantia kun ruotsinkieli on **huonossa jamassa** (eli ei osata vaikka ns pakkoruotsia luetaan koulussa). (Muutos on mahdollisuus)

Nimimerkki "Muutos on mahdollisuus" käyttää substantiivijohdosta *mongerrus* merkityksessä 'puhua kankeasti, epäselvästi, virheellisesti' (KS 2008 s.v. *mongertaa*). Verbillä *hävetä* kirjoittaja tuo esille kielitaidottomuudesta aiheutuvaa nolouden ja puhekielisellä ilmauksella *huonossa jamassa* kielitaidon nykyisen tilan. Myös esimerkissä 19 kielen hyödyllisyyttä arvioidaan kielitaidon perusteella.

- (19) - - Ruotsinkieli ei uravalinnan kannaltahyödytä ketään muuta kuin mahdollisesti huonosti ruotsia äidinkielenään puhuvaa **"Mustasaarelaisia."** Tosiasiassa yli **80 prosenttia** manner-suomen suomenruotsalaisista tai ruotsia äidinkielenään puhuvista suomalaisista puhuu ja ymmärtää suomea erittäin hyvin, heistä **suurimmalla osalla** suomenkielen taito on jopa parempi kuin ruotsinkielen taito. Tämä kaikki on helppo havaita keskustellessaan heidän kanssaan sillä heidän puheessaan tulee selvästi esille se että suomenkieli on **sujuvaa** mutta ruotsia puhuttaessa on lähes jatkuvaa **takettelua!** (Reliikkikieli)

Nimimerkki "Reliikkikieli" alleviivaa ruotsin kielen tarpeettomuutta rajaamalla kieltä tarvitsevat ihmiset kaksikielisen Mustasaaren kunnan asukkaisiin *Mustasaarelaisiin*. Kirjoittaja rationalisoi yksikielisyyden hyötyjä määrän ilmauksilla *80 prosenttia* ja *suurin osa*. Näkemystä vahvistetaan esimerkin 18 *mongerrus*-johdoksen kaltaisella puhetta kuvailevalla verbijohdoksella *takeltelu* ja kuvaamalla ruotsinkielisten suomen kieli vastakohtaisesti *sujuvaksi*.

4.2.2. Resurssidiskurssi

Hyötydiskurssin alakategoriaksi erottuvassa resurssidiskurssissa aktivoituu materialistinen kielikäsitte. Diskurssi rakentuu rahaan, koulutukseen ja työelämään liittyvien aihepiirien ympärille. Pakollisen ruotsin vastustajat näkevät ruotsin kielen taloudellisena rasitteena, kun taas kannattajat ajattelevat kielen tuovan taloudellista hyötyä. Kielen taloudellista hyötyä arvioidaan muun muassa kielenpuhujien määrän ja työllistymisen perusteella.

- (20) - - *helpompaa ja taloudellisempaa olisi Suomelle kouluttaa tämä suomenruotsalaisten joukko joka ei osaa suomea suomenkielen taitoiseksi kuin kouluttaa 96 prosentin suomalaisten joukko ruotsinkielisiksi.* (Muutoksen aika)
- (21) - - *Vaikka osaat ruotsinkieltä ei se takaa työpaikkaa, onhan heitäkin työttöminä.* - - (Kirsi)

Näkemyks kielestä jonakin muuna kuin yksilöä määrittävänä tekijänä ilmenee esimerkiksi 20 verbin *kouluttaa* käytöstä. Kommentissa kielenpuhujia määräytyy passiiviseksi kouluttamisen kohteeksi eikä aktiiviseksi kielenkäyttäjäksi. Kirjoittaja perustelee ruotsin kielen tarpeettomuutta vetoamalla prosenttilukuihin: marginaalista neljää prosenttia edustava suomenruotsalaisten joukko vertautuu enemmistöön eli *96 prosentin suomalaisten joukkoon*. Resurssidiskurssia aktivoidaan komparatiiveilla *helpompaa* ja *taloudellisempaa*.

Esimerkeissä 22–25 kirjoittajien kielelliset valinnat ovat voimakkaasti kieltä arvottavia ja diskurssi talouspoliittista debattia muistuttavaa. Ruotsin kieli nähdään kommentteissa ennen kaikkea taloudellisena rasitteena.

- (22) - - *lopetetaan tämä kallis historiallinen pelleily! kyseessä on vain rikkaiden ruotsalaisten ylläpitämä juttu, niillä varaa kiristaa hallitusta rkp kautta. järkeähän tästä ei löydä kaivamallaakaan.* - - *paljonkohan muuten ahvenenmaan ylläpito maksaa meille?* (jätte bra)
- (23) *Suomen "kaksikielisyys" maksaa Suomalaisille ja suomenkielisille miljardeja joka vuosi!* - - (Reliikkikieli)
- (24) - - *Joku pakkoruotsi nyt on suhteellisen vähäpätöinen asia, mutta oiva säästökohde ja nopeuttaisi monien koululaisten opintoja.* (joku)

- (25) - - *Ajat muuttuvat; pakkoruotsista on tullut pelkkä kustannus.* (Juan Españasta)

Ruotsin asemaa pakollisena oppiaineena kuvataan *kalliiksi historialliseksi pelleilyksi*. Itse kieli taas on *pelkkä kustannus, suhteellisen vähäpätöinen asia ja oiva säästökohde* (esimerkit 24 ja 25). Kommenteissa havainnollistuu kirjoittajien stereotyyppinen käsitys ruotsinkielisten vauraudesta sekä toisaalta valtasuhteiden asymmetriasta, jossa ruotsinkielisillä nähdään olevan määräysvaltaa suhteessa suomenkielisiin. Pakollinen ruotsi on *rikkaiden ruotsalaisten ylläpitämä juttu*, ja ruotsinkielisillä on *varaa kiristää hallitusta*. Suomenkieliset nähdään puolestaan maksajina. Nimimerkillä ”jätte bra” esiintyvä kirjoittaja kysyy, paljonko *ahvenenmaan [sic!] ylläpito maksaa meille*, ja vahvistaa ruotsinkielisestä kieliryhmästä erottautumista kuvaamalla suomenkielisiä monikon 1. persoonalla *me* (ks. 4.5. Enemmistö-vähemmistö-diskurssi).

Esimerkki 26 erottuu resurssidiskurssin kommenteista sekä sananvalinnoillaan että retorisilla keinoillaan. Kommentin sananvalinnat nostavat esille kielipoliittista diskurssia, jota käsittelen kielivapausdiskurssin alakategoriana luvussa 4.3.1. Nimimerkki ”näkökulmia” pitää Venäjää taloudellisesti merkittävämpänä kumppanina ja venäjää tärkeämpänä kielenä. Lukijoiden mielipiteeseen vedotaan asiallisella ja poliittista diskurssia aktivoivalla tyyllillä.

- (26) - - *Yhteiskunnallinen hyöty on saada kansainvälisesti kattava ja kielitaitoinen viennin ja asiantuntijoiden verkosto. Kasvupotentiaali on idässä. -> Kysymys rajoittaako/heikentääkö pakkoruotsi esimerkiksi venäjänkaupan asiantuntijoiden koulutusta? Onko virkamiesruotsi ydinosaamista? - - (näkökulmia)*

Kirjoittaja puhuu taloustieteellisin termein *yhteiskunnallisesta hyödyistä, kasvupotentiaalista* sekä *ydinosaamisesta*. Tekijännimi *asiantuntijat* mainitaan kahdesti. Deverbaalisubstantiiveilla *hyöty, vienti, koulutus, kasvu-* ja *-osaaminen* sekä paljon määritteitä sisältävällä nominilausekkeella *kansainvälisesti kattava ja kielitaitoinen viennin ja asiantuntijoiden verkosto* vältetään mielipiteen esittämistä suoraan sekä toisaalta haetaan etäisyyttä kiistanalaisesta teeman esittämiseen. Substantiivien paljous, runsas sisältösanojen käyttö sekä raskaat nominilausekkeet ovat tunnusomaisia julkisen hallinnon teksteille (Heikkinen ym. 2000: 43–47), joiden tyyliä kirjoittaja mukailee kommentissaan. Esimerkki 27 on selkeämmin kantaaottava.

- (27) - - *msitä löytyy **resurssit** ja **aika** monien kielten opiskeluun, Pakkoruotsin kannattajat väittivät ettei ruotsin opiskelu vähennä mahdollisuuksia opiskella isoja tärkeitä maailmankieliä. Kuitenkin **koulutusmäärärahat** ovat **rajalliset** ja **vähenevät** varmasti jatkossa kun joudumme vastaamaan Kreikan ja Irlannin jne veloista. Eikä ole mitään **järkeä**, jos lukujärjestys tungetaan täyteen vieraiden kielten oppitunteja. Silloin yleissivistys **ohenee** muilta osin. - - (anti-illusioni)*

Kirjoittaja referoi pakollista ruotsia kannattavien väitettä, jolloin vaikuttamisen kohde pakkoruotsin kannattajat tehdään tekstissä näkyväksi. Lukijan rationaaliseen ajatteluun vedotaan mainitsemalla *resurssit*, *aika* ja *järki*. Verbivalinnoilla puolestaan rakennetaan negatiivista mielikuvaa hupenevista aineellisista ja henkisistä varoista: koulutusmäärärahat ovat *rajalliset* ja *vähenevät* ja yleissivistys *ohenee*.

Esimerkissä 28 pakollisen ruotsin kannattaja hahmottaa kielen vastustajien tavoin taloudellisena hyödykkeenä, joka tuo muun muassa lisää työpaikkoja. Toisaalta kirjoittaja näkee ruotsin kielen yhteiskuntaa koossa pitävänä voimana. Ideologia on yhtenevä Milanin tutkimuksessa esiintyvälle sosiaalisen koheesion (*social cohesion*) ideologialle, jossa kieli nähdään yhteiskunnan perustana (Milani 2007: 187).

- (28) - - *Me suomalaiset olemme yksin tällä saarella, meillä **yhteinen pitkä** historia Ruotsin kanssa. Se on tuonut meille paljon **synergioita** ja tuo, esim koko yhteiskunta lait työpaikkoja ym. Ruotsi on vieläkin Suomen suurempia **kauppakumppaneita**, ruotsinkieltä siis tarvitaan. - - (SamS)*

Kirjoittaja pohjaa ruotsin kielen tarpeen yhteisen historian kautta luodulle suhteelle. Positiivinen resurssidiskurssi aktivoituu kirjoittajan nominivalinnoissa. Maiden välisen suhteen tiivyyttä ja kestoa korostetaan adjektiiveilla *yhteinen* ja *pitkä*. Suomen ja Ruotsin vastavuoroista suhdetta puolestaan merkitään termillä *synergia* sekä nimeämällä Ruotsi *kauppakumppaniksi*.

Kieli-ideologioiden häilyvyys ja toisaalta niiden määrittelyn monimutkaisuus korostuvat esimerkeissä 29 ja 30. Esimerkeissä ilmenee rajankäyntiä pluralistisen eli monikielisyttä korostavan sekä ekonomisen kieli-ideologian välillä.

- (29) ***Kielten osaaminen on AINA rikkaus.*** - - (fresh)

- (30) - - *Tietääkseni Suomi on kaksikielinen maa, joten ihan **luonnollista** että kouluissa opetetaan "pakkoruotsia" suomenkielisille, kuten myös "pakkosuomea" ruotsinkielisille. Ihan **normaalia** mielestäni. Olen itse ruotsinkielinen äidinkieltäni ja täydellistä suomenkieltä puhuva ja lukeva, ei ongelmia ole ollut koskaan suomenkielen suhteen. **Kieli on rikkaus**. Monikohan tarvitsee esim. Venäjän kieltä, ei varmaan monikaan. Venäjää voi opiskella sitä halutessaan vapaasti jos sitä tarvitsee? - - (Suomenkielisillä kompleksi)*

Positiivista suhtautumista monikielisyteen merkityksellistetään pluralistista kielikäsitystä ilmentävällä *kieli on rikkaus* -vertauksella. Pluralistisessa kieli-ideologiassa suhtaudutaan positiivisesti kaikentyypiseen kielelliseen moninaisuuteen, ja kieli nähdään siinä yhteiskuntaa ja yksilöä rikastavana voimavarana (Wingstedt 1998: 166). Kieli nähdään ideologiassa henkisenä pääomana eli analogisesti *rikkautena*. Ekonomisessa kieli-ideologiassa kieltä taas pidetään ensisijaisesti taloudellisena resurssina. Ekonomisen ja pluralistisen kieli-ideologian voitaisiin siis ajatella limittyvän silloin, kun kieli nähdään pluralistisen kielikäsitksen tavoin yhteiskuntaa ja yksilöä vaurastuttavana voimana eli positiivisena resurssina.

Kaksikielisyys ja pakolliset kielet ovat nimimerkille ”Suomenkielisillä kompleksi” positiivinen asia, mitä kirjoittaja merkitsee adjektiiveilla *luonnollinen* ja *normaali*. Toisaalta kirjoittaja kyseenalaistaa venäjän kielen tarpeellisuuden, jolloin monikielisyyttä korostava näkemys muuttuu ristiriitaiseksi. Wingstedtin (1998: 168–169) mukaan kieli-ideologinen systeemi ei ole koherentti, mikä näkyy pluralistista kielikäsitystä tarkasteltaessa: yksilö voi haluta pitää kiinni solidaarisesta ja suvaitsevasta ajattelutavasta, mutta samalla hänen ajatteluaan ohjaa kielellinen hegemonia eli vallitsevassa asemassa oleva ideologia, jota suosivaan ajattelutapaan henkilö on kasvatettu.

Resurssidiskurssissa pakollisen ruotsin vastustajat perustelevat kielen tarpeettomuutta ajankäytöllä. Niin sanotussa ajankäyttödiskurssissa aktivoituu aika on rahaa -tyyppinen metaforinen ajattelumalli, jossa aika nähdään samanlaisena resurssina kuin raha. Kirjoittajien näkökulmasta aika on yksilön *rajallinen* resurssi, jota ruotsin kielen pakollinen opiskelu kuluttaa.

- (31) - - *paljon aikaa meni itselläni aikoinaan ruotsin opiskeluun.. - - (Vapaus kunniaan)*

- (32) - - *Voihan muita kieliä tietenkin opiskella ruotsin ohessa, mutta aikakin on rajallista* - - (Team-U)

Koulu aika ymmärretään vuosia kestäväenä ajanjaksona, joka halutaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti. Esimerkeissä 33–35 ajan tuhlaamista pakollisen ruotsin opiskeluun merkityksellistetään ennustetulkintaisella konditionaalilauseella.

- (33) *Mitä muuta olisinkaan ehtinyt oppia 12 vuoden (oppi)kouluajanani niillä tunneilla, jotka käytettiin ruotsin kielen opettamiseen. Sen (pakko)ruotsin tason, jota tarvitsin myöhemmin myös virkamiehenä, olisin oppinut yhdessä vuodessa hyvällä opetuksella, johon itsekin olisin ollut motivoitunut.* - - (Oikeakielisesti)
- (34) - - *sen ajan minkä koulussa käytin ruotsin opiskeluun, niin olisin voinut lukea vaikka ranskaa, jolla pärjää melkein missäpäin maailmaa tahansa. - - nyt se aika joka opetellaan -globaalisti ajatellen- täysin hyödyttömiä kieliä, voisi käyttää paremmin ja opetella sellaista kieltä jota todella tietää tulevaisuudessa arvostamaan.* (quinny)
- (35) - - *Ilman pakkoruotsia suomalaisilla olisi loistavat mahdollisuudet opiskella ainakin kahta uutta aineita ja tai lisätä tuntimääriä muihin sellaisiin oppiaineisiin esin. kieliin, joista olisi varmuudella enemmän hyötyä tulevalle uranvalinnalle kuin ruotsinkielestä.* - - (Reliikkikieli)

Ennustetulkintaisessa konditionaalilauseessa jatketaan kuvitelmaa tai oletusta, jonka pohjalta kehitetään seurauksia ja asiantiloja (VISK 2008 § 1592). *Pakkoruotsi* (esimerkki 35) ja *hyödytön kieli* (esimerkki 34) nähdään esimerkeissä ajan tuhlaamisena. Nimimerkki ”Reliikkikieli” tähdentää ruotsin pakollisen opiskelun rajoittavuutta lauseenalkuisella adverbilla *ilman* (ks. myös 4.4. Estediskurssi). Rajoittava kieli puolestaan rinnastuu positiivisiin asiantiloihin, joita merkityksellistetään puhumalla *loistavista mahdollisuuksista, uusista aineista ja tuntimäärien lisäyksestä* (esimerkki 35) tai kielestä, jolla *pärjää*, ja jota voi *käyttää paremmin* (esimerkki 34).

4.3. Kielivapausdiskurssi

Kielivapausdiskurssi nousee esille 31 kommentissa, ja se edustaa aineiston toiseksi suurinta diskurssikategoriaa. Kielivapausdiskurssin lukeutuminen pakkoruotsikeskustelun suurimpien diskurssikategorioiden joukkoon ei ole yllättävää. Ruotsin kielen asema pakollisena oppiaineena on yksi ruotsin kielestä käytävien keskustelujen keskeisimmistä diskursseista (esim. Saari 2005; Saukkonen 2011).

Poliitikoilla ja päättäjillä on tavallisesti mielipide pakollisesta ruotsin opiskelusta, mutta toistaiseksi asiaan liittyviä kysymyksiä ei ole käsitelty eduskunnassa. Analysoimieni kommenttien kirjoittajilla ei tiettävästi ole poliittista päätösvaltaa. Verkkofoorumille kirjoittavat ihmiset tuovat kuitenkin julki mielipiteensä, mikä indikoi ihmisten tarvetta osallistua keskusteluun ja halua vaikuttaa. Tekstuaalisella tasolla vaikuttaminen tapahtuu epäsuorasti kielellisiä keinoja hyödyntämällä. Analysoin näitä kielellisiä keinoja kielivapausdiskurssissa esiintyvien kommenttien avulla. Kielivapausdiskurssi jakautuu kahteen alakategoriaan, joita ovat kielipoliittinen diskurssi ja menneisyysdiskurssi. Tarkastelen näitä kahta alakategoriaa seuraavaksi luvuissa 4.3.1. ja 4.3.2.

4.3.1. Kielipoliittinen diskurssi

Pakkoruotsikeskustelussa vapaus valita opiskeltava kieli nähdään vahvasti poliittisena kysymyksenä, mikä aktivoi keskusteluissa kielipoliittikkaan liittyvää diskurssia. Kielipoliittiselle diskurssille on tyypillistä toisiin diskursseihin nojautuminen (ks. 3.3. Poliittinen diskurssi ja verkkotekstit). Tämä tarkoittaa, että keskustelussa saatetaan helposti nojautua esimerkiksi voimassa oleviin lakeihin tai peräänkuuluttaa poliitikkojen päätösvaltaa.

Kielipoliittinen diskurssin tunnusomainen piirre on, että diskurssilla on jokin päämäärä tai tavoite. Poliittinen diskurssi on mielenkiintoinen tarkastelun kohde ideologiselta kannalta, sillä politiikassa on usein kyse vallasta ja ryhmän eduista (Heikkinen 1999: 83). Kielipoliittisella diskurssilla pyritään vaikuttamaan suoraan tai välillisesti asiaan, johon halutaan muutos. Pakkoruotsikeskustelussa muutosta toivovat tavallisesti pakollista ruotsin kielen opiskelua vastustavat.

- (36) - - *muutos alkoi siitä kun yo-kirjoituksista pakollinen kirjoittaminen poistui (Vanhasen kaudella). jos nyt vähän tunteet kuumenee... niin pitääkin - ilman keskustelua ei tule AVOINTA muutosta!* - - (muutos - kyllä)

Kielipoliittisessa diskurssissa varsinainen poliittinen diskurssi ja siihen kytkeytyvä mielipiteen ilmaisu ja vaikuttaminen havainnollistuvat usein kirjoittajien nomini- ja verbi-valinnoissa. Toisaalta poliittista diskurssia rakennetaan myös kielipillisten rakenteiden avulla. Esimerkeissä 37 ja 38 mielipidettä ilmaistaan nesessiivisillä konstruktiolla.

- (37) *Suomen on kyettävä avaamaan kielikysymys. On katsottava tulevaisuutta ja laadittava järkevä kielistrategia.* - - (näkökulmia)
- (38) *Ruotsinkieli pakollisena tulee poistaa kaikista oppilaitoksista. Myös yliopistoista. Ruotsinkieltä ei tule vaatia myöskään valtion ja kuntien virkoihin hakevilta. Ainostaan niihin tehtäviin joissa todella tarvitaan ruotsinkieltä voi vaatia ruotsinkielen osaamista. Tämä toteutuisi ihan vapaaehtoisen ruotsinkielen opiskelun kautta.* - - (Muutoksen aika)

Nimimerkki ”näkökulmia” ilmaisee vaatimuksensa nesessiivisellä verbiliitolla *on kyettävä, on katsottava ja laadittava* (on + passiivin VA-partisiippi), joka ilmaisee tavallisesti välttämättömyyttä, velvollisuutta tai pakkoa (VISK 2008 § 1580). Esimerkissä 38 nesessiivirakenne *tulee poistaa, ei tule vaatia* vetoaa selvemmin normiin, ja onkin tyyppillinen rakenne ohjeissa ja säädöstekesteissä (VISK 2008 § 1577). Konditionaalinen käyttö *toteutuisi* esimerkissä 38 voidaan tulkita epäsuoraksi ehdotukseksi. Nimimerkki ”Muutoksen aika” tuo konditionaalinen avulla lukijan tietoisuuteen, että olemassa on vaihtoehto eli vapaaehtoinen ruotsin kielen opiskelu.

Nimimerkillä ”näkökulmia” kirjoittava puhuu pakkoruotsin sijaan *kielikysymyksestä* ja käyttää ilmaisua *kielistrategia* sen sijaan, että mainitsisi suoraan pakkoruotsin poistamisen. Sävyllään neutraalien ja merkitykseltään monitulkintaisempien sanojen käyttö viittaavat kirjoittajan pyrkimykseen olla poliittisesti korrekti. Adjektiivin *järkevä* käyttö substantiivin *kielistrategia* määritteenä kuitenkin indikoi, että nykyinen kielistrategia ei ole kirjoittajan mielestä toimiva. Sananvalinnat ohjaavat muun muassa sitä, kuinka tietty asiantila tai tapahtuma esitetään (ks. Fairclough 1997: 30). Nimimerkki ”Muutoksen aika” käyttää verbiä *vaatia* merkityksessä ’velvoittaa’ puhuessaan ruotsin kielen opiskelemisesta. Näkemys muistuttaa instrumentaalista kieli-ideologiaa, jossa

kieli ymmärretään välineenä, jonka avulla saavutetaan tai ei saavuteta jotain. (ks. 4.2.1. Välinediskurssi).

Tarkastelemalla diskurssien kieltä, kuten sanastoa, metaforia ja kielioppia, pystytään osoittamaan kunkin diskurssin ominaisuudet sekä diskurssien väliset erot (Fairclough 1997: 138). Aineiston luokittelussa ja diskurssikategorioiden muodostamisessa ilmeni, että pakkoruotsikeskustelun diskurssit muodostavat kullekin diskurssikategorialle tyyppillistä sanastollista koheesiota. Kielivapausdiskurssissa käsite *demokratia* esiintyi useassa kommentissa. Käsitteellä pakollisesta ruotsin opiskelusta tehdään yhteiskunnallinen ja poliittinen kysymys.

- (39) *Tämä pakkoruotsijuttu on niin käsittämättömän törkeä ja ruotsinkielisen vähemmistön asema niin demokratian vastainen, että luulenpa myös suomenkielisillä poliitikoilla olevan näppinsä tässä pelissä.* - - (Syltätehdas on eduskunnassa)
- (40) - - *Ruotsi ei ole merkittävässä asemassa maailman kielissä, ja on suorastaan hölmöä antaa muille maille etua opiskella kieliä joita toidella tarvitaan - - ratkaiskoon demokratia tämä ongelman.* (ap)
- (41) *Siinä ei ole mitään järkeä, että enemmistö pakotetaan opiskelemaan vähemmistön kieli...mitä demokratiaa se sellainen on?* - - (quinny)

Kielivapausdiskurssia aktivoidaan ilmauksilla *käsittämättömän törkeä* ja *demokratian vastainen* (esimerkki 39), adjektiivilla *hölmö* (esimerkki 40) sekä verbillä *pakottaa* (esimerkki 41). Kansanvaltaan ja itsemääräämisoikeuteen puolestaan vedotaan käsitteellä *demokratia*, jonka muun muassa nimimerkki ”ap” näkee epäoikeudenmukaisena pitämänsä tilanteen ratkaisuksi.

Diskurssin tuottaja pyrkii vaikuttamaan vastaanottajaan hyödyntämällä retorisia keinoja (Mauranen 2000: 306). Metaforat eli kielikuvat ovat yksi retorinen keino kielipoliittisessa diskurssissa. Poliittisessa diskurssissa metaforien avulla konkretisoidaan abstrakteja asioita ja käsitteitä.

- (42) *Kyllä tässä maassa pitäisi päättäjiä pikkuhiljaa ottaa järki käteen ja muuttaa ruotsin opiskelu vapaaehtoiseksi.* - - (Äimän Käki)
- (43) - - *Poliitikkojen on todella aika ottaa tämä asia totiseen käsittelyyn ja avata aito valinnanvapaus kielivalintoihin.* - - (Oikeakielisesti)

Tyytymättömyyden kohteeksi nimetään *päätäjät* ja *poliitikot*, joiden katsotaan olevan vastuussa siitä, että vaatimus vapaaehtoisesta ruotsin kielen opiskelusta ei ole toteutunut. Verbillä *avata* ja adjektiivilla *aito* puolestaan rakennetaan mielikuvaa vapaamielisemmästä kielipolitiikasta. Ilmaisut *ottaa järki käteen* ja *ottaa asia käsittelyyn* havainnollistuvat kommentoissa konkreettisuutta tavoittelevina metaforina. Kirjoittajat näkevät nykyisen kielipolitiikan tavoittamattomana ja abstraktina asiana, johon tarvitaan konkreettisia ratkaisuja. Toisaalta ilmauksilla *ottaa järki käteen* ja *ottaa asia käsittelyyn* nostetaan esille vaatimus päätöksenteosta.

Metaforilla voidaan vaikuttaa siihen, millä tavalla jokin asia tulee representoiduksi tekstissä (Fairclough 1997: 150). Niillä aktivoidaan tietynlaisia merkityspotentiaaleja sekä luodaan haluttuja assosiaatioita (Jokinen 1999: 148–149). Esimerkissä 44 negatiivista mielikuvaa pakkoruotsikeskustelussa vallitsevasta ilmapiiristä tuodaan esille sananvalintojen lisäksi metaforilla.

- (44) *Miten rkp onkin onnistunut **pilaamaan** ruotsin kielen maineen perusteellisesti. Sen lisäksi suomenruotsalaiset ja suomalaiset **ovat** melkein toistensa **kurkuissa kiinni** ja miksi? Vain siksi, että jotkut **pullossa kasvaneet** päättäjämme plus rkp eivät näe maailman muuttuneen. - - Pakkoruotsi on enemmistölle **epämiellyttävää** etenkin siksi, keskusta ja rkp tekivät **lehmänkaupat** 40 vuotta sitten pakkoruotsin laajentamisesta kaikkia koululaisia koskevaksi. Kansalaisten mielipidettä ei silloin kysytty ja tässä sitä nyt ollaan. (käsittämätöntä)*

Negatiivista mielikuvaa aktivoidaan verbillä *pilata*, pitämällä kieltä *epämiellyttävänä* sekä nimeämällä kielipoliittinen kompromissi *lehmänkaupaksi*. Ilmaus *lehmänkauppa* esiintyy kommentissa merkityksessä 'vastapalveluksiin perustuva poliittinen vaihtokauppa' (KS 2008 s.v. *lehmänkauppa*), jolla kirjoittaja viitanee 1970-luvun peruskoulu-uudistukseen, jossa ruotsin kielestä tuli pakollinen oppiaine kaikilla kouluasteilla (ks. Beijar ym. 1998: 35–36). Nimimerkki ”käsittämätöntä” havainnollistaa kielikeskustelujen riitaisaa ilmapiiriä asiantilaa kuvailevalla metaforalla *olla kurkuissa kiinni*. Viittaus *pullossa kasvaneisiin päättäjiin* antaa puolestaan mielikuvan suljetussa paikassa elävistä henkilöistä, jotka eivät näe ympärillään tapahtuvia asioita.

Kielipoliittisessa diskurssissa korostuu demokratiaan ja päättäjiin vetoaminen, jolloin se, millaisena itse kieli nähdään, ei erotu kommenteissa selkeästi. Kielipoliittisessa diskurssissa kieli-ideologiat aktivoituvat silloin, kun kieltä tarkastellaan suhteessa johonkin. Esimerkeissä 45 ja 46 kirjoittajat punnitsevat ruotsin kielen merkitystä kansainvälisesti sekä muihin Euroopan kieliin verrattuna.

- (45) - - *Itse pidän paljon ruotsin kielestä ja kuulun siihen suomenkieliseen vähemmistöön joka osaa kieltä kohtuullisesti, mutta tämä ei todellakaan tee minusta pakkoruotsin kannattajaa koska kielten osalta **globaalissa maailmassa vapaaehtoisuus on oltava ykkösasia.** (Mikki Hiiri)*
- (46) - - ***Euroopassa** tarvitaan **eurooppalaista** monipuolista kielipalettia ja meillä valinnanvapautta on päätetty **rajoittaa** ruotsin kielen pakollisuudella. - - (muutos - kyllä)*

Kommenteissa korostuu näkemys ruotsin kielestä periferian kielenä (myös esim. Herberts & Landgårds 1992: 21), jonka osaaminen ei tue kansainvälistymistä vaan rajoittaa sitä. Käsitys muistuttaa estediskurssia, jossa kieli nähdään rajoitteena ja toiminnan esteenä (ks. 4.4. Estediskurssi). Nominat *globaali* ja *eurooppalainen* viittaavat maailmankansalaisuus-ajatteluun, jossa eurooppalaisuutta ja kansainvälisyyttä pidetään hyveinä. Kirjoittajien kielikäsitys on läheinen pluralistiselle ideologialle, jossa korostuu positiivinen suhtautuminen kaikentyypiseen kielelliseen moninaisuuteen (Wingstedt 1998: 166; Dorian 1998: 20). Toisaalta kirjoittajat katsovat kielellinen moninaisuuden hyväksi vain silloin, kun kielellä on kansainvälistä arvoa. Nimimerkin ”Mikki Hiiri” suhtautuminen kieleen ei ole pelkästään kielteinen tai yksikielisyyttä korostava (vrt. 4.3.3. Menneisyysdiskurssi) vaan pikemminkin arvottava: ruotsin kieli nähdään vähempiarvoisena muihin Euroopan kieliin verrattuna.

Käsitys ruotsin kielestä marginaalisena syrjäseutujen kielenä nousee esille alueellisessa kielipoliittisessa diskurssissa. Pakollista ruotsia vastustavat perustelevat kielipoliittisten päätösten toimimattomuutta maantieteellisillä ja alueellisilla seikoilla. Esimerkeissä 47 ja 48 korostuvat näkemykset, joiden mukaan ruotsin kieltä kuuluu opiskella vain alueilla, joilla kielenpuhujat asuvat.

- (47) - - *Pakkoruotsin lopettaminen ei ole sama kuin koko ruotsin opetuksen lopettaminen. Varmasti esimerkiksi niissä kaksikielisissä kunnissa olisi edelleen paljon oppilaita jotka haluaisivat ruotsia opiskella, koska sille on selkeää tarvetta. Jossain sisämaassa jossa ruotsia ei ole tarvittu **sitten 1800-luvun** on asia toisin. - - (Sisä-Suomalainen)*
- (48) - - *tietysti he saavat jatkossakin pitää 2-kieliset koulut **perheen kulttuurikielen** vuoksi rannikkoalueilla, muttei tätä **enää** voida **ylläpitää** sisämaassa, - - (muutos - kyllä)*

Nimimerkki ”muutos - kyllä” nimittää ruotsin kielen *perheen kulttuurikieleksi*, mikä viitanee siihen, että kirjoittaja kokee kielen merkityksellisenä ainakin kielenpuhujille itselleen. Toisaalta ajan ilmauksella *sitten 1800-luvun*, jolloin Suomi kuului hallinnollisesti Ruotsille ja maan pääasiallinen kieli oli ruotsi (esim. Beijar ym. 1998: 9–10), sekä adverbilla *enää* kieli leimataan menneisyyteen kuuluvaksi (ks. 4.3.3. Menneisyysdiskurssi). Verbillä *ylläpitää* puolestaan aktivoidaan hyötydiskurssia, johon kirjoittaja vetoaa perustellessaan, miksi ruotsin kielen opiskelua ei voitaisi järjestää sisämaassa.

Kielipoliittisessa diskurssissa pakollista ruotsin kielen opiskelua kannattavat voivat painottaa kielen elinvoimaisuutta, kun taas vastustajat kuvaavat usein ruotsin kielen tilanteen toivottomana. Esimerkissä 49 elämä ruotsinkielisenä Suomessa nähdään jatkuvana kamppailuna.

- (49) *Jokaisella on tietysti oikeus näkemyksiinsä mutta **kylmä fakta** on, että esim. suurin osa valtion virkamiehistä ei osaa ruotsia ja erityisen **kylmä asia** varsinkin RKP: lle on se, että esim. Helsingissä ruotsinkielisen palvelun saaminen on jo harvinaista, kuka tahansa voi **kokeilla** mennä tavalliseen kulman siwaan Hgin lähiössä: on pieni ihme jos kassahenkilö **pystyy** kommunikoimaan ruotsiksi. Se on ihan ok, että alueella Loviisa-Porvoo-Sipoo, Kirkkonummi-Hanko, Parainen-Turku-turun saaristo, Kristiinankaupunki-Vaasa-Pietarsaari-Uusikaarlepyy **selviää** ruotsiksi, mutta sisämaassa on paljon alueita joissa asuvat eivät välttämättä koko elämänsä aikana kuule ruotsia ja kun ottaa huomioon, että ihminen voi myös tietoisesti vältellä ruotsinkieliselle alueelle muuttamista, jos esim. sosiaalinen tilanne sen sallii, niin "pakkoruotsi" on väistämättä aikansa elänyt. - - (Mikki Hiiri)*

Lukijalle tarjotaan näkökulmaa toivottomasta tilanteesta ilmauksilla *kylmä fakta* ja *kylmä asia*. Verbeillä *kokeilla* merkityksessä 'yrittää', *pystyä* ja *selvitä* rakennetaan puolestaan mielikuvaa ruotsinkielisistä ihmisistä, jotka joutuvat taistelemaan kielellisistä oikeuksistaan. Kommentissa huomio kiinnittyy siihen, että kirjoittaja ei selvästi tunne Suomen kielilakia. Tämä ilmenee muun muassa siitä, että kirjoittaja peräänkuuluttaa valintamyymälä Siwan ruotsinkielisiä palveluja, vaikka kielilaisissa kielitaitovaatimus määritetään koskemaan vain julkisia palveluja, kuten viranomaisia, tuomioistuimia sekä valtion virastoissa työskenteleviä (Kielilaki 423/2003).

4.3.2. Holhoamisdiskurssi

Kielipoliittisessa diskurssissa erottuu omaksi alakategoriakseen holhoamisdiskurssi, joka aktivoituu viidessä kommentissa. Holhoamisdiskurssissa korostuu vallankäytön ideologia. Pakollista ruotsin kielen opiskelua vastustavat kokevat ruotsin kielen opiskelun loukkaavan heidän itsemääräämisoikeuttaan.

- (50) - - *Enkä todellakaan ruotsalaisten takia opiskele sitä* [ruotsia] *uudelleen!!!* (Mietiskelijä)
- (51) - - *Olisi hyvä, että jokainen opiskelija voisi itse valita mitä kieltä haluaa opiskella koska jokainen kuitenkin on vastuussa itsestään. - - Olemme kuitenkin Suomessa ja itsenäisiä vai olemmeko sittenkään?* (Kirsi)

Nimimerkki ”Mietiskelijä” merkitsee holhoamissuhdetta postpositiolla *takia* ja erottaa ruotsinkieliset suomalaisista erilliseksi ryhmäksi nimeämällä Suomen ruotsinkieliset *ruotsalaisiksi* (ks. 4.5. Enemmistö-vähemmistö-diskurssi). Nimimerkki ”Kirsi” korostaa itsemääräämisoikeuttaan ilmauksella *vastuussa itsestään*. Monikon 1. persoonassa esitetty toteamus *olemme Suomessa ja itsenäisiä* kytkeytyy kansallismieliseen ja jopa puristiseen maassa maan tavalla -näkemykseen, jonka mukaan yhdellä kansalla kuuluu olla yksi kieli. Kirjoittajan kielikäsitys on läheinen nationalistiselle ideologialle, jota käsittelen tuonnempana menneisyysdiskurssin yhteydessä luvussa 4.3.3.

Holhoamiskurssissa keskustelun yhtenä ulottuvuutena ovat yksilön kielipoliittiset valinnat (ks. 2.1. Kielipolitiikan lähtökohtia). Diskurssilla on kielipoliittinen tavoite, jolloin sitä voitaisiin tarkastella myös kielipoliittisen diskurssin alakategoriana. Esimerkeissä 52 ja 53 kirjoittajat peräänkuuluttavat vanhempien oikeutta päättää siitä, mitä kieliä lapsen tulisi opiskella koulussa.

- (52) - - *Suomalaiset isät ja äidit* osaavat kyllä **opastaa** lapsiaan kielivalinnoissa, **ruotsinkielisten opastusta** ei siihen todellakaan tarvita. - - *En joudu enkä tule ruotsinkieliselle alueelle töihin, kun en osaa ruotsia. Menenpä mieluummin vaikka Englantiin* - - (Syltityehdas on eduskunnassa)
- (53) - - *Minä en aio omia lapsiani pakottaa opiskelemaan ruotsia toisena kielenä. Englannilla kuulemma pärjää paremmin maailmalla ja internetissä. Toki he saavat valita myös ruosinkielen. Ei minulla ole itse ruotsinkieltä mitään vastaan. Sehän on, kuten eilenkin tuli selväksi "sivistyskieli". Kuten myös suomi, englanti, flaami tai suomikin.* (Latina oli kirkossa pakollinen)

Holhoamiskurssia aktivoidaan puhumalla *suomalaisista isistä ja äideistä* sekä *omista lapsista*. Kirjoittajan tarkoitusperä jää kuitenkin hämäräksi esimerkissä 53, jossa ruotsista puhutaan ikään kuin kieli jo olisi valinnainen. Kansallisuuden *suomalainen* lisääminen vanhempia määritteleväksi ominaisuudeksi esimerkissä 52 kuvastaa esimerkin 50 kaltaista näkemystä, jossa ruotsinkielinen väestö määrittellään suomalaisiin kuulumattomaksi ryhmäksi. Verbeillä *opastaa* ja *pakottaa* puolestaan merkityksellistetään ruotsin kielen asemaa pakollisena oppiaineena, joka koetaan sekä holhoavana että epäoikeudenmukaisena.

Pakollisen ruotsin kielen opiskelun kannattajat näkevät holhoamisen hyvänä asiana erityisesti silloin, kun kyseessä ovat lapset ja nuoret. Kommenteissa korostuu huolenpidon retoriikka, johon lukeutuvat vanhemmuus, vastuu ja lapsista huolehtiminen. Toisaalta kirjoittajat saattavat esittää kielitaidottomuuteen liittyviä uhkakuvia ja pyrkiä näin vaikuttamaan lukijoiden mielipiteisiin. Tyypillinen argumentti kommenteissa on, että lapsi tai nuori ei voi tietää, tuleeko hän tarvitsemaan ruotsin kieltä aikuisena.

- (54) - - *Vapaus kaikkeen on tie ongelmiin, nuori ei osaa itse valita asioita. Tämän takia peruskoulu on kaikille "PAKKO" kuten tietyt aineet.*
- - (SamS)

- (55) - - *On melko **tyhmää** olla opettamatta ruotsia kaikille, huonolla tuurilla lapselle on **suurta vahinkoa**, jos hän on ruotsin taidoton.* - - (Metu)
- (56) - - *Ruotsin opiskelukin voisi alkaa jo alakoulun puolella, niin ei vanhempien asenteet **ehditi tuhota** lapsen opiskeluintoa aivan kokonaan. Kyllä lapsella on kapasiteettia omaksua kolmekin vierasta kieltä. Ja ihan oikeasti: kukaan lapsi tai hänen vanhempansa eivät voi tietää, mihin **elämä lasta kuljettaa** ja mihin hän lopulta aikuisena päätyy.* - - (fresh)

Kirjoittajat ovat yhtä mieltä siitä, että lapset ja nuoret eivät ole valmiita päättämään kielivalinnoistaan itse. Esimerkkien 54 ja 56 elämänviisautta korostavat aforismi *vapaus kaikkeen on tie ongelmiin* sekä personifointi *elämä lasta kuljettaa* aktivoivat holhousdiskurssissa korostuvaa näkemystä lasten ja nuorten ohjauksen tarpeesta. Esimerkissä 55 vapaaehtoisuudesta aiheutuva kielitaidottomuus kuvataan negatiivisena ja jopa kohdalokkaana: kielitaidottomuus on *tyhmää*, josta voi aiheutua lapselle *suurta vahinkoa*. Esimerkissä 56 kirjoittaja merkitsee vanhempien negatiivisiin asenteisiin liittyvää uhkakuvaa verbillä *tuhota*. Konditionaalilla *ehditi*-verbiin liitetään merkitys asiantilan mahdollisesta toteutumisesta.

4.3.3. Menneisyysdiskurssi

Kielivapausdiskurssin aatteellinen ja ideologinen puoli nousee esille menneisyysdiskurssissa. Menneisyysdiskurssin tunnusomaisia piirteitä ovat keskustelun voimakas kansallismielinen sävy ja kommenttien manifestinomainen retoriikka. Menneisyysdiskurssissa kirjoittajien kielikäsitystä luonnehtii nationalistinen ideologia. Sen perusajatuksena on, että yhdellä kansalla on yksi kieli, jolloin kielellinen pluralismi nähdään negatiivisena asiana (Wingstedt 1998: 165). Pakkoruotsikeskustelussa kirjoittajat kuitenkin tavallisesti hyväksyvät kielellisen pluralismin, jolloin nationalistinen ideologia kytkeytyy suomen ja ruotsin välisiin kielellisiin suhteisiin. Pakkoruotsikeskustelussa kirjoittajien kielikäsitys lähentelee toisinaan jopa puristista ajattelutapaa, jossa kansallista kulttuuria ja kansan omaa kieltä pidetään ensiarvoisina (Sajavaara 2000: 96). Menneisyysdiskurssissa esiintyvä purismi on kuitenkin kielellisen purismin ja kieliopillisen puhtasoppisuuden sijaan lähinnä menneisyyteen nojautuvaa ideologista purismia.

Kirjoittajat hahmottavat suhdettaan ruotsin kieleen usein Suomen ja Ruotsin yhteisen historian kautta. Pakollisen ruotsin vastustajat näkevät historiassa vallinneet kielelliset valtasuhteet negatiivisena asiana, kun taas pakollisen ruotsin kannattajat pitävät niitä kielellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaina. Diskurssilla pyritään joko kumoamaan tai vahvistamaan Suomen ja Ruotsin yhteistä kielellistä menneisyyttä. Esimerkissä 57 pakollinen ruotsi symboloi kirjoittajille vanhaa ja konservatiivista näkökulmaa. Esimerkeissä 58, 59 ja 60 mainitaan 1100-luvulta 1800-luvun alkuun kestänyt Ruotsin vallan aika.

- (57) - - *vaikka esitetään miten loogiset ja perustellut vastaväitteet tämältyyppisten **jäänteiden** poistamiseksi (jolla on lisäksi kansan tuki), niin silti pitää pitää kiinni **vanhoista tavoista**, ilman mitään järkeviä perusteluja.* - - (joku)
- (58) - - *nyt pakkoruotsi pois ja tuo **fossiili jäänn** unholaan. **ruotsinvallan alla** meitä suomalaisia metsästettiin eläiminä, mitä ei tapahtunut venäjänvallan aikana.* - - (jussi)
- (59) *Pakko ruotsinkieli on **vanhoja peruja ruotsinvallan ajalta**. Ja **Ruotsi jätti Suomen** selviytymään sodassa yksin eli luovutti, jos nyt oikein muistan historiasta.* - - (Kirsi)
- (60) *Ruotsi-Suomen yhteinen historia kesti n. **700 vuotta** (n. 1100 - 1809). Ruotsin valtion vaikutusta mm. Suomen lainsäädäntöön ei kiistä kukaan. MUTTA. Pakkoruotsi on kuulunut opetussuunnitelmiin **vuodesta 1970 saakka**. Toisin sanoen jokaisen Suomen kansalaisen on ollut **PAKKO** opetella edes minimimäärä ruotsia **viimeisten 40 vuoden ajan**, ei sitä ennen, ei edes **Ruotsin vallan aikana**.* - - (historioitsija)

Ruotsin kieli on *jäänn*, *vanha tapa*, *fossiili jäänn*, ja *vanhoja peruja*. Esimerkeissä 58 ja 59 korostuu näkemys, jossa Ruotsi on toimija ja suomalaiset passiivisia kokijoita. Esimerkissä 59 valtasuhteita merkitään lauseenjäsenillä: *Ruotsi*, joka toimii lauseessa subjektina, *jätti Suomen*, joka on lauseen objekti. Esimerkissä 60 toistuvilla vuosiluvuilla kieli kytketään historialliseen kontekstiin: Ruotsin ja Suomen yhteinen historia kesti *700 vuotta*, ruotsin kieli on ollut pakollinen *vuodesta 1970 saakka*, ja sitä on opiskeltu *viimeisten 40 vuoden ajan*. Edeltävästä esimerkistä poiketen kirjoittaja kuitenkin näkee, että Ruotsin vallan aikainen kielipolitiikka oli nykyistä lainsäädäntöä liberaalimpana, mitä hän tähdentää rinnasteisella adverbilla *edes*.

Pakollista ruotsia vastustavat liittävät näkemyksensä pakollisesta ruotsista herkästi 1800-luvun kansalliseen heräämiseen ja Suomen itsenäistymisen aikaan, jolloin kärjistyimmät kommentit lähentelevät retoriikaltaan poliittista manifestia. Toisaalta tällaisten kommentteja tarkasteltaessa on syytä pohtia kirjoittajan motiivia sekä ottaa huomioon verkkokeskustelujen dialoginen rakenne. Kirjoittajan motiivina voi olla erilaisen näkökulman esittäminen tai uuden keskustelunaiheen aloittaminen, jolloin kärjistetty tyyli toimii retorisenä tehokeinona.

- (61) - - ***Voi näitä aikoja! Nyt on todella aika herätä ja sallia sellaiset valinnaisuudet, joista todennäköisesti on eniten hyötyä.*** - - ***Oltaisiin jo viimeinkin vapaita suomalaisia!*** (Vapaus kunniaan)

Nimimerkki ”Vapaus kunniaan” ilmaisee tyytymättömyytensä nykyiseen kielipolitiikkaan päivittelevällä huudahduksella *Voi näitä aikoja!* Kirjoittaja korostaa haluaan asi- antilan muutokseen sijoittamalla ajan adverbiaalini *nyt* ensimmäiseksi lauseenjäseneksi, ja painottaa muutosta ilmauksella *on aika herätä*. Nationalistinen kielikäsitys ja kansalisen identiteetin hahmottaminen aktivoituvat toivomuslauseessa *Oltaisiin jo viimeinkin vapaita suomalaisia*, jossa ruotsin kieli rajataan suomalaisuutta määrittävien tekijöiden ulkopuolelle käyttämällä nimitystä *suomalaiset*. Tarkastelen pakkoruotsikeskustelussa esiintyvää suomalaisuuden määritelmää tarkemmin identiteetidiskurssin yhteydessä luvussa 4.8.

Pakkoruotsikeskustelussa esiintyy vastakohtaa ilmentäviä merkityspareja. Kielivapausdiskurssissa sanat *pakko* ja *valinnanvapaus* muodostavat merkitysparin. Menneisyysdiskurssissa puolestaan merkitysparia pakko-vapaus verrataan usein merkityspariin menneisyys-tulevaisuus. Esimerkeissä 62 ja 63 pakollisen ruotsin kielen katsotaan kuuluvan menneisyyteen.

- (62) - - ***Pakko on tehdä valintoja, mitä osaamista oikeasti tarvitaan tämän päivän Suomessa ja maailmassa. Aikojen kuluessa oppiaineet jäävät syrjään, kuten on käynyt esim latinalle.*** - - (anti-illusioni)
- (63) - - ***Suomi on historiansa vankina ja olemme sittemmin kansainvälistyneet.*** - - (näkökulmia)

Esimerkin 62 *pakko* rinnastuu epätyypillisesti sanaan *valintoja*. Valinnanvapaus liitetään nykyaikaan puhumalla *tämän päivän Suomesta* sekä verbillä *kansainvälistyä*. Menneisyysdiskurssia puolestaan aktivoidaan mainitsemalla pakollisena oppiaineena ollut *latina* sekä ilmauksella *historiansa vanki*, jolla kirjoittaja viitanee Suomen kieli-poliittiseen historiaan.

Pakollisen ruotsin puolustajat nostavat vastustajien tavoin kommentteissaan esille menneisyysdiskurssia. Esimerkissä 64 Suomen ja Ruotsin yhteinen historia nähdään kahta kieliryhmää ja kulttuuria lähentävänä asiana.

- (64) - - *Nykyisellä Suomen Tasavallalla on kuulunut noin 500 vuotta Ruotsin kuningaskuntaan eri maakuntina **tasavertaisina** valtakunnan osina. Tämän myötä maassamme asuu **eläväinen** ruotsinkielinen väestöryhmä ja Suomella on vuosisatainen **side** Ruotsiin, tämän myötä myös Suomi on osa länttä.* - - (Kuluttaja)

Nimimerkki ”Kuluttaja” pyrkii kumoamaan ne historiaan liittyvät väitteet, joihin pakollisen ruotsin vastustajat edellä käsitellyissä kommentteissa (esimerkit 57–63) nojaavat. Adjektiivilla *tasavertainen* kirjoittaja rakentaa positiivista mielikuvaa kahden maan välisistä historiallisista suhteista, ja korostaa maiden välisten suhteiden tiiviyyttä puhumalla *siteestä*. Adjektiivilla *eläväinen* kirjoittaja puolestaan kytkee historialliset suhteet nykypäivään.

Pakkoruotsikeskustelussa vastapuolen argumentit pyritään usein osoittamaan perusteettomiksi. Esimerkeissä 65 ja 66 kirjoittajat tuovat vastakkaisen näkemyksen menneisyysdiskurssiin luonnehtimalla vastustajien perusteluja sarkastiseen sävyyn. Kirjoittajien sananvalinnoissa havainnollistuu pyrkimys osoittaa pakollista ruotsia vastustavien näkemykset vanhanaikaisiksi, jolloin menneisyyteen kytkeytyvä keskustelu saa vastadiskurssin piirteitä (ks. 4.9. Vastadiskurssi).

- (65) - - *Kuulumme **pohjoismaiseen perheeseen**, se on **lähin viiteryhmämme**. Se on myös tärkeä osa historiaamme ja kulttuuriamme. Tämän **historian alentaminen "siirtomaa"-puhe** osoittaa jälleen kerran kyvyttömyyttä historian ymmärtämiseen. (Älykkyyteen ei voi pakottaa)*

- (66) *Suomenkielisillä ummikoilla on jäänyt jokin vanha komplekspäälle, jaksetaan narista ruotsikielisyydestä vuodesta vuoteen.* - -
(Suomenkielisillä kompleksi)

Nimimerkki ”Älykkyyteen ei voi pakottaa” tähdentää ruotsin kielen ja kulttuurin tärkeyttä ilmauksilla *pohjoismainen perhe* ja *lähin viiteryhmä*. Kirjoittajan käsitys on yhtenevä etniselle ideologialle, jossa kieli nähdään osana omaa kulttuuria (esim. Dorian 1998: 20). Esimerkissä 65 kirjoittaja leimaa vastustajien kommentit alentaviksi ilmauksella ”*Siirtomaa*”-puhe. Ilmauksella kirjoittaja nostaa esille joidenkin pakollisen ruotsin vastustajien näkemyksen, jossa Suomea pidetään karrikoiden Ruotsin entisenä siirtomaana. Esimerkissä 66 puolestaan vastustajien mielipide ruotsin kielestä asetetaan kyseenalaiseksi deskriptiiviverbillä *narista*. Ruotsin kielen vastustajista luodaan negatiivista kuvaa ilmauksella *ummikko*, johon kytkeytyy merkitys ’ihminen, joka osaa vain äidinkieltään’ (KS 2008 s.v. *ummikko*) sekä nimeämällä vastustajien näkökulma kielestä *kompleksiksi*, johon liittyy rajoittuneisuutta ja fobiaa kuvastava merkitys (KS 2008 s.v. *kompleksi*).

4.4. Estediskurssi

Estediskurssi nousee esille 13 kommentissa. Diskurssikategorian tunnusomainen piirre on näkemys kielestä rajoitteena tai toiminnan esteenä. Metaforinen käsitys kielestä esteenä ei ole epätavallinen kieltä koskevissa diskursseissa. Tarvittavan kielitaidon puuttumista saatetaan kuvata analogisesti kielimuurina eli esteenä. Analysoimani aineiston kommentteissa korostuu kuitenkin toisenlainen estämisen ideologia. Pakollinen ruotsin kielen opiskelun koetaan vievän voimavaroja, hidastavan opintojen etenemistä, estävän muiden kielten opiskelun tai pahimmassa tapauksessa tutkinnon saamisen. Pakollinen ruotsin kieli koetaan jopa oppimismotivaatiota rajoittavana.

Esimerkeissä 67–70 kielen pakollisen opiskelun katsotaan kuluttavan yksilön henkilökohtaisia resursseja. Näkemys muistuttaa resurssidiskurssin ekonomista kielikäsitystä, jossa kielen katsotaan olevan taloudellinen rasite, tai jossa kielen nähdään tuovan taloudellista hyötyä (ks. 4.2.2. Resurssidiskurssi). Esimerkeissä yksilön henkisiä voimavaroja pidetään samanlaisena resurssina kuin rahaa tai aikaa.

- (67) - - ruotsin kieli kertakaikkiaan **kaventaa** muiden kielten opiskelua nyky-yhteiskunnassa: opiskeluaika saksan, venäjän ranskan ja espanjan kieliin **kaventuu**. - - (muutos - kyllä)
- (68) - - Suomessa **evätään** mahdollisuus opiskella kirjavasti muita kieliä. Kun ruotsi on pakollinen kieli, **ei** monilla **riittä voimat** enää kolmannen vieraan kielen opiskeluun. (Mietiskelijä)
- (69) - - monelleko opiskelijalla **resurssit riittävät** esim. kolmen kielen täysipainoiseen opiskeluun. - - (Team-U)
- (70) - - Ei kai kukaan ole sitä mieltä, että kielen osaaminen on ihmiselle jollain tavalla haitaksi. On kuitenkin tunnustettava se tosiasia, että ihmisen oppimiskyky on **rajallinen** ja useimmilla **eivät kyvyt riitä** neljän tai useamman kielen HYVIN oppimiseen. (Vapaaehtoisuuden kannattaja)

Estämisen ideologia aktivoituu kirjoittajien nomini- ja verbivalinnoissa. Ruotsin kieli rajoittaa eli *kaventaa* opiskelumahdollisuuksia, ja pakollisella ruotsin opiskelulla *evätään* eli estetään muiden kielten opiskelu (esimerkit 67 ja 68). Kirjoittajat kokevat ruotsin kielen opiskelun kuormittavana: *voimia, resursseja* tai *kykyjä* eli henkisiä voimavaroja ei koeta olevan tarpeeksi muiden kielten opiskeluun, mitä merkityksellistetään esimerkissä 70 verbillä *riittää* ja adjektiivilla *rajallinen*.

Esimerkissä 71 pakollisen ruotsin kannattaja tarttuu vastustajien näkemykseen kielestä rajoitteena. Kirjoittaja asettaa vastakkain useita kieliä ongelmitta oppivat *kaikki muut* sekä *suomenkieliset*, joille usean kielen oppiminen hänen mukaansa tuottaa ongelmia.

- (71) *Miten voi **kaikki muut** opiskella enemmän kieliä ilman ongelmia, paitisi **suomenkieliset**?* - - (SamS)

Voidaan ajatella, että koska kieli kytkeytyy vahvasti yksilön sosiaaliseen ja tunnepitoiseen puoleen, kantaaottava kielenkäyttö on ymmärrettävää (Heikkinen & Mantila 2011: 71). Verkkofoorumit toimivat suhteellisen rajoittamattomina viestintäkanavina, jolloin voimakkaat mielipiteet ja kärjistetyt ilmaukset aktivoituvat pakkoruotsikeskustelussa herkästi. Esimerkeissä 72 ja 73 ruotsin kieli koetaan epämiellyttävänä ja vastenmielisenä kielenä. Näkemystä nostetaan esille kärjistetyillä ilmaisuilla.

- (72) - - *Pakkoruotsi on **tulehtunut umpilisäke**, joka olisi syytä napsasta pois. Omalla kohdalla korkeakoulussa tuotti ruotsi ainoastaan turhaa stressiä.*
 - - *Tiukalla **pänttäämisellä** pääsin virkamiesruotsin läpi ja nyt olen jo unohtanut koko kielen* - - (Mietiskelijä)
- (73) - - *Se, miksi varoja tuhlataan näinkin turhaan aineeseen (joka on kaikenlisäksi **koulujen epäsuosituin aine ja vaikeuttaa ja hidastaa monen koululaisen yleistä opiskelua**) on täysin käsittämätöntä.* - - (joku)

Nimimerkki ”Mietiskelijä” rinnastaa pakollisen ruotsin kielen vaivaan tai sairauteen pejoratiivisella ilmauksella *tulehtunut umpilisäke*, kun taas esimerkissä 73 kieli nimitetään *koulujen epäsuosituimmaksi aineeksi*. Verbeillä luodaan kuva raskaasta ja vaikeasti opittavasta kielestä. Esimerkissä 72 kirjoittaja kuvaa virkamiesruotsin opiskelua verbillä *päntätä*, johon liittyy merkitys ’opetella suurin ponnistuksin, vaivalloisesti jotakin’ (KS 2008 s.v. *päntätä*). Nimimerkki ”joku” puolestaan näkee ruotsin kielen monen oppilaan päänvaivana, mitä kirjoittaja ilmaisee verbeillä *vaikeuttaa ja hidastaa*. Myös esimerkeissä 74 ja 75 kieli nähdään opintojen rajoitteena, mutta näissä pakollisen ruotsin poistamista perustellaan kielen luomien rajoitusten lisäksi heikolla oppimiskyvyllä.

- (74) *Ei se ole kaikille niin helppoa se kielten opiskelu. Itselläni ruotsi meinasi olla muuten niin hyvän ylioppilastodistuksen **esteenä**, kun **pääsin läpi rimaa hipoen**. Lukiokaverini joutui käymään neljännen vuoden ruotsin takia - ei päässyt yo-kirjoituksesta läpi.* - - (mustakyy)
- (75) - - *suotta väkisin **kiusata huonomman kielipään omaavia pakkoruotsilla!*** (10 vuotta virkamiehenä)

Kuvaa kielen rajoittavuudesta luodaan nimeämällä kieli tutkinnon saamisen *esteeksi*. Rajoittuneeseen oppimiskykyyn puolestaan vedotaan tuomalla kommentissa esille *huonomman kielipään omaavat* henkilöt. Estediskurssi havainnollistuu esimerkin 74 ilmauksessa *pääsin läpi rimaa hipoen*. Kieli vertautuu ilmauksessa analogisesti jonkin esteen läpäisemiseen (*pääsin läpi*) ja esteen ylittämiseen (*rimaa hipoen*). Verbiin *kiusata* esimerkissä 75 liittyy merkitys ’olla vastuksena’ eli estää tekemästä jotakin, jolloin myös kiusaaminen voidaan ymmärtää estämistä kuvaavana toimintana. Estämisen merkityksiä sisältävällä metaforalla ja verbillä luodaan ja toisaalta ylläpidetään diskurssikategorialle tunnusomaista estämisen ideologiaa. (ks. myös Fairclough 1997: 97)

Ruotsin kielen nähdään rajoittavan muiden kielten tai aineiden opiskelua, kuten edellä tarkastellut esimerkit osoittavat. Esimerkissä 76 kirjoittaja rakentaa suhdettaan ruotsin kieleen tuntemustensa pohjalta, mikä ilmenee tunnesanojen käyttönä. Esimerkissä 76 ruotsi mielletään ruman kuuloiseksi kieleksi. Kuvauksia siitä, miltä ruotsin kieli kuulostaa esiintyy myös Peterin aineistossa, jossa ruotsin kieltä pidetään sekä kauniin että ruman kuuloisena (Peteri 2009: 49).

- (76) - - *Koulussa halusin suorastaan **kiihkeästi** pakollisen englannin lisäksi, joka sekin alkoi vasta pakkoruotsin JÄLKEEN, **päästä käsiksi** saksaan, ranskaan ja venäjään, mutta ei - - Miltä luulet minusta tuntuneen, kun itselleni **mielekkäiden** ja **tarpeellisten** kielten opiskelun sijasta kaikki 8 vuotta oppikoulussa olin vasten tahtoani läsnä pakkoruotsin tunneilla, kielen, jota **inhosin yli kaiken**, ja joka minun korvissani on **erittäin ruma kieli**, ja jonka pakkosyöttö on perusteetonta?* (Harhoissa eläjille)

Ilmauksella *päästä käsiksi* nimimerkki ”Harhoissa eläjille” kuvaa vaikeasti saavutettavan asian tavoittamista. Voimakasta halua opiskella muita kieliä havainnollistetaan adverbilla *kiihkeästi*. Negatiivista suhtautumista ruotsin kieleen ilmaistaan tunneverbillä *inhota* sekä kuvailemalla kieltä adjektiivilla *ruma*, ja mielipidettä vahvistetaan intensiiviteetisanoilla *yli kaiken* ja *erittäin*. Muista kielistä puolestaan luodaan positiivista kuvaa adjektiiveilla *mielekäs* ja *tarpeellinen*.

Esimerkissä 77 ruotsin kieltä ei itsessään nähdä esteenä, vaan esteenä nähdään kielen asema pakollisena oppiaineena. Kieli koetaan vieraana, mitä kirjoittaja ilmaisee saamen kielen kautta. Kirjoittajan suhtautuminen ruotsiin ei kuitenkaan ole täysin kielteinen, mikä ilmenee kommentin ehtolauseesta.

- (77) - - *Jouduin alasteen alusta asti pakosta opiskelemaan RUOTSIA! Puolet suvustani asuu lapissa ja lapsuudessa vietin kuten nykyäänkin siellä vapaa aikani. Koulussa niin ala asteella kuin yläasteella yritin saada opiskelaa SAAMEA, mutta en saanut useasta pyynnöstä huolimatta! (syy ala asteella: Se ei ole sinu äidinkieli... Ei ole RUOTSIKAAN! - - **Olisin ehkä voinut opiskella ruotsia jos sitä ei olisi pakotettu**, mutta tällätavalla se ei todellakaan kiinnostanut kuin että otin PAKOSTA sen 5 joka kokeista!* (Jarre)

Estediskurssissa ruotsin kielen katsotaan rajoittavan oppimismotivaatiota. Näkemys kielestä oppimismotivaatiota rajoittavana havainnollistuu epäsuorasti esimerkissä 77. Esimerkeissä 78 ja 79 näkökulma nousee esille selkeämmin. Esimerkissä 78 kirjoittaja kokee, että motivaatio ruotsin kieltä kohtaan syntyy kielen vapaaehtoisesta opiskelusta, kun taas pakollisuus on este tämän motivaation syntymiselle. Nimimerkillä ”Porvoolainen suomalainen” kirjoittava puolestaan pohjaa näkemyksen ruotsista motivaation rajoitteena henkilökohtaiseen oppimiskokemukseensa.

(78) - - *Oppimista kun yleensä tukee oppimisen halu. Suomalaisia on vaikea pakottaa haluamaan, etenkin teini-iässä. Pakkoruotsi on **tuhonnut** nuorison **luontaista mielenkiintoa** Ruotsia ja sen kieltä kohtaan. Kuinka pitkälle halutaan jatkaa samaa tietä? - - (Johan On)*

(79) - - *Minusta on **surullista** että puhutaan pakkoruotsista ja sitten ei valvota että joku tarvitsee ehkä lisäopetusta vaan sanotaan että "tyhmä" tai "ei opiskele tarpeeksi". En tiedä onko tätä samaa **ongelmaa** kaksikielisillä paikkakunnilla muualla mutta minulle ruotsinopiskelu oli **kaikkea muuta kuin motivoivaa sekä kannustavaa**. Joten miksi pakottaa lapsia lukemaan kieltä jota ei motivoida opettamaan eikä motivoida oppilaita oppimaan? (Porvoolainen suomalainen)*

Esimerkissä 78 ruotsin kielen katsotaan pilanneen oppimismotivaation, joka nähdään kielenoppimisen ytimenä. Nimimerkki ”Johan On” rakentaa vastakkainasettelua oppimismotivaation ja pakollisen ruotsin kielen välille kuvaamalla oppimismotivaatiota adjektiivilla *luontainen* ja toisaalta rinnastamalla pakollisen kielen opiskelun verbiin *tuhota*. Esimerkissä 79 estediskurssia aktivoidaan negatiivissävytteisillä sanoilla: nimimerkin perusteella Porvoon kaksikielisessä kunnassa asuva kirjoittaja kuvaa tilannettaan *surulliseksi* ja tukiopetuksen tarvetta *ongelmaksi*. Näkemystä kielestä oppimismotivaatiota rajoittavana vahvistetaan vertailulauseella *kaikkea muuta kuin motivoivaa sekä kannustavaa*.

4.5. Enemmistö-vähemmistö-diskurssi

Enemmistö-vähemmistö-diskurssi aktivoituu kaikkiaan yhdeksässä kommentissa. Diskurssille on ominaista me-muut-vastakkainasettelu, jossa suomenkieliset ymmärretään osaksi omaa eli *meitä*, kun taas ruotsinkieliset nähdään usein itsestä ulkopuolisena ryhmänä eli osana *heitä*. Me ja muut -erottelut pohjautuvat toiseuden käsitteeseen, josta puhutaan silloin, kun joku ymmärretään tai esitetään erilaiseksi ja alempiarvoiseksi (Löytty 2005: 162). Toisaalta erottelun avulla luodaan omaa kulttuurista identiteettiä, joka rakentuu etnisistä, rodullisista, kielellisistä, uskonnollisista ja kansallisista tekijöistä (ks. Hall 1999: 12–13, 19).

Pakkoruotsikeskustelussa me-muut-vastakkainasettelu aktivoituu silloin, kun toisesta ryhmästä halutaan erottautua. Käsitteillä *enemmistö* ja *vähemmistö* rakennetaan kielten ja kieliryhmien välistä vastakkainasettelua. Monikielisyystutkija Tove Skutnabb-Kangaksen mukaan käyttämämme käsitteet eivät ole koskaan neutraaleja. Käsitteistä voidaan tehdä ja tehdäänkin usein normeja. (Skutnabb-Kangas 2011.) Esimerkeissä 80 ja 81 enemmistön ja vähemmistön välinen valtasuhde edustuu epäsuorasti.

- (80) - - *Ruotsinkieliset alueet tai ruotsin taitoa vaativat työpaikat ovat Suomessa **vähemmistönä**. Miksi pakottaa koko kansa opiskelemaan jotain jota vain **pieni osa** tulee lopulta elämässään tarvitsemaan.* (Sisä-Suomalainen)
- (81) - - ***Enemmistö** kansasta haluaa opiskella niitä kieliä, joilla tulevaisuudessa on **todellista tarvetta**. Näihin kieliin valitettavasti ruotsi ei näytä kuuluvan.* - - (käsittämätöntä)

Huomattavaa on, että vaikka käsitteellä *vähemmistö* viitataan kieliryhmän sijaan ruotsinkielisiin alueisiin ja kielitaitoa vaativiin työpaikkoihin esimerkissä 80, käsite kuitenkin mainitaan kommentissa. Vähemmistön asemaa painotetaan nimeämällä ruotsin kieltä tarvitsevat *pieneksi osaksi*. Myöskään esimerkissä 82 ruotsinkielisistä ei puhuta suoraan vähemmistönä. Sen sijaan valtasuhdenäkemyistä aktivoidaan mainitsemalla *enemmistö*, joka haluaa opiskella kieliä, joilla on *todellista tarvetta*.

Kahden kieliryhmän vastakkainasettelu nousee esille vallankäyttöä käsittelevissä kommentteissa. Enemmistö-vähemmistö-diskurssissa kuvataan usein vallan epäsymmetriaa, jossa ruotsinkielisellä vähemmistöllä katsotaan olevan valtaa suhteessa suomenkieliseen enemmistöön. Esimerkeissä 82 ja 83 enemmistö-vähemmistö-vastakkainasettelu aktivoituu kirjoittajien nomini- ja verbivalinnoissa.

- (82) *Taitavasti ja kauan on yksi vähemmistöryhmä kyykyttänyt suomalaisia!*
- - (Vapaus kunniaan)
- (83) *Tämä on käsittämätöntä, että **pieni vähemmistö** voi PAKOTTAA **Suomalaiset** Ruotsia lukemaan .En voi ymmärtää tätä ,aikana kun olemme Eurooppaan suuntautuneita - - Toivoisin sitä ,että **Suomalaiset** viisastuu hyvissä ajoin , ennen kuin on liian myöhäistä ja poistaisi enemmistön päätöksellä PAKKO ruotsin pois, Suomen kouluista ja saataisiin vapaasti valita kielen opiskelu joka on tärkeä kaikille. (Korpi-Soturi)*

Ruotsinkieliset kategorisoidaan yhdeksi vähemmistöryhmäksi ja pieneksi vähemmistöksi, jolla on vähemmistön statuksesta huolimatta päätösvaltaa. Nimimerkki ”Vapaus kunniaan” painottaa enemmistön alistettua asemaa verbillä *kyykyttää*, johon kytkeytyy merkityksiä ’panna ahtaalle ja nujertaa’ (KS 2008 s.v. *kyykyttää*). Nimimerkki ”Korpi-Soturi” merkitsee alistamista kapiteelein vahvistetulla verbillä *pakottaa*. Esimerkissä ruotsinkieliset asetetaan vastakkain ihmisryhmän kanssa, jonka molemmat kirjoittajat nimeävät *suomalaisiksi*. Ihmisryhmän kokemiseen itsestä ulkopuolisena tiivistyy toiseuden ideologia: ruotsinkielisten ei katsota kuuluvan siihen ihmisryhmään, ketkä kirjoittajat luokittelevat suomalaisiksi.

Enemmistö-vähemmistö-diskurssissa kielenpuhujaryhmän koko määrittelee usein sen, nähdäänkö kielen olevan merkittävässä asemassa. Pakollisen ruotsin poistamista perustellaan rationaalisesti esimerkiksi huonolla kielitaidolla ja kielenpuhujien vähäisellä määrällä.

- (84) - - *onko suomenkielisten ruotsintaito **merkittävästi parantunut**, tai ruotsinkielisten määrä **merkittävästi kasvanut** viimeisten 40 vuoden aikana? No ei. Lie riittävä argumentti pakollisuutta vastaan, vapaaehtoisuuden puolesta. (historioitsija)*

Kommentissa korostuu instrumentaalinen kielikäsitys. Nimimerkki ”historioitsija” perustaa kielen arvon kielitaitoon ja kielenpuhujien määrään, mikä merkityksellistyy kommentissa kahdesti esiintyvällä adverbilla *merkittävästi* sekä hyötydiskurssiakin aktiivilla verbeillä *parantua* ja *kasvaa* (ks. 4.2. Hyötydiskurssi). Samankaltainen vasta-kohtaisuuksien logiikka nousee esille esimerkeissä 85 ja 86. Esimerkissä 85 kirjoittaja peräänkuuluttaa ruotsinkielisiä palveluja Kuopion terveyskeskuksessa, mikä paljastaa, että kirjoittaja ei tunne kielilain sisältöä (ks. myös 4.3.1. Kielipoliittinen diskurssi, esimerkki 49).

- (85) *Missä muualla maailmassa kakiskielisissä maissa on näin korostunut ja vahva asema näin **pienellä vähemmistöllä**. - - Miten Suomessa voidaan velvoittaa, että **koko maa** opiskelee Ruotsia sen takia, että **Helge** pääsee Kuopiossa terveyskeskukseen valittamaan oloaan ruotsin kielellä. - - (irgun)*
- (86) *Jos palveluja ei muka saa ruotsinkielellä, niin eikö olisi järkevämpää opettaa tämä **pieni ummikko vähemmistö** puhumaan suomea kuin pakottaa **koko kansa** opiskelemaan palvelua ruotsinkielellä. Kannattaisi järjestää jopa tulkkauspalvelut niille **harvoille**. - - (Latina oli kirkossa pakollinen)*

Ruotsinkieliset nimetään arvottavaan sävyyn *vähemmistöksi*, jonka asemaa merkityksellistetään adjektiivilla *pieni* ja jo aiemmissa diskursseissa esiintyneellä termillä *ummikko* (ks. 4.2.1. Välinediskurssi, esimerkki 12 ja 4.3.3. Menneisyysdiskurssi, esimerkki 66). Esimerkissä 86 ilmaus esiintyy kuitenkin merkityksessä ’henkilö, joka ei ymmärrä sen maan kieltä, jossa oleilee’ (KS 2008 s.v. *ummikko*). Ilmaukset *koko kansaan* ja *koko maahan* rinnastetaan kvanttoripronominiin *harva* sekä ruotsinkielistä väestöstä stereotypisoivaan nimeen *Helge*, millä alleviivataan suomenkielisen enemmistön ja ruotsinkielisen vähemmistön epäsymmetristä suhdetta.

Vähemmistökielen asemaa arvioitaessa keskustelu laajenee helposti pohdiskeluksi siitä, kuinka merkittävä kieli on koko maailman mittakaavassa. Pakkoruotsikeskustelussa pakollisen ruotsin vastustajat pitävät venäjää tärkeänä, kun taas ruotsi nähdään periferian kielenä (myös 4.3.1. Kielipoliittinen diskurssi, esimerkit 45 ja 46).

- (87) - - *Kuinka monta prosenttia ihmisistä puhuu ruotsia **MAAILMASSA?** Kiina ja venäjä olisivat huomattavasti tärkeämpiä kieliä.* - - (Mietiskelijä)
- (88) - - *Itänaapurinamme on nimittäin **paljon, paljon suurempi** Venäjä ja venäjänkielen osaamisen tarve **PALJON suurempi**.* - - (Syltityehdas on eduskunnassa)

Venäjän kielen esittäminen pakollisen ruotsin korvaavana kielenä on odotettavaa, koska Ylen Pakkoruotsi-illassa aihe sai merkittävän roolin (ks. 1.3. Pakkoruotsikeskustelu ja Ylen Pakkoruotsi-ilta). Esimerkeissä kieliryhmän suuruus nähdään kielen merkittävyyttä määrittävänä ominaisuutena. Esimerkissä 87 *maailma* esiintyy kapiteelein kirjoitettuna, millä kirjoittaja tähdentää ruotsin kielen prosentuaalisen puhujamäärän pienuutta verrattuna muihin maailman kieliin. Esimerkissä 88 kieliryhmän suuruuden merkitystä painotetaan toistolla. Adjektiivin komparatiivimuoto *suurempi* esiintyy kommentissa kahdesti ja astemääräte *paljon* peräti kolmesti.

4.6. Paremmuusdiskurssi

Paremmuusdiskurssi aktivoituu yhdeksässä aineiston kommentissa. Käsitukset ruotsinkielisistä elitistisenä ja yläluokkaan kuuluvana kieliryhmänä ulottuvat pitkälle historiaan, ja ne elävät edelleen voimakkaina. Koska ruotsinkieliset ovat ennen olleet ekonomisesti ja poliittisesti vahva kieliryhmä, heidän katsotaan omaavan tällaisen prestiisiaseman edelleen (Beijar 1998: 70). Toisaalta monet kokevat kieliryhmän itselleen vieraana, minkä vuoksi stereotyyppisiä käsityksiä suomenruotsalaisista ja ruotsin kielestä on vielä nykyäänkin (Saari 2005: 334).

Ruotsinkielisten mieltäminen paremmiksi on tyypillinen piirre pakollista ruotsia vastustavien kommentissa ja pakkoruotsikeskustelussa yleensä. Yleinen ruotsinkielisen kieliryhmän ulkopuolelta tuleva määritelmä on, että ruotsinkieliset pitävät itseään muita parempina.

- (89) - - *vasenkätiset [ruotsinkieliset] ovat aina pitäneet itseään parempina, mitä heeivät suinkaan missään nimessä ole.* (jussi)

Enemmistö-vähemmistö-diskurssissa nousee esille käsitys siitä, että ruotsinkielisellä väestöllä on epäoikeudenmukaisia etuoikeuksia verrattuna suomenkieliseen enemmistöön. Samankaltainen käsitys aktivoituu esimerkeissä 90 ja 91.

- (91) - - *Ruotsin vapaaehtoisuus olisi päänavaus **heidän erityisasemansa** romuttamiseen ja tätä **he** eivät halua ja puolustavat asiaa henkeen ja vereen.* - - (Team-U)
- (92) - - *sehän on näin että rannikkoalueilla on muutama % ruotsinkieltä äidinkielenään puhuvia ja **heillä** on ollut **etuoikeusasema** Suomessa* - - (muutos - kyllä)

Ruotsinkielisten asemaa ja kielellisiä oikeuksia Suomessa kuvataan ilmauksilla *erityisasema* ja *etuoikeusasema*. Kirjoittajat näkevät, että ruotsinkieliset ovat jollain tavalla paremmassa asemassa verrattuna suomenkielisiin, mikä ilmenee yhdyssanojen määriteosista *erityis-* ja *etuoikeus-*. Ruotsinkielisiä pidetään kirjoittajista ulkopuolisena ryhmänä. Näkemystä ruotsinkielisistä ”toisina” ja ”muina kuin me” vahvistetaan molemmissa esimerkeissä monikon 3. persoonalla *he*.

Analysoimissani kommentteissa kirjoittajat saattavat pohtia, mitä ruotsinkieliset ja ruotsalaiset ajattelevat suomalaisista. Suomenruotsalaisia tai ruotsinkielisiä pidetään lähes poikkeuksetta itsestä ulkopuolisena kieliryhmänä. Kommenteissa välittyy kielilain vähäisen tuntemisen (ks. 4.3.1. Kielipoliittinen diskurssi, esimerkki 49 ja 4.5. Enemmistö-vähemmistö-diskurssi, esimerkki 85) lisäksi se, että kirjoittajat eivät tunne suomenruotsalaista kieliryhmää, jolloin käsitykset toisesta ryhmästä perustuvat arvailujen varaan.

Tyypillinen käsitys suomenruotsalaisista ja ruotsalaisista on parempina pitämisen lisäksi se, että ruotsinkieliset pitävät suomenkielisiä tai suomalaisia itseään huonompina. Nimimerkillä ”Juan Españasta” esiintyvä kirjoittaja katsoo ruotsalaisten ylimielisen suhtautumisen suomalaisiin johtuvan huonoa mainetta niittäneistä *Slussenin sisseistä*. *Slussenin sissit* (ruots. *Slussens gerilla*) oli kutsumanimi päihdeongelmiin ja rikollisjengeihin ajautuneille suomalaisille, jotka elelivät Tukholman moottoritieyhtymäkohdan eli Slussenin siltojen alla ja bussiasemilla. (Borg 2009). Kirjoittaja käyttää tätä historiallista seikkaa yleistysenä, ja näkee, että ruotsalaiset ajattelevat suomalaisista näin edelleen.

- (93) - - *Suomella ja Venäjällä on paljon yhteistä ja lisäksi venäläiset pitävät suomalaisista. Ruotsalaiset puolestaan edelleen vähättelevät kulttuuriamme ja käytöstapojamme. **Slussenin sissit** vaikuttavat näköjään **läpi sukupolvien**,...* (Juan Españasta)

Paremmuusdiskurssissa nousee esille käsitys suomenruotsalaisista ja ruotsalaisista hyvin koulutettuina ja älykkäinä ihmisinä. Ruotsinkielisiä pidetään kielitaitoisina ihmisinä, jolloin pakollinen ruotsin opiskelu nähdään turhana. Esimerkissä 94 kirjoittaja korostaa ruotsalaisten hyvää kielitaitoa, ja näkee puolestaan koulussa opitun ruotsin kielen puhumisen nolona.

- (94) *Sanotaan se taas kerran: ruotsalaiset ovat **sivistyskansaa**, **heille** ei tuota mitään ongelmaa se että suomalaiset, kuten muutkin ulkomaalaiset, puhuvat heille Englantia. Kestää vaan **meikäläisiltä** kauan tajuta **svenssonin fiksuus** ja **kielitaito**, siihen saakka tulee väkisin **änkytettyä** heille koulussa opittua **muumiruotsia** ja saatettua heidät sillä **puolihankalaan asemaan**. - - (Ruotsiakin osaava)*

Paremmuusdiskurssia aktivoidaan käsitteillä *sivistyskansa*, *fiksuus* ja *kielitaito*. Sukunimellä *svensson* rakennetaan stereotyyppistä mielikuvaa hyvin koulutetusta ruotsinkielisestä henkilöstä. (ks. myös 4.5. Enemmistö-vähemmistö-diskurssi, esimerkki 85). Erottautumista toisesta kieliryhmästä puolestaan merkityksellistetään pro-sanakantaisella *Lainen*-johdoksella *meikäläinen* (VISK § 626) sekä kuvaamalla ruotsinkielisiä monikon 3. persoonaa *he*. Suomessa opiskeltavaan ruotsiin kirjoittaja suhtautuu vähättelevästi. Deskriptiiviverbillä *änkyttää* sekä ilmauksella *puolihankala asema* kirjoittaja leimaa koulussa opitun *muumiruotsin* käyttökelttomaksi ja poikkeavan ääntämyksen noloksi. *Muumiruotsi* on erityisesti ruotsalaisten käyttämä nimitys suomenruotsalaisten ja suomalaisten puhumasta ruotsista, joka kuulostaa erilaiselta kuin ruotsinruotsi. Suomenruotsin sävelkulku eli intonaatio muistuttaa suomen kielen intonaatiota ja suomenruotsissa on vain yksi sana-aksentti, kun taas ruotsinruotsissa on kaksi sana-aksenttia, minkä vuoksi ruotsinruotsi kuulostaa melodisemmalta (esim. Beijar ym. 1998: 61).

Esimerkissä 95 kirjoittaja puhuu kahden kielimuodon välisestä paremmuudesta. Esimerkin 94 tavoin Suomessa opetettavaa ruotsin käyttökelpoisuutta pidetään kyseenalaisena.

- (95) - - *Ruotsin kieli on ylivertainen suomenkieleen verrattuna. Suomessa opetettava ruotsi on kuulemma sanastoltaan vanhentunut (ruotsalaisen suusta).* (näkökulmia)

Nimimerkki ”näkökulmia” asettaa vastakkain *ruotsin kielen*, minkä merkitystä hän painottaa adjektiivilla *ylivertainen*, sekä *Suomessa opetettavan ruotsin*. Vertaus suomen kieleen jää hämäräksi, koska kirjoittaja ei kerro kommentissaan tarkemmin, mihin hän perustaa näkemyksensä. Kirjoittaja näkee suomenruotsalaisen kielimuodon erilaisuuden verrattuna ruotsinruotsiin negatiivisena asiana, minkä kirjoittaja nostaa esille partisiipilla *vanhentunut*.

Pakollista ruotsia puolustavat tarttuvat helposti vastustajien niin sanottuun *svensktalande bättre folk* -ajattelutapaan, jossa ruotsinkielisten nähdään kuuluvan vauraampaan yhteiskuntaluokkaan, ja jossa ruotsinkielisiä pidetään ylimielisinä. Esimerkeissä 95–97 ajattelutapaa pidetään vanhentuneena ja ahdasmielisenä.

- (95) - - *Jättäkää jo "finnomaanit" tuo ikivanha kompleksi että ruotsikieliset olisivat jotakin "herraskansaa", kaikki ollaan Suomen kansalaisia loppujen lopuksi!* (Suomenkielisillä kompleksi)
- (96) - - *'Bättre folkia' kohtaan tunnetusta alemmuudentunnosta kumpuavat primitiivireaktiot ruotsin kieltä vastaan voi jättää omaan arvoonsa.* (Metu)
- (97) - - *ruotsia kun oppii se kaventaa rajaa nk. svenska talande bättre folket -kansanosan ja suomalaisten kesken. Vähenesi valitus eduista ,kun pääsisi samoihin kouluihin ja kiittäisiin . Eikö kiintiöt loppuisi ,jos kaikki osaisi ruotsia? (Ai mä vai ?)*

Käsitteillä ”herraskansa”, ’bättre folk’ ja *svenska talande bättre folket -kansanosa* kirjoittajat nostavat esille paremmuusmyytin olemassaolon. Nimimerkki ”Suomenkielisillä kompleksi” kritisoi ruotsivastaista ajattelutapaa kansallisen heräämisen aikaan ja suomenmielisyyteen liittyvällä nimityksellä ”finnomaanit” ja ilmauksella *ikivanha kompleksi*, millä kirjoittaja viittaa pitkälle menneisyyteen pohjautuvaan stereotyyppiseen ajattelutapaan. Nimimerkki ”Metu” puolestaan kritisoi paremmuusdiskurssiin kyt-

keytyvää ajattelutapaa nimeämällä paremmuuskäsityksen kärjistetyksi *primitiivireaktioiksi*.

4.7. Asennediskurssi

Asennediskurssi tarkoittaa tutkimuksessani tietoista keskustelua toisten ihmisten kieliasenteista tai asenteista kieliryhmää kohtaan. Diskurssi nousee esille neljässä kommentissa. Omia kieliasenteita pohtivia kommentteja ei esiinny aineistossani lainkaan. Syy siihen, miksi asennediskurssi rajoittuu toisten kieliasenteiden tarkasteluun, voi olla, että kirjoittajat eivät ole pohtineet omia kieliasenteitaan kovin syvällisesti tai he eivät tiedosta niiden olemassaoloa (myös Arola 2004: 115–116). Toisaalta pakoruotsikeskustelulla pyritään usein vaikuttamaan vastapuolen kieliasenteisiin, jolloin omien kieliasenteiden kriittinen pohdiskelu tai kyseenalaistaminen ei olisi vaikuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

Kaikki asennediskurssin kommentit edustavat pakollista ruotsia kannattavien näkemyksiä. Tämä voi johtua siitä, että pakollisen ruotsin vastustajat eivät välttämättä pidä kieliasenteitaan negatiivisina. Tällöin varsinaista tietoista asennediskurssia ei vastustajien osalta synny. On kuitenkin hankala tehdä rajanvetoa siitä, mikä on asennediskurssia ja mikä ei. Esimerkiksi edellä käsitelty paremmuusdiskurssi voitaisiin käsitellä myös asennediskurssina, jossa pohditaan kahden kieliryhmän välisiä asenteita. Jokainen kielellinen valinta kertoo jotain puhujan tunteista sekä suhtautumistavasta aiheeseen, josta keskustellaan (Kalliokoski 1996: 8). Voidaankin ajatella, että kaikki aineistoni kommentit edustavat asennediskurssia jollain tasolla.

Yleinen käsitys analysoimissani kommentteissa on, että asenteet ruotsin kielen opiskelua kohtaan ovat negatiivisia. Pakollisen ruotsin vastustajat katsovat negatiivisten asenteiden johtuvan ruotsin kielen asemasta pakollisena oppiaineena ja uskovat, että ruotsin kielen vapaaehtoinen opiskelu muuttaisi kieliasenteet positiivisemmiksi. Pakollisen ruotsin kannattajat puolestaan näkevät, että pakollisuudella ei ole merkitystä.

Esimerkeissä 98 ja 99 kirjoittajat kokevat, että omat asenteet kieltä kohtaan ratkaisevat sen, millainen suhde kieleen muodostuu. Kieliasenteiden ymmärretään määrittävän sen, tuntuuko kielen opiskeleminen pakolta (esimerkki 98), sekä sen, miten hyvin kielen voi oppia (esimerkki 99).

- (98) ***Pakko** sitä ja **pakko** tätä. **Inhosin** koulussa matematiikka ja voimistelua. **Pakko** oli kuitenkin näitäkin siellä opiskella vielä jatko-opinnoissakin. Tänä päivänikin **inhoan** matematiikkaa, mutta **suhteeni** voimisteluun on muuttunut liikunnan tuomaksi **iloksi**. Oliskohan suomenkielisten aika muuttaa **asennettaan** ruotsinkieleen, niin se ei **tuntuisi pakolta**. - - (Muutos on mahdollisuus)*
- (99) *Ruotsin kuten kaikkien muidenkin kielten oppiminen on omasta **asenteesta** kiinni. Tiedän ihmisiä, jotka ovat aina **asennoituneet positiivisesti** kieliin ja ovatkin oppineet niitä kiitettävästi. Itselläni on lukihäiriö ja silti osaan ruotsia hyvin. Lisäksi virkamiehen on osattava toista kotimaista vain tyydyttävällä tasolla ja tämän saavuttaminen ei pitäisi olla mikään iso kynnyks. - - (Eva)*

Asennediskurssia aktivoidaan puhumalla *asenteista*, *asennoitumisesta* ja sanan *pakko* tarkoituksellisella toistolla (esimerkki 98). Diskurssi nousee esille myös *asenne*-sanana merkityksessä esiintyvässä sanassa *suhde*. Toisaalta asennediskurssiin liittyy läheisesti tunnusediskurssi, jota kirjoittajat nostavat esille verbeillä *inhota* ja *tuntua*, substantiivilla *ilo* sekä adverbilla *positiivisesti*.

Esimerkissä 100 kirjoittaja on tuhtunut Pakkoruotsi-illassa ja keskusteluforumilla esitetyistä mielipiteistä, joissa ruotsikielisille suunnatuista televisiolähetyksistä haluttaisiin luopua. Esimerkistä ilmenee, että kieliasenteiden kuvaaminen on harvoin objektiivista. Tuomalla esille vastapuolen asenteet kirjoittaja tulee samalla ilmaiseeksi omat kieliasenteensa.

- (100) *- - On se kumma, miten **perisuomalainen kateellisuus** nousi esiin tuossa eilisessäkin ohjelmassa (samoin kuin näissä kommentteissa). Ruotsinkielisille ei saisi tarjota edes aamu-tv:tä heidän omalla kielellään, kun selkeästi se on jollakin tavalla muilta pois! - - (fresh)*

Nimimerkillä ”fresh” esiintyvä kirjoittaja katsoo negatiivisten asenteiden johtuvan *perisuomalaisesta kateellisuudesta*. Huomattavaa kommentissa on ilmauksen *perisuomalainen* käyttö negatiivisessa merkityksessä. Ilmauksella luodaan mielikuvaa, jossa kateellisuus on suomalaisuuteen liitettävä ja suomalaisia määrittävä ominaisuus. Ilmauksen avulla kirjoittaja rakentaa eroa kieliryhmien välille: kyse on *perisuomalaisesta* eli suomalaisiin ja suomenkielisiin liitettävästä ilmiöstä, jota ruotsinkieliset eivät edusta.

Asenteita ei aina nähdä negatiivisena ominaisuutena. Toisen kieliryhmän asenteita saatetaan myös arvostaa, mikä on pakkoruotsikeskustelussa kuitenkin selvästi harvinaisempi näkökulma. Esimerkissä 101 kirjoittaja arvostaa suomenruotsalaista elämänasetetta, vaikka ei itse koe lukeutuvansa tähän kieliryhmään.

- (101) - - *Arvostan silti ruotsinkielistä vähemmistöämme joka tapauksessa. Useassa asiassa heillä on meikäläisiä positiivisempi elämänasenne, joka näkyy kaikessa - heidän esiintymisessään ja toimissaan. Soisi tarttuvan tuon asenteen meihin muullakin tavoin, kuin kielenosaamisena.* (läheltä asiaa seurannut)

Nimimerkin ”läheltä asiaa seurannut” arvostus kieliryhmää kohtaan on kokonaisvaltaista, minkä hän nostaa esille kommentin lopussa esiintyvällä konditionaalilauseella. Myönteistä suhtautumista ruotsinkielisiin aktivoidaan myös verbillä *arvostaa* ja komparatiivilla *positiivisempi*. Kirjoittaja kuitenkin erottautuu kieliryhmästä monikon 3. persoonan *he* käytön lisäksi nimeämällä itsensä *meikäläiseksi* (ks. myös 4.6. Paremmuusdiskurssi esimerkki 94), joka esiintyy kommentissa merkityksessä ’meihin, meidän maahamme, joukkoomme tms. kuuluva’ (KS 2008 s.v. *meikäläinen*). Osoittamalla, että vertailtavalla eli *heillä* ominaisuus on vertailukohtaa eli *meikäläisiä* suurempi, komparatiivilla rakennetaan positiivisen mielikuvan lisäksi eroa kieliryhmään.

4.8. Identiteettidiskurssi

Identiteettidiskurssi nousee esille kahdessa kommentissa. Yksi syy kommenttien vähyteen voi olla, että identiteetin hahmottaminen kytkeytyy kieliasteiden tavoin yksilön metalingvistiseen tietouteen, joka ei helposti aktivoitu pakoruotsikeskustelussa. Toinen syy voi olla, että kieltä ei pidetä yksilön identiteettiä määrittävänä osana. Hyötydiskurssin painottuminen aineistoni suurimpana diskurssikategoriana viittaa tähän käsitykseen. Kieli nähdään pakoruotsikeskustelussa ensisijaisesti kommunikoinnin välineenä.

Identiteettidiskurssissa esiintyy kaksi identiteetin ulottuvuutta, joita ovat kollektiivinen eli kansallinen identiteetti (esimerkki 102) sekä kielellinen identiteetti (esimerkki 103). Kollektiivinen identiteetti määrittelee ryhmien 'me' ja 'muut' välisiä suhteita. Siihen sisältyy kaksi elementtiä: tietoisuus siitä, että kuuluu valtioon, jolla on omat rajansa ja toisaalta tietoisuus siitä, että kuuluu yhteisen kielen rajaamaan kulttuuriyhteisöön. Kollektiivinen identiteetti on sosiaalinen ilmiö, joka avulla kansakunta määrittelee sen, mitä se on ja mitä se ei ole. (Lehtonen 1997: 30–31.)

Esimerkissä 102 korostuu näkemys kansallisesta identiteetistä. Kirjoittaja ei varsinaisesti pohdi suomalaisen identiteetin rakentumista tietoisesti mutta tulee tehneeksi niin määrittellessään, mitä ”aito suomalaisuus” merkitsee.

(102) - - *joku suomenruotsalainen kuvasi, että kyllä hän kannattaa aina jääkiekkopeleissä Suomea, eikä ruotsia. Tällä hän ilmeisesti halusi kuvata **sitoutumistaan** Suomeen. Kuinka moni suomalainen pohtii eri maiden välillä, joita kieliä hän puhuu, mitä joukkuetta kannattaa? **Suomalaisten ei tälläistä vertausta tarvinne tehdä.** (irgun)*

Saukkosen analysoimassa verkkokeskustelussa jotkut keskustelijat jakoivat suomalaiset ”aitoihin” ja ”vähemmän aitoihin” (Saukkonen 2011: 65), minkä tyyppinen ajattelutapa nousee esille myös esimerkissä 102. Nimimerkki ”irgun” kuvaa suomenruotsalaisten suhdetta Suomeen *sitoutumiseksi*, millä hän tekee eron olemisen osana Suomea välille. Esimerkissä aito suomalaisena oleminen vertautuu siihen, että kannattaa Suomea jääkiekkopeleissä. Kirjoittaja ymmärtää aidon suomalaisuuden luonnollistuneena asiana,

jota ei tarvitse erikseen pohtia, vaikkakin lieventää näkemystään potentiaalilla: *Suomalaisten ei tälläistä vertausta tarvinne tehdä.*

Esimerkissä 103 korostuu kollektiivisen identiteetin sijaan yksilön kielellinen identiteetti. Kirjoittaja referoi omaa historiaansa Ruotsiin evakkoon muuttaneena sotalapsena. Nimimerkki ”sotaorpo” pitää ruotsia äidinkielenään, vaikka ei ole voinut käyttää kieltä Suomeen palattuaan. Sen sijaan suhtautuminen Suomeen saa katkeran sävyn.

- (103) *Pielisjärvellä olisi tarvittu 1940-luvulla **kipeästi** ruotsin kielen taitavia kansakoulunopettajia. Ainut asia oli se, että meitä **pilkattiin** joka taholta. Ei me lapset menty väkisin Ruotsiin ja Tanskaan. Olisi se **kohtelu** saanut olla parempaa, kun oli pakko tulla **periferiaan** takaisin. En tiedä oliko jokaisen kohdalla se, että Suomen valtio ei halunnut meidän jäävän parempiin oloihin. Nykin vielä **halveksitaan** ruotsin kieltä, koka meille sotalapsille se on kuitenkin äidinkieli. Tosin se on vain jäänyt meidän **sydämiimmeäidinkielenä**, kun koulussa ei saanut käyttää ollenkaan ruotsinkielisiä sanoja. Eikä meitä haluttu mihinkään kouluun, kun lapsia oli liikaa joka paikassa.. (sotaorpo)*

Negatiivista suhdetta Suomeen sekä identiteetidisurssiin kytkeytyvää tunnediskurssia aktivoidaan adverbilla *kipeästi*, tunneverbeillä *pilkata* ja *halveksia*, deverbaalisubstantiivilla *kohtelu* sekä Suomea syrjäseutuna kuvaavalla ilmauksella *periferia*. Identiteetidisurssi puolestaan nousee esille kirjoittajan äidinkielen määritelmässä. Skutnabb-Kangaksen mukaan äidinkieli ei välttämättä ole se kieli, jota henkilö käyttää eniten. Äidinkieli on se kieli, johon henkilö itse samaistuu riippumatta siitä, kuinka hyvin hän osaa tai hallitsee kieltä. (Skutnabb-Kangas 2011.) Esimerkissä 103 kirjoittaja merkitsee tunnesidettään kieleen rinnastamalla kommentissaan sanat *sydän* ja *äidinkieli*.

4.9. Vastadiskurssi

Vastadiskurssi nousee esille 17 kommentissa. Kommentit edustavat temaattiselta sisällöltään seitsemää edellä käsiteltyä diskurssikategoriaa. Kuten edellä käsitellyissä diskurssikategorioissa ilmenee, joissakin kommentissa esiintyy rajakäyntiä vastadiskurssin kanssa (ks. 4.3.3. Menneisyysdiskurssi, esimerkit 65 ja 66). Rajanveto vastadiskurssin ja muiden diskurssikategorioiden välillä ei siis ole aivan yksiselitteinen. Vastadiskurssiin ovat valikoituneet aineistosta sellaiset kommentit, joissa diskurssi aktivoituu selkeästi.

Vastadiskurssissa huomio keskittyy kielellisten valintojen lisäksi tapaan, jolla pakko-ruotsikeskusteluun osallistuvat puhuvat kielestä ja toisista kielenkäyttäjistä. Diskurssimuodossa painottuu kielipoliittisen diskurssin tavoin voimakas toisiin diskursseihin nojautuminen ja toisien diskurssien esiin nostaminen. Diskurssimuodolle on ominaista, että vastapuolen argumentteja imitoidaan. Vastadiskurssissa imitointi ilmenee siten, että kirjoittajat vetoavat samoihin näkökulmiin, oikeuksiin tai epäkohtiin, joilla vastapuoli perustelee mielipidettään, mutta nämä esitetään käänteisessä merkityksessä.

Vastadiskurssiin osallistuvat sekä pakollisen ruotsin vastustajat että kannattajat. Esimerkissä 104 pakollisen ruotsin kannattaja tarttuu hyötydiskurssissa esiintyneeseen näkemykseen, jossa ruotsi nähdään käyttökelttomana kielenä. Argumentit ovat lähes identtisiä pakollisen ruotsin vastustajien kanssa, mutta kommentissa kohteena on epätyypillisesti suomen kieli (vrt. 4.2. Hyötydiskurssi). Osoittamalla kritiikkinsä suomen kieltä kohtaan nimimerkki ”Metu” ironisoi pakollista ruotsia vastustavien tapaa nähdä kieli käyttökelttomana.

(104) *Suomen kieli on käyttökeltvoton ulkolaisten kanssa kommunikoitaessa. Siitä ei ole paljon apua myöskään uusien kielten oppimisessa. Muissa maissa ollaan etulyöntiasemassa oppimaan uusia kieliä. - - (Metu)*

Pakollista ruotsia kannattavat perustelevat ruotsin kielen hyötyä muun muassa sillä, että kielestä on apua muiden kielten opiskelussa. Nimimerkki ”Vapaus kunniaan” asettaa kommentissaan tämän näkemyksen kyseenalaiseksi. Kirjoittajan mukaan argumentin uskottavuus murenee kehäpäätelmään, jossa sekä ruotsista että venäjistä on hyötyä molempien kielten oppimiseen.

- (105) - - *Jos taas ruotsin opiskelusta on hyötyä sukulaiskieli venäjän opiskeluun, niin luulisi näiden **vouhottajien** myös ymmärtävän, että venäjän opiskelusta on hyötyä ruotsin myöhempään oppimiseen.* (Vapaus kunniaan)

Ruotsin kieltä tarpeettomana pitävä kirjoittaja kyseenalaistaa ruotsin kieltä kannattavien näkemyksen kielen tarpeellisuudesta tekijännimellä *vouhottaja*, joka esiintyy kommentissa merkityksessä 'tyhjänpäiväinen touhuaminen'. Esimerkissä 106 ruotsin kielen puolustaja tarttuu puolestaan termiin *pakkoruotsi*, jota käytetään pakkoruotsikeskustelussa usein vakiintuneena terminä. Kirjoittaja ilmaisee eriävää mielipidettä käyttämällä sanaa *pakko* kärjistävästi jokaisen oppiaine-sanana määriteosana (ks. myös 4.7. Asennediskurssi, esimerkki 98).

- (106) - - *Onhan meillä **pakkoliikuntaa, pakkokuvaamataitoa, pakkouskontoa..***
 - - *Siis on pakko opetella aineita joista ei minulle ole mitään hyötyä, kuten **pakkokemia ja pakkofysiikka.*** - - *Näitä kahta en ole tarvinnut mihinkään ja en tule tarvitsemaan, miksi siis jouduin niitä opettelemaan. Mutta ruotsinkielentaitoa olen tarvinnut ja tulen jatkossakin tarvitsemaan.*
 (Eva)

Representaation tarkastelussa on keskeistä jaksottelu eli se, mitä lauseet yhdessä luovat ja miten ne rakentuvat aiheensa ympärille (Fairclough 1997: 138). Pakko-määriteosan toistonomaisen käytön lisäksi nimimerkki ”Eva” jäljittelee hyötydiskurssissa esille nousevaa argumentointitapaa. Asioiden esittämisjärjestys on yhtenevä hyötydiskurssissa esiintyville kommentteille. (vrt. 4.2.1. Välinediskurssi, esimerkit 1 ja 4). Pakollisen ruotsin vastustajat osoittavat ensin, miksi he pitävät ruotsin kieltä tarpeettomana, ja mainitsevat seuraavaksi kielet, joita he ruotsin sijasta ovat tarvinneet. Esimerkissä 106 tarpeellisen ja hyödyttömän vastakkainasettelu on samanlainen, mutta pakollisen ruotsin sijasta tarpeettomana esitetään muut oppiaineet.

Vastadiskurssissa keskiöön nousevat vasta-argumentit, joilla sekä pakollisen ruotsin puolustajat että vastustajat perustelevat mielipiteitään. Esimerkissä 106 *pakko*-määriteosan käytöllä kyseenalaistetaan ruotsin kieleen asemaan pakollisena oppiaineena kohdistunutta kritiikkiä. Esimerkeissä 107 ja 108 pakollisen ruotsin vastustajat käyttävät vasta-argumenttina rinnastuksia. Nimimerkki ”tuollaiset virat lopetettava” perustelee ruotsin pakollisuuden järjettömyyttä argumentilla *Enhän voi esim. Saksassakaan vaatia*

heitä puhumaan mitään muuta kieltä, kun taas nimimerkki ”Team-U” rinnastaa kysymyksen pakollisesta kielen opiskelusta uskonnonvapauteen.

- (107) - - **Suomessa ei ruotsi pitäisi olla missään pakollinen. Kyllä suomea pitäisi kaikkien maan asukkaiden osata, koska maa on Suomi ja Suomessa suomi on pääkieli. Enhän voi esim. Saksassakaan vaatia heitä puhumaan mitään muuta kieltä.** (tuollaiset virat lopetettava)
- (108) **Eihän luterilainen kirkkokaan pakota muslimia tai jehovan todistajaa opiskelemaan uskontoa koulussa vaan korvaavana aineena on elämäkatsomustieto (tai ainakin on ollut aikaisemmin). Suomenruotsalaiset haluavat pakottaa ruotsin kieleen, koska vapaaehtoisuus pakottaa heidät jatkossa käyttämään suomen kieltä monessakin paikassa, koska ruotsin kielen osaaminen heikentyisi entisestään nykyisestä.** (Team-U)

Esimerkissä 107 suomen kielen ja maan merkitystä aktivoidaan sanojen *suomi* ja *Suomi* toistolla. Suomen kielen asema nostetaan ruotsin kieltä merkittävämmäksi nimityksellä *pääkieli*. Esimerkissä 108 pakko-vapaus-vastakkainasettelua luodaan verbillä *pakottaa* sekä nostamalla suomenruotsalaiset pakottamista toteuttavaksi subjektiksi. Kommentteissa huomio kiinnittyy myös vasta-argumenttilauseiden rakenteeseen. Molemmat lauseet alkavat kieltoverbillä ja liitepartikkelilla *-han* (*Enhän, Eihän*), millä ilmaistaan, että lauseen ilmaiset asiatilat ovat itsestään selviä tosiasioita (VISK 2008 § 830). Ruotsin kielen asema pakollisena oppiaineena rinnastetaan totena esitettyjä väittämiin, millä pakollisuus asetetaan kyseenalaiseksi.

Venäjän valtio ja venäjän kieli nousevat esille vastadiskurssissa silloin, kun korostetaan jonkin asian huonoja puolia. Esimerkissä 109 ja 110 sekä pakollisen ruotsin vastustaja että kannattaja nojaavat kommentteissaan venäjän kieleen ja valtioon kytkeytyviin seikoihin. Esimerkit edustavat vastakkaisia näkemyksiä pakollisen ruotsin suhteen, mutta Venäjää ja venäjän kieltä käytetään molemmissa esimerkeissä negatiivisen asian ilmaamiseen.

- (109) - - **Jos rautalangasta pitää vääntää niin katsokaa kuinka Neuvostoliiton ajama Viron venäläistämishjelma ei juuri opettanut Venäjän kieltä ja kulttuuria vaan venäläisvihaa.** (Johan On)
- (110) - - **Miksi ihmeessä Venäjän rajan pinnassa asuvat lapset pitäisi asettää lähtökohtaisesti huononpaan asemaan muun maan lasten kanssa? Haluaako kepu "tuomita" nämä lapset iäksi asumaan nykyisillä**

*kotipaikkakunnillaan? Jos liike-elämällä on tarvetta saada venäjänkielen taitosta väkeä niin **kouluttakoon** sitä. Ei sen takia **laitteta** koko peruskoulua **sekaisin**. - - (Kuluttaja)*

Mielipide nostetaan esille esimerkeissä imperatiivimuodoilla *katsokaa* ja *kouluttakoon*. Nimimerkki ”Johan On” liittyy pakollisen ruotsin opiskelun karrikoidusti ihmisoikeusrikkomuksiin ilmauksilla *venäläistämishjelma* ja *venäläisviha*. Esimerkissä 110 kirjoittaja puolestaan yhdistää venäjäkritiikin Pakkoruotsi-illassa esitettyyn vaihtoehtoon, jossa pakollisen ruotsi korvattaisiin venäjällä. Pakkoruotsi-illassa esitettiin näkemys, jonka mukaan itärajalla asuvat ovat huonommassa asemassa. He eivät voi nykyisen kielilainsäädännön puitteissa opiskella peruskoulussa venäjää, jota pidetään itärajalla asuville oppilaille ruotsia hyödyllisempänä kielenä (ks. 1.3. Pakkoruotsikeskustelu ja Ylen Pakkoruotsi-ilta). Näkemystä merkityksellistetään komparatiivilla *huonompi* verbillä *tuomita* sekä epäjärjestyttä kuvaavalla transitiiiviverbillä *laittaa* (*sekaisin*).

Esimerkeissä ruotsin kielen asema Suomen toisena kansalliskielenä sivuutetaan ottamalla kohteeksi vähemmistökielet (*saame* ja *romani*), johon ruotsin kieli tarkoituksellisesti rinnastetaan. Esimerkeissä 111–112 pakollista ruotsia vastustavien kritiikki kohdistuu siihen, miksi suomalaisten on opiskeltava vähemmistökieltä eli ruotsia, mutta ruotsinkieliset eivät puolestaan opiskele muita kieliä.

(111) - - *Lisäksi keskustelussa väitettiin, että kaikesta kielenopiskelusta on aina hyötyä. Höpönpöpöä, **miksi ruotinkieliset eivät sitten opiskele esim saamea tai romanien kieltä?** (anti-illusioni)*

(112) - - *Täältä Saamenmaan näkökulmasta **pakkoruotsi** tuntuu aivan käsittämättömältä. **Samalla oikeutuksella täällä pitäisi pakko-opettaa kaikille saamen kieliä, niitä jopa tarvitaan ja niitä voisi oikeasti käyttää arkipäivässä.** (Oikeakielisesti)*

Hyötydiskurssiin nojautuva näkemys kielestä aktivoituu esimerkissä 112 verbeissä *tarvita* ja *käyttää*, joiden merkitystä nostetaan esille intensiteettimääritteillä *jopa* ja *oikeasti*. Pakko-määriteosalla (ks. myös 4.7. Asennediskurssi, esimerkki 98 ja 4.9. Vastadiskurssi, esimerkki 106) sekä partisiipilla *käsittämätön* ruotsin kielen pakollinen opiskelu leimataan puolestaan epäoikeudenmukaiseksi.

Vastadiskurssissa painottuu vastapoolien yhdistely. Kirjoittajat käyttävät tarkoituksellisesti samoja argumentteja sekä peräänkuuluttavat kommentteissaan samoja kielellisiä oikeuksia, joihin vähemmistökielen puhujat tavallisesti vetoavat. Esimerkeissä 113 ja 114 vastakysymykset kohdistuvat Ahvenanmaahan ja Suomen ruotsinkielisiin alueisiin.

- (113) - - *kun olin ahvenanmaalla **piti** puhua englantia kun kaupassa eivät edes nuoret myyjät puhuneet suomea! ei kuulemma tartte. (mutta **sallassa asuvan on opetettava ruotsia?** - - (jätte bra)*
- (114) ***Miksi suomenkielisten on pakko osata ruotsia, mutta esim. turun saaristossa ruotsinkielisten ei tarvitse osata suomea? Sieltä et suomenkielistä palvelua monestakaan paikasta löydä - - kysyessäni syytä moiseen ja jos kerran **suomi on 2-kielinen maa**, niin vastaus oli aina, että ei tarvitse osata suomea kun ollaan ruotsinkielisiä! niin, että silleen!! En mene enää koskaan **ruotsalaisten saaristoon**.*** (jussi)

Pakollisuutta ilmaistaan esimerkissä 113 verbillä *pitää* merkityksessä 'täytyä' sekä neessiivisellä verbiliitolla *on opetettava*. Esittäessään vasta-argumentteja pakollista ruotsia vastustaviin kommentteihin ruotsikielen kannattajat vetoavat usein lainsäädäntöön, joka määrittelee Suomen kaksikieliseksi maaksi. Esimerkissä 114 kirjoittaja käyttää hyväkseen kaksikielisyysnäkökulmaa (*suomi on 2-kielinen maa*) vaatimalla suomenkielistä palvelua ruotsinkielisillä alueilla. Eroa toiseen kieliryhmään puolestaan rakennetaan nimeämällä ruotsinkielisiin alueisiin kuuluva Turun saaristo kärjistetyksi *ruotsalaisten saaristoksi*.

Omakielisten palveluiden saatavuutta pidetään tavallisesti ruotsinkielisten huolenaiheena. Esimerkeissä 115–116 kirjoittajat vetoavat tarkoituksellisesti niihin kielellisiin oikeuksiin, joiden säilymisessä ruotsinkieliset näkevät uhkakuvia. Nationalistista diskurssia aktivoidaan ilmauksilla *oma maa, suomalainen, suomen kieli ja suomenkielinen*.

- (115) - - ***Suomenkielen** pitäisi olla pakollisena myös Ahvenanmaalla sillä **Suomalaisten** pitäisi saada **omassa maassaan** palvelua ainaki **suomen kielellä!*** - - (Reliikkikieli)
- (116) - - *Kuinka hyvin muuten **suomenkieliset** saavat palvelua umpiruotsinkielisiltä paikkakunnilta? Tuskin kovin hyvin.* (Team-U)

Esimerkissä 117 vastadiskurssia rakennetaan kielellisiin epäkohtiin vetoamalla. Nimimerkki ”jätte bra” tekee kommentissaan pakollisesta ruotsin kielen opiskelusta tasa-arvokysymyksen, jossa suomenkieliset sekä muut vähemmistökieliä puhuvat asettuvat epäoikeudenmukaiseen asemaan suhteessa ruotsinkielisiin.

- (117) - - *äänestän kyllä ps jos lupaavat puuttua ruotsinkielen **epätasa-arvoiseen** asemaan verrattuna muihin vähemmistökieliin suomessa.(venäjä, somalia, saame, vietnam) - - ei mene nämä **tasa-arvoasiat** jakeluun, pitäis vissiin jonkun valittaa **haagiin, suomalaisia kohdellaan epätasa-arvoisesti**) - - (jätte bra)*

Valittamisella *haagiin* kirjoittaja viitanee ihmisoikeuksiin, joihin hän näkee myös vapaan kielivalinnan kuuluvan. Kirjoittaja liittää näkemyksen ihmisoikeuksista suomalaisten epätasa-arvoiseen kohteluun. Näkemystä merkityksellistetään kommentissa adjektiivina ja adverbina esiintyvällä ilmauksella *epätasa-arvo*, ilmauksella *tasa-arvoasia* sekä passiivissa esiintyvällä transitiiiviverbillä *kohdellaan*, jossa verbin objekti eli *suomalaiset* asettuu passiiviseksi tekemisen kohteeksi.

Esimerkissä 118 ruotsinkieliset rinnastetaan maahanmuuttajiin, mikä ilmenee maahanmuuttodiskurssia aktivoivan verbin *kotoutua* käytöstä. Verbivalinnalla nimimerkki ”Muutoksen aika” tarkoituksellisesti vie kommenttiaan maahanmuuttodiskurssin suuntaan.

- (118) - - *Montakohan sataa vuotta tämän suomenruotsalaisen ryhmän on asuttava Suomessa ennen kuin he **kotoutuvat** Suomeen ja lakkaavat **vaatimasta erikoisetuja** itselleen ? - - (Muutoksen aika)*

Kotoutua-verbin mainitseminen ruotsinkielisten yhteydessä on kieliryhmää leimaavaa. Kielitoimisto antaa verbille määritelmän ’maahanmuuttajista: asettua uuteen yhteiskuntaan omat kulttuuripiirteensä säilyttäen’ (KS 2008 s.v. *kotoutua*). Huomattavaa maahanmuuttodiskurssia aktivoivassa sananvalinnassa on, että sillä kirjoittaja luokittelee sekä maahanmuuttajat että ruotsinkieliset suomalaisiin kuulumattomiksi kieliryhmiksi. Maahanmuuttodiskurssiin kytkeytyy myös vastapuolen velvollisuutta negatiivisessa merkityksessä korostava verbi *vaatia* sekä ilmaus *erikoisetu*. Määriteosaan *erikois-* liittyy merkityksiä ’poikkeava’ ja ’epätavallinen’, jolla kirjoittaja määrittelee ruotsinkielisten kielelliset oikeudet epänormaaliksi asiaksi.

Esimerkissä 119 pakollisen ruotsin kannattaja tarttuu näkemykseen ruotsista vähemmistökielenä. Tyypillisesti pakollisen ruotsin vastustajat esittävät ruotsin marginaalisena kielenä, jolla ei ole merkitystä Euroopan tai maailman mittakaavassa. Kirjoittaja kääntää tämän näkemyksen kommentissaan vastakkaiseksi, ja pitää ruotsin sijasta suomea vähemmistökielenä.

- (119) *Ruotsinkielisiä on maailmassa yli **tuplasti** enemmän kuin suomenkielisiä, lisäksi **miljoonia** norjalaisia ja tanskalaisia joiden kanssa voi kommunikoida aika hyvin ruotsiksi (paremmin kuin yksikielisesti suomenkielisten kanssa). Jos haluaa jääräpäisesti kuulua **pieneen ryhmään** ihmisiä jotka puhuvat **kummalista** ja **vaikeaa** kieltä jota puhutaan vain ja ainoastaan suomessa, niin ihan vapaasti! - - Ihminen saa olla ihan niin rajoittunut kuin haluaa mutta on meitä onneksi sellaisiakin joita kiinnostaa muu maailma, muut kulttuurit ja kielet, kotimaisten lisäksi! (Hurri ja ylpeä siitä)*

Nimimerkki ”Hurri ja ylpeä siitä” perustelee ruotsin kielen hyödyllisyyttä vetoamalla kielenpuhujien määrään. Tavallisesti tällainen näkemys korostuu enemmistö-vähemmistö-diskurssissa käänteisenä, jossa ruotsi nähdään vähemmistökielenä. Kirjoittaja käyttää komparatiivin vahvikkeena puhekielistä astemääritettä *tuplasti* sekä mainitsee samassa lauseessa norjalaisten ja tanskalaisten puhujamääräksi *miljoonia*. Yhtäläisyys pakollista ruotsia vastustavien kommentteihin näkyy suhtautumisessa suomalaisiin ja suomen kieleen. Suomalaiset ovat kirjoittajan mukaan *pieni ryhmä*. Hän näkee, että suomen kieltä puhutaan vain Suomessa, ja kuvailee kieltä adjektiiveilla *kummallinen* ja *vaikea*. Tyypillisesti pakkoruotsikeskustelussa edustuu käänteinen näkökulma: ruotsinkieliset nähdään marginaalisena ryhmänä, ja ruotsin kieltä pidetään vieraana ja vaikeana.

Esimerkistä 120 Nimimerkki ”Tomppa” esittää kärjistetyn tiivistelmän argumenteista, jotka tavallisesti nousevat pakkoruotsikeskustelussa esille. Esittämällä vastakkaisen näkökulman suomen kieltä kammoksuvista ruotsinkielisistä kirjoittaja pyrkii asettamaan vastapuolen mielipiteet kyseenalaiseksi, mistä vastadiskurssissa on useimmiten kyse.

- (120) *Jos pohja valtion kaksikielisyydeltä tuhotaan, niin ainakin minä varmasti kymmenien tuhansien muiden suomenruotsalaisten ohella pidän visusti huolen siitä, etteivät omat lapseni joudu tekemisiin suomenkielisten kanssa eivätkä myöskään puhu koskaan suomea omassa kodissani, työpaikalla tai koulussa. Samoin on aivan selvä, että Pohjanmaan, Uudenmaan, Saariston sekä Ahvenanmaan työtä pelkäämätön ja veroja maksava väki tekee kaikkensa itsenäistykseen omaksi valtiokseen. Näin ollen itsenäistynyt ruotsinkielinen Suomi pitää jatkossa huolen pohjoismaisesta yhteistyöstä ja kauppasuhteista, ja yksikielinen suomenkielinen Suomi muuttuneen sadassa vuodessa venäläisiä myötäileväksi periferiaksi täsmälleen kuten 1800-luvulla. Siellä on Sampo Terhojen ja Heikki Talojen sitten hyvä olla. (Tomppa)*

Kirjoittaja nostaa esille ruotsin kielen vastustajien kommentteissa aktivoituvaa nationalismi-ideologiaa verbillä *itsenäistyä*, partisiipilla *itsenäistynyt*, ilmauksella *oma valtio* sekä puhumalla karrikoiden *yksikielisestä suomenkielisestä Suomesta*. Käsitteellä *periferia* puututaan pakollisen ruotsin vastustajien näkemykseen ruotsista syrjäseutujen marginaalisena kielenä. Paremmuusdiskurssia nostetaan esille mainitsemalla *työtä pelkäämätön ja veroja maksava väki*. Menneisyysdiskurssia puolestaan merkityksellistetään ajan ilmauksilla *sadassa vuodessa* ja *1800-luvulla*, joilla kirjoittaja leimaa vasta-puolen näkemykset vanhanaikaisiksi.

Pakkoruotsikeskustelussa kiistellään kielipolitiikasta sekä kielipoliittisten tavoitteiden toteutumisesta, jotka puolestaan kytkeytyvät kielilainsäädäntöön. Huomiota kommentissa 120 sekä analysoimassani aineistossa herättää se, että kirjoittajat eivät puutu kommentteissaan kielilainsäädäntöön, jolle Suomen kaksikielisyys sekä ruotsinkielisen väestön kielelliset oikeudet ensisijaisesti rakentuvat (ks. myös 4.3.1. Kielipoliittinen diskurssi, esimerkki 49 ja 4.5. Enemmistö-vähemmistö-diskurssi, esimerkki 85). Lainsäädäntöön nojaavan diskurssin puuttuminen analysoimastani aineistosta kertonee siitä, että kielilainsäädännön olemassaoloa ei tiedosteta eikä lakiin liittyviä kielellisiä oikeuksia ei tunneta.

5. PÄÄTÄNTÖ

Selvitän pro gradu tutkielmassani, millaisia diskursseja pakkoruotsikeskustelussa aktivoituu, millaisia kieli-ideologioita aineiston diskurssiivinen analyysi nostaa esille sekä millaisista kielellisistä valinnoista diskurssit rakentuvat. Tarkastelen diskurssien rakentumista ja kieli-ideologioiden aktivoitumista lähinnä nomini- ja verbivalintojen analyysillä, mutta joissakin kommentissa kiinnitän huomiota myös kommenttien kieliopillisiin rakenteisiin, kuten verbimuotoihin ja lauserakenteeseen. Lisäksi selvitän tutkimuksessani, millaisilla retorisia keinoja kirjoittajat käyttävät.

Aineistoni koostuu 49 verkkokeskustelukommentista, jotka on poimittu Ylen verkkosivustolle avatulta keskustelufoorumilta. Aineisto sisältää yhteensä 49 nimimerkkiä. Diskursseittain jaoteltuja analysoitavia kommentteja on 120. Tutkimukseni tausta muodostuu kielipolitiikkaa ja Suomen kielilainsäädäntöä käsittelevästä luvusta sekä diskurssitutkimukseen keskittyvästä luvusta, jossa hahmottelen kriittisen diskurssianalyysin tutkimusmenetelmää, luon katsauksen poliittiseen diskurssiin ja verkkoteksteihin, sekä pohdin kielen ideologisuuden ja kieli-ideologioiden välistä suhdetta. Analyysiosia koostuu yhdestä luvusta, jossa analysoin diskursseja ja kieli-ideologioita samanaikaisesti.

Aineistossa aktivoituu seitsemän diskurssikategoriaa, joita ovat hyöty-, kielivapaus-, este-, enemmistö-vähemmistö-, paremmuus-, asenne- sekä identiteettidiskurssi. Lisäksi aineistosta nousee esille kirjoittajien argumentointitapaa ilmentävä diskurssi, jota nimitän vastadiskurssiksi.

Omaksi kokonaisuudeksi erottuvia kieli-ideologioita nousee esille aineistosta seitsemän kappaletta. Hyötydiskurssissa aktivoituvat instrumentaalinen sekä ekonominen kieli-ideologia, mutta diskurssikategoriassa esiintyy myös sosiaalisen koheesion ideologiaa sekä pluralistinen ideologiaa lähestyviä kielikäsitteitä. Menneisyysdiskurssissa painottuu vahvasti nationalistinen kieli-ideologia. Menneisyysdiskurssin yhteydessä esiintyy myös yksi etnistä ideologiaa ilmentävä kommentti. Estediskurssissa puolestaan aktivoituu estämisen ideologia.

Hyötydiskurssi jakautuu kahteen alakategoriaan, joita ovat välinediskurssi sekä resurssidiskurssi. Välinediskurssissa ruotsin kieli nähdään ensisijaisesti kommunikoinnin välineenä, ja kieli arvotetaan sen hyödyllisyyden mukaan. Kirjoittajat erittelevät kommentteissaan, millä aloilla ja mihin ruotsia tarvitaan sekä kuka kielestä hyötyy. Hyötyajattelu aktivoituu myös niissä kommentteissa, joissa ruotsin kieleen suhtaudutaan positiivisesti. Kirjoittajat perustelevat ruotsin kielen tarpeettomuutta muun muassa sillä, että ruotsalaiset osaavat muitakin kieliä. Toisaalta ruotsin kieli nähdään myös sosiaalisen koheesion ideologian tavoin yhteiskuntaa koossa pitävänä voimana.

Resurssidiskurssissa kielen arvo perustuu sen taloudelliseen hyötyyn. Pakollisen ruotsin vastustajat pitävät ruotsin kieltä taloudellisena rasitteena, kun taas kannattajat näkevät kielestä olevan taloudellista hyötyä. Ruotsia vastustavien kielelliset valinnat ovat kieltä arvottavia ja diskurssi talouspoliittista debattia muistuttavaa. Pakollisen ruotsin vastustajat perustelevat kielen tarpeettomuutta muun muassa ajankäytöllä. Niin sanotussa ajankäyttödiskurssissa aikaa pidetään samanlaisena resurssina kuin rahaa. Myös kieliideologioiden häilyvyys ja määrittelyn monimutkaisuus korostuvat resurssidiskurssissa. Muutamassa kommentissa ilmenee rajakäyntiä pluralistisen sekä ekonomisen kieliideologian välillä.

Kielivapausdiskurssi jakautuu kolmeen alakategoriaan. Kielipoliittisessa diskurssissa pyritään vaikuttamaan suoraan tai välillisesti asiaan, johon halutaan muutos. Kielipoliittisessa diskurssissa varsinainen poliittinen diskurssi ja siihen kytkeytyvä mielipiteen ilmaisu havainnollistuvat kirjoittajien nomini- ja verbivalinnoissa. Toisaalta poliittista diskurssia rakennetaan esimerkiksi verbimuotojen avulla. Käsitys ruotsin kielestä marginaalisena syrjäseutujen kielenä nousee esille alueellisessa kielipoliittisessa diskurssissa. Holhoamisdiskurssissa nousee esille vallankäytön ideologia. Pakollista ruotsin kielen opiskelua vastustavat kokevat pakollisuuden loukkaavan heidän itsemääräämisoikeuttaan, kun taas kannattajat näkevät holhoamisen hyvänä asiana erityisesti lasten ja nuorten kieltenopetuksessa. Menneisyysdiskurssissa kirjoittajien kielikäsitystä luonnehtii nationalistinen ideologia. Kirjoittajat hahmottavat suhdettaan ruotsin kieleen Suomen ja Ruotsin yhteisen historian kautta. Pakollisen ruotsin vastustajat näkevät historiassa vallinneet kielelliset valtasuhteet negatiivisena asiana. Pakollisen ruotsin kannattajat taas näkevät kielen etnisen ideologian tavoin osana omaa kulttuuria, ja pitävät kieltä kulttuurihistoriallisesti arvokkaana.

Estediskurssissa aktivoituu estämisen ideologia, jossa kieltä pidetään rajoitteena tai toiminnan esteenä. Jotkut kirjoittajat kokevat ruotsin epämiellyttävänä ja vastenmielisenä kielenä. Pakollinen ruotsin kielen opiskelun nähdään vievän voimavaroja, hidastavan opintojen etenemistä, estävän muiden kielten opiskelun sekä rajoittavan oppimismotiivaatiota.

Kahden kieliryhmän vastakkainasettelua rakennetaan enemmistö-vähemmistö-diskurssissa. Diskurssille on ominaista me-muut-vastakkainasettelu, jota merkityksellistetään käsiteparilla enemmistö-vähemmistö. Diskurssissa suomenkieliset ymmärretään osaksi omaa, kun taas ruotsinkieliset nähdään itsestä ulkopuolisena ryhmänä. Kommenteissa nousee esille näkemys, jossa ruotsinkielisellä vähemmistöllä katsotaan olevan epäoikeudenmukaisia etuoikeuksia suhteessa suomenkieliseen enemmistöön.

Paremmuusdiskurssissa suomenruotsalaisia ja ruotsalaisia pidetään hyvin koulutettuina ja älykkäinä ihmisinä, jolloin heidät mielletään helposti yläluokkaan kuuluviksi ja ylimielisiksi ihmisiksi. Paremmuusdiskurssissa aktivoituvan stereotypisoivan määritelmän mukaan ruotsinkieliset pitävät itseään muita parempina. Keskustelussa ruotsinkielisten paremmuudesta pohditaan myös sitä, mitä ruotsinkieliset ja ruotsalaiset ajattelevat suomalaisista. Kommenttien perusteella jotkut kirjoittajat näkevät, että ruotsinkieliset pitävät suomenkielisiä ja suomalaisia itseään huonompina.

Asennediskurssin kommenteissa edustuvat ainoastaan pakollista ruotsia kannattavien näkemykset. Kirjoittajien mielestä asenteet kieltä kohtaan ratkaisevat sen, millainen suhde kieleen muodostuu. Kieliasenteiden katsotaan määrittävän muun muassa sen, tuntuuko kielen opiskeleminen pakolta, sekä sen, miten hyvin kielen voi oppia. Kieliasenteiden merkitystä oppimista rajoittavana tai edistävänä pidetään merkittävänä.

Aineiston perusteella identiteetidiskurssi ei aktivoidu pakkoruotsikeskustelussa. Vain kaksi kommenttia aineiston 120 kommentista kytkeytyy identiteetidiskurssiin. Syy identiteetidiskurssin vähyyteen voi olla, että kieltä ei pidetä yksilön identiteettiä määrittävänä osana. Hyötydiskurssin painottuminen aineiston suurimpana diskurssikategoriana vahvistaa tätä näkemystä. Identiteetidiskurssissa nousee esille kaksi identiteetin ulottuvuutta. Kollektiiviseen eli kansalliseen identiteettiin kytkeytyvässä kommentissa määritellään, mitä aito suomalaisuus on. Kielellistä identiteettiä hahmottavassa kom-

mentissa identiteettiä rakennetaan lapsuudenkokemusten ja äidinkielen määrittelyn kautta.

Vastadiskurssi edustaa temaattiselta sisällöltään seitsemää edellä käsiteltyä diskurssikategoriaa, jolloin diskurssissa ilmenee rajakäyntiä muiden diskurssikategorioiden välillä. Vastadiskurssissa huomio kiinnittyy tapaan, jolla kirjoittajat puhuvat ruotsin kielestä ja toisista kielenkäyttäjistä. Diskurssimuodolle on ominaista toisiin diskursseihin nojautuminen sekä vastapuolen argumenttien imitoiminen. Kirjoittajat vetoavat samoihin näkökulmiin, oikeuksiin tai epäkohtiin, joilla vastapuoli perustelee mielipidettään, mutta nämä esitetään vastadiskurssissa käänteisessä merkityksessä.

Kirjoittajat pyrkivät vaikuttamaan vastapuolen mielipiteeseen erilaisilla retorisilla keinoilla. Pakkoruotsikeskustelussa kirjoittajat tekevät mielipidettään näkyväksi kärjistyksillä, vastakkainasetteluilla, metaforilla sekä toistolla. Kärjistyksillä ja vastakkainasetteluilla aktivoidaan ja kyseenalaistetaan vastapuolen näkemyksiä. Metaforilla ja esimerkiksi määriteosan *pakko* tarkoituksellisella toistolla rakennetaan haluttua mielikuvaa pakollisesta ruotsin kielestä.

Pakkoruotsikeskustelussa kiistellään kielipolitiikasta sekä kielipoliittisten tavoitteiden toteutumisesta, jotka puolestaan kytkeytyvät kielilainsäädäntöön. Huomiota analysoimassani aineistossa herättää se, että kirjoittajat eivät puutu kommentissaan kielilainsäädäntöön. Lainsäädäntöön nojaavan diskurssin puuttuminen analysoimastani aineistosta kertonee siitä, että kielilainsäädännön olemassaoloa ei tiedosteta eikä lakiin liittyviä kielellisiä oikeuksia ei tunneta.

Diskurssianalyttinen lähestymistapa soveltuu verkkokeskustelun analysoimiseen mielestäni hyvin. Kriittisen diskurssianalyysin avulla pystyin nostamaan esille muutamia pakkoruotsikeskustelussa aktivoituvia kieli-ideologioita. Toisaalta diskurssianalyysissa korostuu vahva tulkinnallisuus. Päätelmät erilaisten diskurssien esiintymisestä sekä kieli-ideologioiden määrittelemisen perustuvat subjektiiviseen näkemykseeni, jolloin tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää sellaisenaan. Pidän tutkimustani yhtenä mahdollisena tulkintana pakkoruotsikeskustelusta.

Osittain ongelmalliseksi koin kieli-ideologioiden määrittelyn. Mielestäni aiemman tutkimuksen perusteella ei edelleenkään voida yksiselitteisesti määritellä, mitä kieli-ideologiat tarkoittavat. Määritellessäni aineistossa esiintyviä kieli-ideologioita itselleni syntyi ristiriitaisia ajatuksia muun muassa siitä, onko kyseessä ideologinen ajattelutapa kielestä vai kieli-ideologia, sekä mikä ero näiden kahden ajatuksen välillä on.

Verkkokeskustelufoorumilta poimittu aineisto luo erilaiset raamit analysoimiselle. Koska sosiaalisista muuttujista ei ollut saatavilla tietoa, analyysissa oli toisinaan vaikea saada otetta kirjoittajien ajatuksista. Taustatiedon puuttuminen voidaan toisaalta nähdä hyvänä asiana, koska tällöin sosiaalisten muuttujien luomat ennako-oletukset eivät pääse vaikuttamaan päätelmiin. Joidenkin kirjoittajien hajanainen ja jäsentelemätön argumentointitapa tekivät kommenttien sijoittamisesta tiettyihin diskurssikategorioihin vaikeampaa. Edellä mainitut ongelmat eivät tarkoita sitä, että verkkokeskustelut osana pakoruotsikeskustelua tulisi sivuuttaa. Päinvastoin verkossa käytävän pakoruotsikeskustelun näkyväksi tekeminen on mielestäni tärkeää. Keskustelut pakoruotsista näyttävät siirtyvän yhä enemmän verkkoon, jolloin verkkokeskustelut muokkaavat ja ylläpitävät pakoruotsikeskustelua merkittävällä tavalla. Maallikot tuovat keskusteluun omat mielipiteensä ja oman henkilökohtaisen kokemusmaailmansa, joiden merkitystä pakoruotsikeskustelussa ei pidä väheksyä.

Aineistoni on suppea ajatellen keskusteluun osallistuvien kirjoittajien määrää. Laajemmassa aineistossa diskurssit voivat edustua toisella tavalla. Laajempi aineisto antaisi myös luotettavampaa tietoa diskurssien painottumisesta. Verkossa käytävää pakoruotsikeskustelua voitaisiin tarkastella laajemmassa kontekstissa, ja tehdä vertailevaa tutkimusta useamman verkkokeskustelufoorumien välillä. Sosiaalisessa mediassa, kuten Facebookissa ja Twitterissä, toimii vilkkaita keskusteluryhmiä, jotka toisivat uuden kohteen pakoruotsikeskusteluja käsitteleviin tutkimuksiin. Mielenkiintoista olisi myös tutkia, ovatko käsitykset ruotsin kielestä muuttuneet viime vuosien aikana, ja jos ovat, niin millä tavalla. Onko jokin diskurssi saanut pakoruotsikeskustelussa jyrkempiä muotoja tai jokin diskurssi väistynyt kokonaan uuden diskurssin tieltä?

LÄHTEET

Tutkimusaineisto

49 Ylen verkkokeskustelufoorumilta poimittua kommenttia. Aineisto on saatavilla osoitteessa http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2010/11/itarajan_venaja_kuumensi_pakkoruotsi-illan_2184181.html. Haettu 6.10.2011.

Kirjallisuus

- ALLARDT, ERIK – STARCK, CHRISTIAN 1981: *Vähemmistö, kieli ja yhteiskunta. Suomenruotsalaiset vertailevasta näkökulmasta*. Porvoo: WSOY.
- AROLA, LAURA 2004: *Identiteetti, diskurssi ja kielet. Ruotsin torniolaaksolaisten nuorten suhde suomeen ja meänkieleen*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, humanistinen tiedekunta, suomen kieli.
- BEJAR, KRISTINA – EKBERG, HENRIK – ERIKSSON, SUSANNE – TANDEFELT, MARIKA 2000: *Ett land två språk – den finländska modellen*. Jyväskylä: Schildts.
- BLOMMAERT JAN 1999: The debate is open. – Jan Blommaert (toim.), *Language ideological debates* s. 1–38. Berlin: Mouton de Gruyter.
- COOPER, ROBERT L. 1989: *Language Planning and Social Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DORIAN, NANCY 1998: Western language ideologies and small-language prospects. – Lenore A. Grenoble & Lindsay J. Whaley (toim.), *Endangered Languages* s. 3–21. Cambridge: Cambridge University Press.
- FAIRCLOUGH, NORMAN 1989: *Language and power*. London: Longman.
- 1997: *Miten media puhuu*. Suom. Virpi Blom & Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- HALL, STUART 1999: *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.
- HALLIDAY, M. A. K. 1985: *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold.
- HALONEN, MIA 2012: Rikkinäisiä ja likaisia. Kieli-ideologiset prosessit kielentutkimuksen diskursseissa. *Virittäjä* 116 – s. 443–462.
- HEIKKINEN, VESA 1999: *Ideologinen merkitys kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- HEIKKINEN, VESA – HIIDENMAA, PIRJO – TIILILÄ, ULLA 2000: *Teksti työnä, virka kielenä*. Helsinki: Gaudeamus.
- HEIKKINEN, VESA – MANTILA, HARRI 2011: *Kielemme kohtalo*. Helsinki: Gaudeamus.
- HERBERTS, KJELL 1988: ”*Detta svenskatalande bättre folk...*”. *En dokumenterande innehållsanalys av språkdebatter i finsk huvudstadspress under åren 1984–1988*. Vasa: Institutet för finlandssvensk samhällsforskning.
- HERBERTS, KJELL – LANDGÄRDS, ANN-SOFI 1992: *Tvång eller privilegium? Debatten om obligatorisk svenskundervisning i den finska grundskolan*. Vasa: Institutet för finlandssvensk samhällsforskning.
- HODGE, ROBERT – KRESS GUNTHER 1996: *Language as ideology*. London and New York: Routledge.
- JUHILA, KIRSI 1999: Tutkijan positiot. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* s. 201–232. Tampere: Vastapaino.
- JOHANSSON, MARJUT – PYYKKÖ, RIITTA 2005: Johdanto: monikielisyys ja kielipolitiikka. – Marjut Johansson & Riitta Pyykkö (toim.), *Monikielinen Eurooppa. Kielipolitiikkaa ja käytäntöä* s. 9–26. Helsinki: Gaudeamus.
- JOKINEN, ARJA 1999: Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* s. 126–159. Tampere: Vastapaino.
- JOKINEN, ARJA – JUHILA, KIRSI 1999: Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* s. 54–97. Tampere: Vastapaino.
- KALLIOKOSKI, JYRKI 1996: Johdanto. – Jyrki Kalliokoski (toim.), *Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä* s. 8–36. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- KANTOLA, ANU – MORING, INKA – VÄLIVERRONEN, ESA 1998: Miten mediaa luetaan? Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliverronen (toim.), *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan* s. 5–12. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- KAPLAN, ROBERT – BALDAUF, RICHARD JR. 1997: *Language Planning From Practice to Theory*. Clevedon: Multilingual Matters.
- KUNNAS, NIINA 2006: Yksi, kaksi vai monta kirjakieltä? Vienankarjalaisten kanta kirjakielidebattiin.– *Virittäjä* 111 s. 229–247.

- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone 2012. <http://mot.kielikone.fi/mot/OUYO/netmot.exe> (7.2.2014).
- LEHTONEN, JAAKKO 1997: Kansallinen identiteetti ja yhteisöidentiteetti. – käsitteitä ja käsityksiä. – Kalle Virtapohja (toim.), *Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen* s. 21–36. Jyväskylä: Atena.
- LUUKKA, MINNA-RIITTA 2000: Näkökulma luo kohteen: diskurssitutkimuksen taustaoletukset. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 133–160. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- LÖYTTY, OLLI 2005: Toiseus. Kuinka tutkia kohtaamisia ja valtaa. – Anna Rastas, Laura, Huttunen & Olli Löytty (toim.), *Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta* s. 161–189. Tampere: Vastapaino.
- MANTILA, HARRI 2001: Mitä language planning on suomeksi? – Miia Mikkonen, Helena Sulkala & Harri Mantila (toim.), *Tutkielmia vähemmistökielistä Jäämereltä Liivinvirran rantaan. Vähemmistökielten tutkimus- ja koulutusverkon raportti II* s. 14–24. Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja 18. Oulu: Oulun yliopistopaino.
- 2005: Suomi kansalliskielenä. – Marjut Johansson & Riitta Pyykkö (toim.), *Monikielinen Eurooppa. Kielipolitiikkaa ja käytäntöä* s. 300–315. Helsinki: Gaudeamus.
- MAURANEN, ANNA 2000: Kontrastiivinen retoriikka. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 299–330. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- MILANI, M. TOMMASO 2007: Voices of endangerment. A language ideological debate on the Swedish language. – Alexandre Duchêne & Monica Heller (toim.), *Discourses of endangerment. Ideology and interest in the defence of languages* s. 169–196. London: Continuum.
- MÄNTYNEN, ANNE – HALONEN, MIA – PIETIKÄINEN, SARI – SOLIN, ANNA 2012: Kieli-ideologioiden teoriaa ja käytäntöä. – *Virittäjä* 116 s. 325–348.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 1991: Monikielinen Suomi. – Tapani Lehtinen & Susanna Shore (toim.), *Kieli, valta ja eriarvoisuus* s. 11–32. Esitelmää 18. kielitieteen päiviltä. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

- 2000: Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 13–37. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- PETERI, JOHANNA 2009: *Kielikylpyoppilaiden kielellinen identiteetti*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, humanistinen tiedekunta, suomen kieli.
- PIETILÄ, VEIKKO 2001: Yleisönosasto ja Internet keskusteluareenoina. – *Tiedotustutkimus* 24 s. 18–33.
- PIETIKÄINEN, SARI 2000: Kriittinen diskurssintutkimus. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 191–217. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- 2012: Kieli-ideologiat arjessa. Neksusanalyysi monikielisen inarinsaamen puhujan kielielämäkerrasta. – *Virittäjä* 116 s. 410–442.
- PIETIKÄINEN, SARI – MÄNTYNEN ANNE 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tallinna: Vastapaino.
- PIRI, RIITTA 2001: *Suomen kieliohjelmapolitiikka. Kansallinen ja kansainvälinen toimintaympäristö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- PÄLLI, PEKKA 2003: *Ihmisryhmä diskurssissa ja diskurssina*. Acta Universitatis Tamperensis 910. Tampere: Tampere University Press.
- SAARI, MIRJA 2005: Ruotsin kieli Suomessa. – Marjut Johansson & Riitta Pyykkö (toim.), *Monikielinen Eurooppa. Kielipolitiikkaa ja käytäntöä* s. 316–337. Helsinki: Gaudeamus.
- SAJAVAARA, PAULA 2000: Kielenohjailu. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 67–106. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- SILVERSTEIN, MICHAEL 1979: Language structure and linguistic ideology. – Paul R. Cline, William F. Hanks & Carol L. Hofbauer (toim.), *The elements. A parasession on linguistic units and levels* s. 193–247. Chicago: Chicago Linguistic Society.
- SAUKKONEN, PASI 2011: *Mikä suomenruotsalaisissa ärsyttää? – Selvitys mediakeskustelusta Suomessa. Varför irriterar finlandssvenskarna? – En medianalys med sammandrag på svenska*. Helsinki: Magma.

- SUONINEN, EERO 1993: Kielen käytön vaihtelevuuden analysoiminen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin aakkoset* s. 48–74. Jyväskylä: Vastapaino.
- 1999: Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* s. 17–36. Tampere: Vastapaino.
- Svenska på stan/Stadin ruotsi*. Finlandssvensk rapport 39. Helsingfors: Svenska Finlands folkting 2000.
- TAKALA, SAULI – SAJAVAARA, KARI – SAJAVAARA, PAULA 2000: Kielipolitiikka ja kielisuunnittelu. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Näkökulmia soveltavaan kielentutkimukseen* s. 231–271. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- VISK= Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2008: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <http://scripta.kotus.fi/visk> (21.1.2014).
- VÄLIVERRONEN, ESA 1998: Mediatekstistä tulkintaan. Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliverronen (toim.), *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan* s. 13–39. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- WINGSTEDT, MARIA 1998: *Language ideologies and minority language policies in Sweden: Historical and contemporary perspectives*. Centre for Research on Bilingualism. Stockholm: Stockholm University.

Muut lähteet

- BORG, KRISTIAN 2009: Slussens gerilla. – *Stockholms fria*. <http://www.stockholmsfria.se/artikel/81005>. (6.3.2014)
- KIELILAKI. – <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423#a423-2003>. (1.2.2014)
- LAKI LUKIOLAIN MUUTTAMISESTA. – <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040766>. (25.2.2014)
- PERUSTUSLAKI. – <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. (1.2.2014)
- SKUTNABB-KANGAS, TOVE 2011: Vierailuluento Oulun yliopistolla 3.2.2011.

YLE UUTISET. –

http://yle.fi/uutiset/pakkoruotsikeskustelu_ruuhkautti_netrikeskustelun/567956

6. (2.12.2010)

Liite 1.

Ylen Pakkoruotsi-illan studiokeskustelijat.

Mikaela Nylander, kansanedustaja, RKP

Björn Månsson, Ruotsalaisen eduskuntaryhmän pääsihteeri

Kaj Kunnas, urheilutoimittaja, YLE FST5

Olav S. Melin, Ajatushautomo Magman viestintävastaava

Päivi Storgård, toimittaja, kaksikielisen perheen äiti

Hannu Olkinuora, Hufvudstadsbladet-lehden päätoimittaja

Fatbardhe Hetemaj, kauppatieteiden kandidaatti

Alexandra Furuhjelm, Ruotsalaisuuden viikon projektivastaava

Michael Luther, Mustasaaren kunnanhallituksen puheenjohtaja, RKP

Sampo Terho, Suomalaisuuden Liiton puheenjohtaja

Marjatta Vehkaoja, Vaasan kaupunginhallituksen varapuheenjohtaja, SDP

Peter Albäck, Keskustan ruotsinkielisen piirin puheenjohtaja

Lyly Rajala, kansanedustaja, Kok.

Elmo Rautio, Oulun Vasemmistonuorten puheenjohtaja

Heikki Tala, dosentti

Maria Morri, Piraattipuolue

Riitta Mustonen, Vapaa kielivalinta ry:n varapuheenjohtaja

Arto Juntunen, vs. sivistystoimenjohtaja, rehtori, Tohmajärvi

Liite 2.

Ote Ylen Pakkoruotsi-illan keskustelufoorumilta.

Vapaaehtoinen, 01.12.2010 klo 16:05

Ehdotus: Poistetaan pakkoruotsia suomenkielisiltä ja pakkosuomea ruotsinkielisiltä. Jos joku haluaa oppia vieraisia kieliä, olkaa hyvää!

Kihti, 01.12.2010 klo 16:13

Pakkoruotsi pois ja kullekin seiskaluokkalaiselle vapaus valita kieli, jota tarvitsee eniten tulevaisuudessa. Espanjalla ja ranskallakin pärjää suuremmassa osassa maailman maista, ruotsia ei todellakaan tarvita.

En finländare, 01.12.2010 klo 16:14

Tämän foorumin kirjoitukset ovat ahdistavia. Maan vähemmistöä pidetään etuoikeutettuna, syytetään enemmistön varojen hyväksikäytöstä, jopa fasismista. Onneksi ulkonäössä ei ole eroja, muuten tulisi varmaan jossain vaiheessa turpiin. Mutta ei mitään, en enä lue tällaisia.

Änkyrä, 01.12.2010 klo 16:17

Noniin, nyt löytyi se Suomen eduskunnan tyhmin kansanedustaja. Mikaela Nylanderin suusta ei kuultu yhtäkään järkevää argumenttia. Hän ei yksinkertaisesti vaikuta ymmärtävän yhtään vastapuolen argumenttia. Tunteet ja subjektiivisuus estävät loogisen ajattelun monelta, mutta Nylanderin tapauksessa vaikuttaa mahdollisuudelta että koko potentiaali loogisuuteen puuttuu.

Henri K, 01.12.2010 klo 16:19

En ymmärrä tätä Venäjä-korttia ja sen ottamista keskusteluun ollenkaan. Kielikysymys olisi helppo ratkaista seuraavasti: 1) Kouluissa tarjotaan mahdollisuus opiskella äidinkieltään (on se sitten Suomi tai Ruotsi) 2) tämän lisäksi opiskelija saa valita VAPAA-EHTOISESTI kaksi tai useampaa kieltä niiden joukosta, joita kunnassa opetetaan. Ei ole pakko valita Ruotsia tai Venäjää. Nyt ollaan hyvänen aika 2010-luvulla. Ihmisillä pitää olla oikeus itse valita mitä opiskelevat äidinkieltensä ohella.

Suomalainen, 01.12.2010 klo 16:20

Järjestetään kansanäänestys asiasta. 51% voi päättää asian niinkuin sen kuuluu olla.

Jokkis, 01.12.2010 klo 16:26

"ruotsin kielestä on hyötyä" -argumentti on järjetön. Totta kai minkä vaan vieraan kielen osaamisesta on jotain hyötyä. Kyse onkin siitä, mistä on kenellekin enemmän hyötyä. Itse osaisin mielummin Venäjää. Ruotsalaisten kanssa pärjään englannilla, suomenruotsalaisten kanssa Suomella. Venäjällä en pärjää.

Suomenruotsalaiset kertoivat, kuinka ruotsista on ollut hyötyä ja kuinka se on rikkaus ja kuinka helposti sen oppi lapsena. Totta kaikki. Mutta kaikilla ei ole mahdollisuutta oppia kieltä pienenä kotona, joten sen opiskelu koulussa on työlästä, niin kuin minkä tahansa vieraan kielen.

"jokainen saa opiskella ruotsin lisäksi mitä kieltä tahansa" on aivan käsittämätön argumentti. Jos yhden kielen opettelu ei ole mistään pois, niin miksi emme opettelisi kaikkia joskus tarvitsemiamme kieli. Kun se kerran ei ole mistään pois...

Jotenkin suomenruotsalaiset yrittävät vain pyörittää keskustelua näennäisargumenttien ympärillä. Milloin puhutaan kielten opiskelun vähyydestä, jota pakkoruotsi ei totisesti pelasta, milloin palataan siihen terveyskeskuksessa käyneeseen mummoon, joka ei saanut kerran palvelua ruotsiksi.

Minulla on kaksi suomenruotsalaista lasta ja suomenruotsalainen vaimo. Meille suomenruotsi on rikkaus. Mutta samanlainen rikkaus olisi, jos kahtena kielenä olisi vaikka suomi ja espanja. En minä halua muille tuputtaa jotain, joka on meidän perheessä rikkaus.

Pakolliseksi kouluun kaksi vierasta kieltä mahdollisimman aikaisin, mutta ei pakkoruotsia!

Pekka, 01.12.2010 klo 16:27

Onneksi demokratia ei tarkoita sitä että koko kansa saisi päättää. Mitähän siitäkin sitten tulisi jos näin oikeistaan olisi (en uskalla ajatellakaan)?

joku, 01.12.2010 klo 16:29

En finländare: Ei tässä hyökätä suomenruotsalaisia vastaan, vaan keskustellaan pakollisen ruotsinopiskelun järjettömyydestä. Se, miksi varoja tuhlataan näinkin turhaan aineeseen (joka on kaikenlisäksi koulujen epäsuosituin aine ja vaikeuttaa ja hidastaa monen koululaisen yleistä opiskelua) on täysin käsittämätöntä.

Tyypillistä idiotismia tälle maalle on se, että vaikka esitetään miten loogiset ja perustellut vastaväitteet tämäntyyppisten jäänteiden poistamiseksi (jolla on lisäksi kansan tuki), niin silti pitää pitää kiinni vanhoista tavoista, ilman mitään järkeviä perusteluja.

Joku pakkoruotsi nyt on suhteellisen vähäpätöinen asia, mutta oiva säästökohde ja nopeuttaisi monien koululaisten opintoja.

Jo riittää!, 01.12.2010 klo 16:31

Pakkoruotsin puolustajien esiintyminen jatkuvine päällepuhumisineen ynnä muine pitkinä jorinoineen ja tunteiluineen sai ainakin minut aktivoitumaan tässä asiassa. Aion äänestää tulevissa eduskuntavaaleissa ehdokasta, joka ajaa pakkoruotsin poistamista. Sivulla www.vapaakielivalinta.fi on lista tällaisista ehdokkaista.

Liite 3.

Kommenttien jakautuminen nimimerkeittäin.

Nimimerkki	Kommenttien määrä
Reliikkikieli	4
näkökulmia	4
Oikeakielisesti	4
Muutoksen aika	4
anti-illusioni	3
Kirsi	3
SamS	4
10 vuotta virkamiehenä	2
quinny	3
Ei pakkoruotsille	1
Äimän Käki	2
mustakyy	2
Metu	3
Eva	2
ap	2
Muutos on mahdollisuus	2
Monikielinen	1
Mietiskelijä	5
Juan Españasta	3
Ruotsiakin osaava	2
Syltityehdas on eduskunnassa	3
fresh	3
jätte bra	3
muutos - kyllä	6
jussi	3
Sisä-Suomalainen	3
tuollaiset virat lopetettava	2
Team-U	5
Jarre	2

Mikki Hiiri	2
Johan on	2
joku	3
Vapaus kunniaan	4
Latina oli kirkossa pakollinen	2
historioitsija	2
käsittämätöntä	2
Suomenkielisillä kompleksi	3
Tomppa	1
Vapaaehtoisuuden kannattaja	1
Hurri ja ylpeä siitä	1
Harhoissa eläjille	1
Porvoolainen suomalainen	1
Korpi-Soturi	1
irgun	2
Ai mä vai ?	1
läheltä asiaa seurannut	1
Kuluttaja	2
Älykyyteen ei voi pakottaa	1
sotaorpo	1

Yht. 49

Yht. 120
